

Laima Rimkevičiūtė

rikščioniškojo
gyvenimo
pagrindai ir
jo ugdymas

Marijampolė
1990

IMPRIMATUR

Vysk. Juozapas Žemaitis
Vilkaviškio vyskupijos
apaštalinis administratorius
1991 m. sausio 4 d. Nr. 2

Krikščioniškojo gyvenimo pagrindai ir jo ugdymas

Tankereyjaus—Grigaičio
veikalo konspektas

Vieno Dievo man gana!
(Sv. Teresė iš Aviljo)

Kun. S. Jags - SJ
1991. 10. 26

Parengė Laimutė Rimkevičiūtė

1991 m.

Kriščioniškojo gyvenimo pagrindai ir jo ugdymas

ĮZANGA

Pratybos, kuriomis siekiama krikščioniškojo tobulumo vadinamos asketika. Asketika taip pat vadinamas mokslas apie pirmuosius krikščioniškojo tobulumo laipsnius. Mistika — mokslas apie aukštesnius krikščioniškojo tobulumo laipsnius.

Krikščioniškojo gyvenimo ugdymo mokslas labai kėlus, nes jis studijuoja žmogaus antgamtinį gyvenimą ir jo ugdymą. Šis mokslas reikalingas, nes moko kelių į vienybę su Dievu, kuris vienas yra tikroji žmogaus laimė, be to, padeda geriau pažinti tikėjimo vertybes, už jas apsispręsti, parodo, visą krikščioniškojo tobulumo vertę.

Trumpai susipažinsime su pagrindinėmis krikščioniškojo gyvenimo tiesomis ir jo ugdymo priemonėmis.

I PAMOKA

ANTGAMTINIO GYVENIMO KILMĖ

1. Žmogaus natūralus gyvenimas.

a) Žmoguje nuostabioje vienybėje yra sujungtos dvi skirtingos būtytys: materija ir dvasia, kūnas ir siela.

b) Žmogus — gyvybės pilnybė. Jame nuostabioje vienybėje yra augalinė, gyvulinė ir intelektualinė gyvybė.

Proto dėsnis. Būtybė gali gyventi ir vystytis tik tada, kai ją sudarantys pradai yra deramoje vienybėje, t. y. žemesnieji palenkiami aukštesniesiems (jausmai, instinktai — protui ir valiai). Jei to nėra — žmogaus gyvenimas virsta griuvėsiais.

c) Žmogaus gyvenimas kova, nes žemesniosios galios veržiasi į jausminius malonumus, o aukštesniosios siekia padoraus gėrio. Tai vidinė kova. Kad išlaikytų moralinę tvarką savo gyvenime, žmogus turi kovoti prieš netinkamas žemesnių galių tendencijas. Ši kova sunki. Tačiau šią kovą galima laimėti, nes valia, proto remiama, turi įtakos žemesniasioms sielos galioms: pramatymu, valdymu, požiūriui, dėmesio valdymu, aistrų nukreipimu į dorą tikslą.

Gali atsirasti kova tarp sielos ir jos Kūrėjo. Protas rodo, kad esame absoliuti Kūrėjo nuosavybė ir todėl turime paklusti visiems Jo nurodymams, tačiau šis paklusnumas nėra lengvas. Puikybė skatina savo gyvenimą tvarkyti nepriklausomai nuo Kūrėjo. Tik gilus nusižeminimas, t. y. tikras savęs ir Kūrėjo pažinimas, apsaugo žmogų nuo pražūtingos kovos prieš savo Kūrėją. Tai išorinė kova.

d) Kai žmogus stengiasi Dievo nurodymų laikytis, Dievas tokiu žmogui padeda vis labiau pažinti tiesą, gėrį, grožį ir vis labiau artėti

prie Dievo — viso to šaltinio. Neklausydamas Dievo nurodymų, laisvai sukildamas prieš Dievą, žmogus vis labiau netenka Dievo ir savęs paties pažinimo.

Taip būtų, jei žmogus tik savo prigimtomis galiomis siektų savo laimės Dieve. Tai gyvenimas prigimtės plotmėje.

ZMOGAUS IŠKĖLIMAS Į ANTGAMTINIO GYVENIMO PLOTMĘ

Antgamtės sąvoka. Teologija skiria dvi antgamtės rūšis.

1. Absoliuti (substanciali) antgamtė — tai Dievo dovana, viršijanti bet kokią prigimtinių pajėgumą, į kurią jokia prigimtis neturi jokių natūralių teisių. Šios antgamtės žinomos dvi formos: a) **išikūnijimas** ir b) **pašvenčiančioji malonė**.

a) Išikūnijime dieviškoji ir žmogiškoji prigimtis nesusilieja į vieną prigimtį, bet tik susijungia Antrajame Svč. Trejybės Asmenyje, pačios pasilikdamos savyje nepakitusios. Ši vienybė vadinasi **personalinė**. Tai tobuliausia proto kūrinio vienybė su Dievu. Ją randame tik Jėzuje Kristuje.

b) Pašvenčiančioji malonė — žemesnis absoliutinės antgamtės laipsnis, negu išikūnijimas. Gavęs šią dovaną, kūrinys nepakinta kaip asmuo, netampa Dievu, bet tampa panašiu į Dievą, dieviškos prigimtės dalininku. pajėgiu po mirties matyti Dievą veidas veidan. Tai **privilegija**, viršijanti prigimtį, net tobuliausios, pajėgas. Būti dieviškos prigimtės dalininku — reiškia pažinti ir mylėti Dievą panašiai, kaip Jis pats save pažįsta ir myli.

2. Reliatyvinė (būdo) antgamtė — tai, kas neviršija iš esmės visų kūrinių išgalių, o tik kurio nors atskiro kūrinio (pvz., savo jėgomis įgytas žinojimas ir gautas iš Dievo). Pirmiesiems tėvams buvo suteikta reliatyvinės antgamtės dovana ir pašvenčiančioji malonė. Reliatyvinės antgamtės dovanos patobulino žmogaus prigimtį ir ją parengė geriau priimti pašvenčiančiąją malonę. Ši dovanų suma ir sudarė pirmųjų tėvų teisumą.

Pirmiesiems tėvams buvo suteiktos šios prigimtį patobulinančios dovanos:

a) **Gauto žinojimo dovana.** Natūralia tvarka žmogui būdingas laipsniškas tikrovės pažinimas. Pirmajam žmogui buvo suteiktas visų jam reikalingų svarbiausių tiesų žinojimas ir ypatingas lengvumas šį žinojimą plėsti ir gilinti.

b) **Aistrų valdymo dovana.** Kiekvienam žmogui būdingas trejopas pageidimas: akių pageidimas, kūno pageidimas ir gyvenimo puikybė, pirmajame žmoguje pakluso valiai ir protui. Kol valia buvo klusni proto nurodymams, žemesniosios sielos galios tobulai pakluso valiai — sieloje viešpatavo tobula hierarchinė tvarka.

c) **Kūniško nemarumo dovana.** Žmogaus kūnas natūraliai savo

prigimtimi yra skirtas suirimui, nes, būdamas medžiaginis, sudarytas iš įvairių organinių medžiagų, priklauso nuo šioms medžiagoms būdingų savybių. Pirmųjų tėvų prigimtis buvo apdovanoja nemarumu, t. y. apsaugota nuo šio irimo ypatinga dovana.

Pirmiesiems tėvams buvo suteiktos antgamtinės dovanos:

a) Dievas padarė juos savo prigimties dalininkais, suteikdamas šviesos pažinti dieviškus dalykus geriau, negu tai galima natūraliu protu ir, pagaliau, danguje matyti Dievą tokį, koks Jis yra ir mylėti taip, kaip Jis myli. Šia dovana Dievas sudievinio (padarė panašią į save patį) žmogaus sielos prigimtį.

b) Suteikė antgamtinių dorybių, Šventosios Dvasios dovanų, kurios įgalino žmogaus sielos galias dieviškai veikti. Be to, nuolat rėmė žmones veikiančia malone, kuri padėjo nuolat veikti nuopelningai amžinajam gyvenimui Dieve.

Visos šios dovanos (išskyrus gauto žinojimo dovana) turėjo būti paveldimos Adomo ainių su sąlyga, kad jie bandymo metu išliks ištikimi Dievui.

• ŽMOGAUS NUPUOLIMAS

1. Pirmųjų tėvų nupuolimas. Nežiūrint visų suteiktų malonių, pirmieji tėvai buvo laisvi, todėl galėjo būti išstatyti bandymams, kad liktų ištikimi Dievui, pelnytų dangų. Bandymai buvo: pareiga laikytis Dievo natūralių įsakymų ir dar vieno specialaus pozityvaus nurodymo — **nevalgyti vaisiaus nuo gero ir pikto pažinimo medžio.** Buvo nurodyta ir bausmė, jei šio nurodymo nepaisys — mirtis. Piktoji dvasia sugundė suabejoti Dievu, pasikelti į puikybę ir sukilti prieš Dievą. Pirmieji tėvai pasidavė gundymui ir nusidėjo neklusnumu, pasidavę puikybei ir kitoms silpnybėms. Tai buvo labai sunki nuodėmė, nes: 1) jie Dievą palaikė melagiu, 2) nusikalto turėdami aiškų pažinimą ir veikimo laisvę, 3) žinodami, kad pasielgimo pasėkos palies visą ainiją.

2. Pirmųjų tėvų nubaudimas. Bausmė ištiko tuoj pat. Jie neteko visų prigimtį patobulinančių ir antgamtinių dovanų; neteko pašvenčiančios malonės; aistros sukilo prieš protą ir vailą; tapo jautrūs fiziniam skausmui, įvairioms galinybėms prarasti kūno gyvybę. Šių dovanų neteko ir visa jų ainija.

Dievas pasigailėjo nupuolusių žmonių, davė jiems veikiančios malonės sužadinti tikrą gailę už savo nusikaltimą; nusikaltimas jiems buvo dovanotas, bet pirmykščio teismo būsena nebuvo gražinta. Sau ir savo ainiams jie ją prarado negražinamai. Todėl visi žmonės gimsta su taip vadinama gimtąja nuodėme. Tai paveldėjimas pirmųjų tėvų nuodėmingos būsenos. Paveldima apiplėšta žmogaus prigimtis, kuri, netekusį ypatingų dovanų, tapo kovos tarp gero ir pikto lauku. Nors gimtoji nuodėmė nežaloja žmogaus prigimties, kaip tokios, bet

jos) dėka žmogus jaučiasi blogiau už žmogų, kuriam Dievas būtų skyręs gyventi tik prigimtinio gyvenimu. Todėl kalbama apie gimtosios nuodėmės žalą žmogaus prigimtyje. Dėl šios nuodėmės ypač sunku apvaldyti maištaujančias aistras.

Dievas nepaliko nupuolusių žmonių neviltyje, bet pažadėjo jiems išganytoją.

4. ŽMOGAUS PRIKĖLIMAS ANTGAMTINIAM GYVENIMUI

Už padarytą nusikaltimą Dievas galėjo pasitenkinti ne tobulu atsiteisimu, kurį žmonija būtų pajėgusi duoti savo jėgomis. Bet labiau **tiko** Jo neapsakomai garbei ir daugiau naudos turėjo atnešti žmonijai tobulas atsiteisimas Dievo teisingumui.

1. Tobulas atsiteisimas turi būti lygus įželdimui. Kas nors žmonių giminės vardu turėjo šį atsiteisimą Dievo teisingumui įvykdyti. Joks žmogus to padaryti negalėjo, todėl, atėjus Dievo nustatytam laikui, Antrasis Švč. Trejybės Asmuo, Dievo Sūnus, tapo žmogumi ir tuo įsigijo teisę veikti visos žmonijos vardu. Jo padarytas atsiteisimas teisiniu požiūriu ne tik lygus įželdimui, bet ir jį begaliniai viršija, nes tam buvo paaukotas visas Dievo Sūnaus žmogiškasis gyvenimas ir didvyriška mirtis. Šis atsiteisimas tokio pat **moralinio pobūdžio**. Adomas nusikalto neklusnumu ir puikybe, Jėzus Kristus atsilygino begaliniu paklusnumu ir nusižeminimu. Kaip moteris Ieva dalyvavo žmogaus nupuolime, taip moteris Marija tapo atpirkimo dalininke.

Atpirkimas — visos Švč. Trejybės begalinės meilės ir galestin-gumo nupuolusiam žmogui pareiškimas.

Atpirkimo padariniai. Kristus ne tik atsiteisė Dievo teisingumui, bet ir laimėjo žmonijai visas antgamtinės malonės, kurias ji buvo praradusi:

1. Pašvenčiančiąją malonę drauge su ja lydinčiomis dorybėmis ir Šventosios Dvasios dovanomis. Tam Kristus įsteigė sakramentus per kuriuos žmogui teikiamos svarbiausios jo gyvenimui malonės.

2. Dar gausiau, negu rojuje, teikiamos veikdinančios malonės.

3. Vidinio darnumo dovana, kuri įgyjama palaipsniui, raudojantis veikdinančiomis malonėmis ir augant dorybėse. Sekdami Kristaus pavyzdžiu ir remiami Dievo malonės, galime heroiskai pakelti visus kentėjimus, o naudodami Eucharistiją užtikrinti sau garbingą prisikėlimą ir dalyvavimą Kristaus garbėje per amžius.

4. Be vidinės pagalbos Kristus teikia visą pagalbą per savo įkurtą Bažnyčią, savo ir šventųjų pavyzdžius.

5. Kristus, būdamas Dievas ir žmogus, yra idealus Tarpininkas tarp Dievo ir žmonių. Kaip Dievas Jis visada gali laisvai bendrauti su savo dangiškuoju Tėvu, kaip žmogus, atjausdamas žmonių vargus, gali

juos užtarti. Tad tik su Juo ir per Jį galime teikti Dievui tinkamą garbę, gauti mums visų reikalingų malonių.

ISVADOS

1. Antgamtinis gyvenimas kyla iš Dievo.
2. Antgamtinis gyvenimas — realus, nors ir ribotas, dalyvavimas Dievo prigimtyje ir gyvenime.
3. Antgamtinis gyvenimas toks brangus, kad, norėdamas jį grąžinti žmonijai, Dievas ant kryžiaus paaukojo savo viengimį Sūnų. Šiandien mes jį gauname dėl Jėzaus Kristaus nuopelnų, bendradarbiaujant Šventajai Dvasiai.
4. Turime būti labai budrūs ir rūpestingi, kad antgamtinio gyvenimo neprarastume, nes žmogaus prigimtis silpna, nepastovi gerame dėl to turime nuolat remtis Kristumi.
5. Didžiausias blogis, kuris mus gali ištikti — nuodėmė. Todėl turime drąsiai atmesti mažiausius, net netiesioginius, viliojimus į nuodėmę.

II PAMOKA

SVENCIAUSIOSIOS TREJYBĖS VAIDMUO MŪSŲ KRIKŠCIONISKAJAME GYVENIME

Antgamtinio gyvenimo mumyse Kūrėjas yra Švč. Trejybė. Kadangi tuo pareiškama ypatinga meilė žmogui, šis išorinis Dievo veikimas ypatingai priskiriamas Šventajai Dvasiai, personalinei Švč. Trejybės mellei. Sukurdamas antgamtinį gyvenimą mumyse, Dievas, visa Švč. Trejybė, apsigyvena mumyse, visai mums atsiduodama, kad ir mes galėtume Jam atsiduoti ir leisti Jam vadovauti, praktikuoti Jėzaus Kristaus nusiuteikimus ir dorybes. Tai nesukurta malonė (gratia increata). Dievas savo kūriniuose gali būti trejų būdu: **savo galia**, kadangi visi kūriniai yra Jo valdžioje, **savo esme**, palaikydamas juos buvime, ir **per malonę**. Pastaruoju būdu, kuris yra daug intymesnis, negu du pirmieji, Dievas gyvena mumyse. Sieloje vyksta nuolatinis Sūnaus gimimas iš Tėvo ir iš jų tarpusavio meilės nuolat kyla Šventoji Dvasia. Visi trys Dieviškieji Asmenys, tos pačios prigimtės, bet realiai skirtingi, gyvena sieloje. Švč. Trejybė, būdama sieloje, jai **atsiduoda**, kad galėtume Ja džiaugtis.

1. Prigimtės plotmėje Dievas yra mumyse kaip Kūrėjas. Valdovas, Viešpats, bet malonės plotmėje Jis yra Tėvas, o mes Jo išūniai. Ši privilegija yra mūsų viso antgamtinio gyvenimo pagrindas. Dievo išūnystės dėka mes **tikrai** įvedami į dalyvavimą Dievo gyvenime tampame Jo dieviškosios prigimtės dalininkais, panašiais į Dievą, Jo vai-

kais nors mūsų išūnystė daug kuo skiriasi nuo Viešpaties Jėzaus sūnystės. Dievas mumis ir rūpinasi kaip savo vaikais. Tą savo rūpestį mumis parodė atsiųsdamas mūsų atpirkti savo Sūnų, apsigyvendamas mūsų sielose kaip mylintis Tėvas.

2. Antgamtinio gyvenimo malonė taip pat nustato tarp sielos ir Dievo bičiuliškus santykius. Šiems santykiams būdinga intymumas, dalijimasis viskuo, ką turima, bendravimas kaip lygaus su lygiu. Be abejo, šios bičiulystės dėka mes netampame lygiais Dievui, bet mūsų santykiai su Dievu tampa panašiais į santykius, kurie yra tarp Švč. Trejybės Asmenų. Dievas apreiškia mums savo paslaptis, kaip bičiulis bičiuliui per Bažnyčią ir betarpiškai per savo Dvasią. Taigi Dievas pirmasis imasi iniciatyvos sukurti tarp savęs ir mūsų bičiuliškus santykius, ir kas Jam atveria savo sielos duris, Dievas įžengia ir gyvena kaip Bičiulis.

3. Dievas visuomet veikia. Jis veikia ir būdamas mumyse. Jis nuolat palaiko mumyse antgamtinio gyvenimo pradus, nes, viršydami mūsų prigimtį, jie neturi joje savo buvimo pagrindo ir be nuolatinio Dievo, jų Davėjo, palaikymo, nė akimirkos negalėtų būti mūsų sieloje. Savo natūraliomis jėgomis mes esame nepajėgūs ugdyti mumyse antgamtinį gyvenimą. Šiuo atžvilgiu Dievas nuolat padeda per savo veikinčias malones. Esame nuolat reikalingi šviesos pažinti tikėjimo tiesas ir jėgos pagal jas gyventi. Jis padeda kovoti prieš pagundas ir ištesėti gerame. Dievas savo malone yra nuolat su mumis. Mums belieka su Juo bendradarbiauti. Taigi Dievas yra mūsų Bendradarbis.

4. Mumyse apsigyvenus švenčiausiam Dievui, mūsų siela tampa Jo šventove. Dievo veikimas nukreiptas ta linkme, kad mes taptume Jo šventumo dalininkais. Šį Dievo veikimą priimta priskirti Šventajai Dvasiai, nes jis yra dieviškosios Meilės veikalas, bet iš tikrųjų tai yra visos Švč. Trejybės veikalas. Švenčiausio Dievo buvimas mūsų sieloje yra viso mūsų šventumo bei šventėjimo versmė. Taigi Dievas yra mūsų Pašventintojas.

MŪSŲ PAREIGOS ŠVČ. TREJYBEI GYVENANČIAI MUMYSE

Siela, susigyvenusi su Švč. Trejybės gyvenimo mumyse tiesa, ugdo Jai pagarbą, meilę, pasiryžimą Ja sekti.

Siela, būdama Švč. Trejybės šventovė, nuolat aukojasi, kaip garbinimo auka. Švč. Trejybės garbei. Dieną ir visus svarbiausius darbus pradeda Švč. Trejybės vardu. Ypač mėgiamos liturginės maldos, reiškiančios garbę Dievui. Jausdama savo nepajėgumą Jį garbinti, kiek Jis yra vertas, vienijasi su Jėzaus Dvasia, kuri viena tegali tinkamai pagarbinti Dievą. Į tėvišką Dievo meilę siela atsiliepia labiausiai patikintą meile, praktiškai ši meilė, pirmiausia, yra atgailiojanti meilė. Toliau, ji yra dėkingumo meilė ir, pagaliau, ši meilė tampa bičiulystės

meile, kuri, užmiršusi save, rūpinasi savo dieviškojo Bičiulio reikalais. Jo garbe, trokšta, kad Jį visi garbintų ir mylėtų. Ši meilė nėra vien kilnus jausmas. Ji nepaprastai veikli. Jos įtakoje siela visa save aukoja Dievo garbei, atsižadėdama savo valios, su didžiausiu stropumu laikosi Jo įsakymų, nurodymų, patarimų. Meilė mus skatina tapti panašiais į savo dieviškąjį Bičiulį, t. y. uoliai siekti krikščioniškojo tobulumo, kuris pasireiškia kuo intymesne, mus pašventinančia, vienybe su dieviškaisiais Asmenimis, palaikoma garbinimo, meilės bei aukos dvasios.

DIEVO DUOTI KRIKSCIONISKOJO GYVENIMO GYVYBINIAI PRADAI

Kiekvienoje gyvoje būtybėje yra trys pradai: **gyvybė**, visos būtybės gyvenimo versmė, **galios**, kuriomis būtybė veikia, **veiksmai**, kuriais būtybė auga ir kuria.

Švč. Trejybė, apsigyvenusi mumyse, suteikia mums naują, antgamtinį gyvenimą. Jo gyvybiniai pradai yra: a) pašvenčiančioji malonė, b) antgamtinės dorybės ir Šventosios Dvasios dovanos ir c) veikdinančios malonės.

a) Pašvenčiančioji malonė yra viso antgamtinio gyvenimo versmė. Ji sudievina mūsų sielos substanciją, padaro ją pajėgia tiems aktams, kurie mus parengia regėti Dievą veidas veidan. Pašvenčiančioji malonė apibrėžiama taip: tai yra iš Dievo gerumo esanti mūsų sieloje antgamtinė savybė, kuri mus daro realiai bei formaliai, tačiau tik akidentalai, dalyviais dieviškosios prigimties bei gyvenimo.

Taigi, pašvenčiančioji malonė yra sielos ypatinga būseną, savybė, kuri, persunkusi mūsų sielos substanciją, ją iškelia į buvimo plotmę, aukštesnę už visą prigimtąją kūriniją, padaro malonia ir tyra Dievo akims, paverčia sielą jo šventove. Tai **pastovi** savybė, kurią iš sielos gali pašalinti tik sunki nuodėmė. Ši savybė nepadarо mūsų lygiąs Dievui, bet panašias į Dievą, galinčias gyventi gyvenimą, panašų į Dievo gyvenimą.

Žmogus savo natūraliomis galiomis nepajėgia betarpiškai kontempliuoti Dievo esmę, tačiau Dievas, vien iš savo begalinio gerumo, be jokių žmogaus nuopelnų, pašaukė žmogų kontempliuoti Jo esmę danguje, todėl jį ypatinga dovana iškėlė į dieviškojo gyvenimo plotmę. Šios dovanos dėka žmogus galės Dievą pažinti ir mylėti taip, kaip jis pats save pažįsta ir myli, nors ne taip tobulai, kaip Dievas, bet ribotai, pagal savo tobulumo laipsnį. Dėl Dievo vienybės su sielos intymiausią dalimi, žmogus bus pajėgus matyti Dievą betarpiškai. Pašvenčiančioji malonė yra šio palaiminto regėjimo daigas. Pašvenčiančios malonės dėka mes sueiname į vienybę su Dievu neprarasdami savo „aš“. Ši vienybė tarp mūsų ir Švč. Trejybės, gyvenančios sieloje,

yra moralinė vienybė, labai intymi ir šventa. Tačiau ši vienybė taip pat yra ir fizinė, nes jos pagrindas yra fizinė realybė — pašvenčiančioji malonė. Vadinasi, pašvenčiančios malonės dėka Dievas yra krikščionio sieloje realiai, fiziškai, savo prigimtimi, kaip Tėvas savo išūnyje. Pašvenčiančios malonės dėka tapę dangiškojo Tėvo išūniais, jo viengimio Sūnaus įbroliais, Šventosios Dvasios šventovėmis privalome gyventi atitinkamai kilniai. Be to, esame tapę bendratėvoniais su Kristumi, Jo garbės ir laimės paveldėtojai. Turime budėti, kad šio paveldėjimo neprarastume ir taptume vis jo vertesni.

b) Kad antgamtinė gyvybė, kurios pradas yra pašvenčiančioji malonė, galėtų reikštis bei vystytis, reikalingos antgamtinės galios. Jomis Dievas iš savo gerumo sielą taip pat aprūpina. Tai antgamtinės dorybės ir Šventosios Dvasios dovanos. Šios dorybės ir dovanos suteikiamos kartu su pašvenčiančiąja malone ir suantgamtina natūralias sielos galias. Antgamtinės dorybės ir Šventosios Dvasios dovanos skiriasi tik skirtingu veikimo būdu: dorybių praktikoje pasireiškia mūsų aktyvumas, veikimas, vadovaujantis protingumu. Šventosios Dvasios dovanų praktikoje iniciatyva ateina iš Šventosios Dvasios, o mums lieka tik Jos veikimui paklusti. Gyvenime Šventosios Dvasios dovanos reiškiasi tuo apčiuopiamiau, juo krikščionis apsimarinimo praktikomis yra labiau nutolęs nuo pasaulio įtakos.

Kaip moko visuotinis Bažnyčios Tridento susirinkimas, kartu su pašvenčiančiąja malone gauname tikėjimo, vilties ir meilės dorybes, taip pat pagal bendrą visų įsitikinimą gaunamos ir moralinės dorybės: išmintingumas, teisingumas, tvirtumas ir susivaldymas. Tiksliau, šios moralinės dorybės duoda tik galią antgamtiškai nuopelningai veikti, o ne įgūdžius, laisvumą bei lengvumą veikti, kurie priklauso nuo įgytųjų dorybių tobulumo.

Tikėjimas, viltis ir meilė vadinamos teologinėmis dorybėmis, nes jų objektas yra Dievas ar kuri nors Dievo tobulybė. Šios dorybės praturtina mūsų protą ir valią. Tikėjimo dorybė įgalina mūsų protą pažinti Dievo apreikštas tiesas ir visa spręsti jų šviesoje. Viltis — įgalina tikėti amžinosios laimės pažadu dėl Jo gerumo bei galingos pagalbos. Meilė įgalina valią mylėti Dievą panašiai, kaip Jis mus myli, įveda į bičiuliškus santykius su Svč. Trejybės Asmenimis.

Moralinių dorybių objektas — tai, kas teisinga ir gera žmogaus gyvenimo požiūriu pagal Dievo įsakymus. Jos įgalina tvarkyti savo gyvenimą pagal Dievo nurodymus, šalinėti kliūtis, trukdančias vienytis su Dievu, būti ištikimais Dievo apreikštai valiai ir tuo pačiu pažėgesniais bičiuliškai bendrauti su Dievu. Išmintingumas įgalina pasirinkti geriausias priemones kelyje į savo amžinąją laimę. Teisingumas įgalina tinkamai atlikti savo pareigas Dievui ir artimui. Tvirtumo dorybė padeda įveikti kliūtis kelyje į dangų. Susivaldymo dorybė įgali-

na valdyti potraukius į jėginius malonumus ir jais naudotis pagal Dievo nurodymus.

Sventosios Dvasios dovanos, nebūdamos vertesnės už teologines dorybes, ypač meilės dorybę, žymiai patobulina jų praktiką. **Supratimo** dovana padeda giliau suprasti tikėjimo tiesas. **mokslo** dovana padeda vertinti kūrinius pagal jų santykį su Dievu. **Baimės** dovana stiprina vilties dorybę, atitraukdama dėmesį nuo žemiškų dalykų ir paskatindama trokšti dangaus. **Patarimo** dovana patobulina išminties dorybę, ypač padeda apsispręsti sunkesniais atvejais. **Pamaldumo** dovana padeda dėl Dievo meilės tobuliau atlikti savo religines pareigas. **Tvirtumo** dovana patobulina tvirtumo dorybę, kenčiant sunkumus ir darant gera. **Išminties** dovana įgalina visa spręsti iš atžvilgio į Dievą, kaip mūsų amžinosios laimės versmę. Susivaldymo dorybę patobulina **baimės** dovana, kuri persunkia baimę įžesti savo dangiškąjį Tėvą.

c) Antgamtinėje pliotėje mūsų galios gali veikti tik skatinamos **veikdinančių malonių**.

Veikdinančioji malonė — tai antgamtinė laikina Dievo pagalba, kurią Jis suteikia mums, kad apšviestų mūsų protą ir sustiprintų valią antgamtiniame veikime. Ji tiesiogiai veikia mūsų sielos galias, skatindama jas veikti antgamtiškai. Tai vidinė veikdinančioji malonė. Išorinės veikdinančios malonės, tiesiogiai veikdamos jėgines galias, netiesiogiai paveikia ir dvasios galias. Tai geras pokalbis, geros knygos skaitymas, religinės muzikos klausymas. Sužadinti įspūdžiai, kurie daro įtakos mūsų valiai ir protui, juos kreipdami į antgamtinius dalykus. Veikiančios malonės daro **moralinės ir fizinės įtakos**. Moraliniai veikia įtikinimu. Fiziniai — padidindamos mūsų galių jėgas, kurios yra per silpnos veikti pačios iš savęs. Veikdinančioji malonė, skatinanti **pradėti veikti yra fizinio pobūdžio** Dievo veikimas į sielą.

Veikdinančioji malonė gali veikti pirmiau, negu laisvas apsisprendimas, arba vėliau, padėdama šį apsisprendimą įgyvendinti. Veikdinančioji malonė yra reikalinga kiekvienam atvejui, kada tik veikiam antgamtiškai. Tik veikdinančios malonės paruošia **atsivertimui**, t. y. perėjimui iš sunkios nuodėmės į malonės būseną. Mums šios malonės reikalingos, kad galėtume sužadinti tikėjimo, vilties, meilės, atgalios aktus. Tik veikdinančios malonės pagalba padeda išverti gerame iki galo. Kad išvertume gerame reikia: 1) sėkmingai priešintis pagundoms, 2) visuomet atlikti savo pareigas. Išvermė iki galo yra didelė dovana, kurią pelnyti esame nepajėgūs ir galime tik išsiprašyti. Yra paskelbta dogma, kad be ypatingos Dievo pagalbos negalime išvengti visų nedidelių nuodėmių. Taigi, norint augti gerame, taip pat reikalinga Dievo pagalba. Ypač Dievas dosniai teikia reikalingų malonių, kai stropiai panaudojame anksčiau gautas. Savo gerais darbais galime pelnyti šią malonę.

ISVADOS

1. Turime labai vertinti antgamtinį gyvenimą ir jo pradą pašvenčiančią malonę ir visas kitas, ją lydinčias.

2. Neprotingai elgiamasi lengvapėdiškai prarandant pašvenčiančiąją malonę arba darant lengvas nuodėmes, kurios išstato į pavojų ją prarasti.

3. Turime ne tik saugoti, kad kas nors neišplėšų pašvenčiančios malonės, bet taip pat rūpintis, kad ji vis didėtų. Čia nepakeštinas joks apsileidimas.

III PAMOKA

VIESPATIES JĖZAUS, ŠVENČIAUSIOS MERGELĖS MARIJOS, ŠVENTŲJŲ, ANGELŲ VAIDMUO MŪSŲ KRIKŠČIONISKAJAME GYVENIME

Svenčiausioji Trejybė padaro mus dieviškojo gyvenimo dalininkais dėl Jėzaus Kristaus atlyginamosios aukos Dievo teisingumui ir Jo nuopelnų, todėl Jėzaus vaidmuo mūsų antgamtiniame gyvenime yra esminis, kad pats šis gyvenimas pagrįstai vadinamas krikščionišku (kristišku). Kristus yra antgamtinio gyvenimo versmė ir idealas, savo nuopelnais atgavo žmonijai teisę į malonę ir garbę Dieve, o savo gyvenimu davė pavyzdį, kaip turime gyventi, kad pasiektume dangaus laimę. Kristus taip pat yra Bažnyčios-Mistinio Kūno Galva.

Iš to seka:

1. Nėra neatleidžiamų nuodėmių, jei tik už jas prašoma atleisti. Mums nuodėmės atleidžiamos atgailos sakramentu, kuris mums pritaiko atperkamąją Jėzaus Kristaus kraujo auką. Taip pat sąmoningai dalyvaujant šv. Mišių aukoje, kurios metu Kristus aukojasi už mus kaip permaldavimo auka. Sužadinus gilaus gailėsčio dėl savo nuodėmių jausmus, vis pilniau atleidžiamos nuodėmės ir dovanojamos bausmės. Be to, visi krikščioniški aktai daromi vienybėje su Kristaus kančia, turi atsisteisiamosios vertės už save ir kitus, už kuriuos juos aukojame.

2. Kristus pelnė mums visas malones, kurios reikalingos atgamtiniam tikslui pasiekti: atsivertimo, ištvermės gerame, sėkmingo priešinimosi pagundoms, naudos iš patiriamų bandymų, kopimo į aukštesnį malonės laipsnį, galutinės ištvermės malonę. Šių visų malonių prašdami dangiškąjį Tėvą Kristaus vardu, visuomet būsime išklausyti. Įsteigė sakramentus, kurie žmogaus prigimčiai prieinamiausiu būdu reikšmingiausiais gyvenimo momentais suteikia reikalingų malonių. Pelnė teisę į veikdinančias malones, kurios padeda žmogui veikti pagal sakramentines malones.

3. Kristus davė mums galią drauge su Juo patlems atsitelsti ir tuo būdu dalyvauti pasaulio atpirkime.

KRISTUS MŪSŲ KRIKŠCIONISKOJO GYVENIMO IDEALAS

Jėzus Kristus ne tik atsilygino Dievo teisingumui, pelnė reikalingų malonių, bet ir davė antgamtinio gyvenimo pavyzdį. Pats Išganytojas tai patvirtino sakydamas: „Daviau jums pavyzdį, kad kaip aš jums dariau, taip ir jūs darytumėte“ (Jn. 13, 15). Taigi krikščionio gyvenimas turi būti panašus į Kristaus gyvenimą. Kristaus pavyzdžio ryškiausi bruožai:

a) Kristus yra tobulas idealas net tiems, kurie nepripažįsta Jo dievystės. Kristus Dievo atžvilgiu nuolankiausias, artimą nepaprastai myli, be galo savęs atsižadėjęs, be galo bjaurisi nuodėme.

b) Kristų sekti gali kiekvienas, nes Jis tapo viskuo panašus į mus, išskyrus nuodėmę. Jis išgyveno, patyrė visa, ką gali patirti bet kuris žmogus: skurdą, nuovargį, dėkingumą ir apleidimą, meilę ir neapykantą, persekiojimus, kančias, fizines ir dvasines, ir, pagaliau, mirtį. Gyveno tylų ir paslėptą, niekam nežinomą ir viešą, apaštalavimo vargų perpildytą, gyvenimą. Taigi, bet kuriam žmogui, bet kuriose aplinkybėse gali būti pavyzdžiu.

c) Kristaus pavyzdys labai patrauklus. Visais amžiais atsiranda žmonių, kurie visiškai Jam atsiduoda, pasiruošę drauge su Juo aukotis pasaulio išganymui.

d) Sekti Kristaus pavyzdžiu mums padeda Jo teikiama malonė. Jos dėka mes ne tik galime žavėtis Kristaus dorybėmis, bet gauname paskatos ir jėgų jomis sekti. Reikšmingiausi Jėzaus veiksmai mūsų išganymui yra: **įsikūnijimas, kančia ir mirtis**. Įsikūnijimu mums pelnė savęs atsižadėjimo ir vienybės su Dievu malonę. Kryžiaus kančia — malonę nukryžiuoti savo polinkius į nuodėmę ir malonę mirti nuodėmei.

VIESPATS JĖZUS — MISTINIO KŪNO — BAŽNYČIOS GALVA IR MŪSŲ GYVENIMO CENTRAS

Su Jėzumi mes taip sujungti, kaip vynmedžio šakelės su kamieniu iš kurio gauna gyvybę.

Mistinį Kristaus Kūną — Bažnyčią sudaro Galva, Siela ir nariai. Kristus, kaip Mistinio Kūno-Bažnyčios Galva **pirmauja, vadovauja ir teikia gyvybę** visam Kūnui. Jis yra pirmasis tobullausias žmogus, už ištikimybę Tėvo valiai išaukštintas virš visų kūrinių. Kiekviename organizme yra įvairių organų ir jų funkcijos įvairios, tačiau palenktos viso organizmo gerovei. Kristus savo Bažnyčioje per hierarchinę valdžią vienija ir vadovauja visam jos gyvenimui ir veiklai. Kristus teikia gyvybę ne tik Bažnyčiai, bet ir kiekvienam Jos nariui. Kristus

kaip žmogus, turėdamas malonės pilnybę, nuolat ja dalijasi su atpirktaisiais.

Mistinio Kristaus Kūno — Bažnyčios Siela yra Šventoji Dvasia. Ji teikia mistinio Kūno nariams Kristaus pelnytą malonę ir meilę. Tik Šventoji Dvasia dalina Bažnyčioje įvairias charizmatines malones: išminties, iškalbos, stebuklų darymo, dovaną kalbėti įvairiomis kalbomis ir kt.

Kristaus ir Šventosios Dvasios veikimas vienas kitą papildo. Šventoji Dvasia Kristaus pelnytų malonių teikėja. Kadangi šias malones mums pelnė Kristus, Jis yra atgamtinio gyvenimo versmė.

Visi pakrikštytieji yra mistinio Kūno — Bažnyčios nariai. Krikštu gauname Kristaus pelnytą atgamtinį gyvenimą ir reikalingas malones, kad galėtume juo gyventi. Per Krikštą visi esame Kristaus Kūno nariai, bet ne visi vienodai tobuli. Teisieji arba šventieji — turintieji pašvenčiančiąją malonę gyvi Kristaus Kūno — Bažnyčios nariai. Nusidėjėliai, kurie nėra praradę tikėjimo į Kristų sunkia nuodėme prieš tikėjimą, yra apmirę mistinio Kūno nariai. Palaimintieji danguje, reginsys Dievą, tobuliausia prasme yra Kristaus mistinio Kūno nariai. Nekrikštytieji pašaukti būti Kristaus Kūno nariais, bet dar jais nesą. Pasmerktieji amžiams išskirti iš Kristaus mistinio Kūno.

Mūsų vienybė su Kristumi Jo mistiniame Kūne remiasi dogma apie **šventųjų bendravimą**. Kristui reikalingi Jo mistinio Kūno nariai, kad per juos Jis galėtų tęsti savo darbą pasaulio išganymui. Juo tobuliau atsiduodame Kristui, kad Jis galėtų mumyse augti, tuo labiau galime dalyvauti Jo mistinio Kūno gyvenime.

SVENCIAUSIOS MERGELĖS MARIJOS VAIDMUO MŪSŲ KRIKŠČIONIŠKAME GYVENIME

Svenčiausiai Mergelei Marijai, dėl Jos ypatingų ryšių su Jėzumi, tenka svarbus vaidmuo mūsų krikščioniškame gyvenime. Tapdama Dievo Žmogaus Motina, Marija dalyvavo žmonijos išganyimo darbe kartu su Išganytoju. Ji, tapdama įsikūnijusio Žodžio Motina, suėjo į intymiausius santykius su visa Švč. Trejybe. Ji — mylimiausia Tėvo Duktė. Dievo Sūnaus Motina. Šventosios Dvasios, kurios veikimu Joje buvo sukurta Dievo Sūnaus žmogiškoji prigimtis, Sužieduotinė. Marijos dalis žmonių išganyme, palyginus su Kristaus dalimi, yra antraeilė, išplaukianti iš Kristaus akcijos. Tačiau Marija, kaip Atpirkėjo Motina, yra Jo bendradarbė ir žmonijos išganyimo darbe bei jos pašventinime.

Įsikūnijimo metu Marija tapo ir žmonių Motina. Būdama mistinio Kūno Galvos Motina, Marija tuo pačiu yra visų Jo narių Motina ne fizinio, bet atgamtinio gyvenimo prasme. Taigi Marijos vaidmuo mūsų

su krikščioniškame gyvenime seka iš to, kad Ji yra Dievo ir žmonių **Motina**.

Atpirkėjas pelnę mums atpirkimo malones pats savo galia. Marija šią galią turėjo ne iš savęs, bet Jai buvo ją suteikęs Jos Sūnus, mūsų Atpirkėjas. Jėzaus nuopelnams Marijos dalyvavimas atpirkime davė tam tikrą motiniškumo atspalvį. Marija visu savo gyvenimu įsiliejo į savo Sūnaus auką, pradedant įsikūnijimu ir baigiant mirtimi ant kryžiaus. Taigi, Marija turėjo dalį pelnint visas atpirkimo malones.

Marija — tobuliausias žmogus, panašiausia į Jėzų Kristų savo dvasia. Jos ryškiausias dorybės apie kurias kalba Evangelija: **tikėjimas**, be mažiausio svyravimo, nors ir labai nuostabius dalykus Jai apreiškė Viešpats. **Mergystė**, kurios Ji tvirtai buvo nutarusi laikytis net ir gyvendama santuokoje. **Nusižeminimas**, Ji visada nusistačiusi likti tik Viešpaties tarnaitė. **Susikaupimas**, **gryna meilė**. Dievui ir artimui, kuri paskatino Ją pakelti visus bandymus, kurie buvo reikalingi Dievo garbei ir žmonijos išganymui. Marija labai patrauklus pavyzdys, nes Ją gali sekti visų luomų, amžiaus ir išsilavinimo žmonės.

Bažnyčioje vis labiau išryškėja tiesa, kad visos malonės iš Dievo gaunamos tarpininkaujant, užtariant Marijai. Ji yra Tarpininkė, užtarianti mus pas savo Sūnų, kuris yra tikrasis Tarpininkas tarp Dievo ir žmonių. Marija mus užtaria ir prašo reikalingų malonių net ir mūsų neprašoma, nes ji, kaip Motina, geriausiai žino, ko Jos vaikams reikia ir mus mylėdama, mumis rūpinasi. Marijos tarpininkavimas yra visuotinis, t. y. kaip Ji turėjo dalį pelnint visas išganymui reikalingas malones, taip tinka, kad Ji taip pat dalyvautų visų jų dalijime. Taigi Marija yra visų **malonių Tarpininkė**.

Kaip turi reikštis mūsų pamaldumas į Mariją?

Tikrai būsime pamaldūs į Mariją visiškai atsiduodami Jai, o per Ją Dievui. Protu ir širdimi turime reikšti Jai prideramą pagarbą kaip Dievo Motinai, valia — Ja kūdikiškai pasitikėti dėl Jos gerumo ir galios, širdimi Ją turime kūdikiškai mylėti.

Teikdami pagarbą Marijai mes tuo pačiu pagerbiame Dievą, kuris Ją ypatingu būdu išrinko ir paskyrė nepaprastai kilniai misijai: būti įsikūnijusio Dievo Sūnaus Motina. Tačiau nereičia pamiršti, kad Marija jokia prasme nėra išganymo versmė, o yra tik Tarpininkė tarp šios versmės ir mūsų. Dėl Jos ypatingos padėties Jai teikiama pagarba turi būti didesnė už pagarbą teikiamą angelams ir šventiesiems.

Mūsų pasitikėjimo pagrindas — Marijos galia ir gerumas. Marijos užtarimas labai galingas, nes Dievas Jai nieko neatsako, ko Ji, mus užtardama, pagal Dievo valią prašo, nes Dievas Mariją gerbia ir myli labiau už visą kūriniją. Marijos gerumas tikrai motiniškas. Mūsų pasitikėjimas Marija turi būti: 1) nuolatinis, nežūrint mūsų silpnybių ir dažnų nupuolimų, Ji mus tikrai motiniškai užjaučia. 2) visuotinis, nes galime, su pasitikėjimu prašyti mums reikalingų malonių: atsilvertimo,

pažangos dorybėse, galutinės išivermės, apsaugos pavojuose, sunkumuose, net ir didžiausiuose.

Mūsų meilė Marijai turi būti kūdikiška, nuoširdi, turime mylėti Mariją po Dievo labiausiai. Ši meilė turi būti: 1) **pasimėgimo** meilė, besidžiaugianti Jos dorybėmis, Dievo Jai suteiktomis privilegijomis, už jas garbinant Dievą ir Jam dėkojant. 2) **gero likinti**, t. y. trokštanti, kad Marija būtų visų labiau pažįstama ir mylima 3) **vaiko** meilė motinai 4) **sekti Marijos pavyzdžiu**, nes Ji yra tobuliausias idealas po Jėzaus Kristaus, išprašo mums gausių malonių tapti vis panašesniais į Jos Sūnų.

SVENTŲJŲ IR ANGELŲ VAIDMUO MŪSŲ KRIKSCIONISKAME GYVENIME

Sventieji, esą Dievo garbėje pagal nuopelnų vertę, mus užtaria pas Dievą ir šviečia mums savo kišnių pavyzdžiu, todėl tinka, kad mes su dėkingumu priimtume jų pagalbą ir reikštume jiems pagarbą.

Gerbdami šventuosius, gerbiame Dievo ir Jėzaus Kristaus darbus, nes antgamtinės malonės ir dorybių aktai yra dieviškojo gerumo kūrinys. Sventuosius gerbiame: 1) kaip gyvas Šventosios Dvasios šventoves 2) kaip ypatingai mylimus dangiškojo Tėvo vaikus 3) kaip ypatingai mylimus Jėzaus Kristaus brolius, kurie uoliai siekė panašumo į Pirmagimį daugelio brolių tarpe 4) kaip klusnius Šventosios Dvasios mokinius, Jos šventoves.

Nors antgamtinių malonių gavimui būtinais reikalingas tik Kristaus tarpininkavimas, tinka, kad Sventieji savo maldavimais už mus susijungdami su Jėzaus Kristaus maldavimais, dalyvautų viso mistinio Kūno maldose. Be to, jie myli mus, užjaučia ir todėl noriai užtaria mus pas Dievą, Jų galia ir gerumas skatina mus jais pasitikėti ir šauktis jų pagalbos.

Visi šventieji savo gyvenime sekė Kristų, stengėsi atkurti savyje Jo pavyzdį. Vieniems būdingos vienos darybės, kitiems kitos. Vieni gyvena vienoje aplinkybėje, kiti kitose. Todėl šventųjų tarpe kiekvienas gali rasti ypatingai sau artimą, kurį galėtų laikyti savo mokytoju, globėju, pavyzdžiu siekdamas šventumo.

Angelų vaidmuo mūsų krikščioniškame gyvenime seka iš jų santykių su Dievu ir Jėzumi Kristumi. Angelai atstovauja Dievo didybę, bei Jo tobulumus. Sėkmingai išlaikę bandymą jie iškelti į antgamtinę plotmę dalyvauja Dievo gyvenime, džiaugiasi palaikintųjų regėjimu.

Angelai drauge su Kristumi šlovina Dievą. Šiame šlovinyje dalyvaujame ir mes. Taigi, būdami vienybėje su Kristumi, mes, kartu su angelais, dalyvaujame dėkodami Dievui už Jo suteiktas geradarybes ir antgamtinės dovanas.

Taigi, angelai, kaip ir šventieji antgamtinių požurių yra mums

broliai, nes dalyvauja tame pačiame Dievo gyvenime, kaip ir mes. Jie mus myli ir rūpinasi mumis, mūsų išganymu. Todėl su džiaugsmu priima Dievo pavedimą mus globoti ir mums padėti, keliaujant pas Dievą. Angelai gina mus nuo piktųjų dvasių ir savo maldas jungia su mūsų maldomis. Todėl labai išganinga šauktis angelų pagalbos ypač sunkesniais momentais ir mirties valandą.

Kai kuriems angelams Dievas yra pavedęs globoti kiekvieną sėlą atskirai. Angelai sargai su džiaugsmu atlieka jiems pavestą misiją: saugoti Dievo vaikus, Kristaus brolius, Šventosios Dvasios šventoves. Angelų tarnavimo dėka keliaujanti Bažnyčia labai glaudžiai susijungia su besidžiaugiančia Bažnyčia Dievo artumoje.

Mes privalome angelus sargus gerbti, kaip ištikimus Viešpaties tarnus, matančius Dievą veidas veidan ir dėl Dievo gerumo mums tarnaujančius. Turime stengtis jų nenulūdyti savo netinkamu elgesiu.

Turime angelais sargais pasitikėti, nes jie labai galingi ir ištikimai eina jiems pavestas pareigas. Jie Dieve mato mums grėsiančius pavojus ir nuo jų saugo, taip pat mato, kas gali mus padaryti geresniais, ir stengiasi į tai atkreipti mūsų dėmesį. Taigi, tinka sunkesniais atvejais kreiptis į juos pagalbos, prašant padėti susivokti ir tinkamai pasielgti.

Angelus sargus turime mylėti bičluliška melle, nes jie yra geriausi mūsų draugai, visada pasiruošę mums padėti. Garbindami angelus pagarbiname patį Dievą, kurio atstovai jie yra.

ISVADOS

1. Visa esame gavę per Kristų, todėl per Jį turime teikti garbę Dievui, prašyti naujų malonių ir su Juo gyventi bei veikti.

2. Būdami vienybėje su Jėzumi, turime Jo nuopelnus aukoti savo vardu Švč. Trejybei kaip garbinimo auką.

3. Mums nusikaltus, Jėzus už mus permaldauja Dievo teisingumą. Tėvas negali atsakyti, kai prašoma Jėzaus vardu.

4. Turime nuolat prieš akis turėti Jėzaus pavyzdį, širdimi persilimti Jo nusiteikimais, rankomis realizuoti Jo darbus. Taip gyvenant mūsų gyvenimas taps panašus į Jėzaus gyvenimą.

5. Per Mariją, su Marija ir Marijoje prie Jėzaus. Ypač nuoširdžiai kalbėkime „Sveika Marija“ ir Rožinį.

6. Su pasitikėjimu kreipkimės į savo brolius šventuosius ir angelus.

IV PAMOKA

KOVA SU KRIKŠCIONIŠKOJO GYVENIMO PRIEŠAIS IR ŠIO GYVENIMO PRADŲ DIDINIMAS NUOPELNAIS

Dievas, sukūręs mus laisvus, gerbia mūsų laisvę ir nė vieno nepadarо šventu prieš jo valią. Gausiai teikdamas mūsų antigamtiniam gyvenimui reikalingų malonių, Dievas nori, kad su juo bendradarbiautume, kovodami su vidinėmis ir išorinėmis kliūtimis bei gausindami nuopelnus.

Krikščioniškojo gyvenimo priešai yra: **trejopas pageidimas, pasaulis ir velnias**. Trejopas pageidimas yra vidinis priešas, pasaulis ir velnias — išoriniai priešai, kurie veikia dažniausiai per trejopą pageidimą.

KOVA SU TREJOPU PAGEIDIMU

a) Kūno pageidimas — tai **netvarkingas kūniškų malonumų geismas**. Saikingai gėrėtis jusliniu malonumu, siejant jį su tikslu, kuriuo yra antgamtinis ar moralinis gėris nėra bloga. Blogis yra **netvarkingai** geisti jausnių malonumų **kaip tikslo**, nes taip elgiantis nepaisoma Dievo įvestos tvarkos. Daugiausia tenka kovoti su NESUSIVALDYMU GĖRIME BEI VALGYME ir SEKSUALINIŲ MALONUMŲ IESKOTIMU. Žmonės nevaldą šių jausnių malonumų, tampa aistrų vergais, užmiršta savo sielos reikalus ir dažniausiai praranda tikėjimą. Pagrindinė priemonė kovoti su šiuo pageidimu — tvardyti išorinius pojūčius, kurie suveda mus į sąlytį su dalykais, žadinančiais pavojingus geidulius. Kad mūsų pergalė būtų visiška, nepakanka atsisakyti vien nuodėmingų malonumų, bet reikia vengti ir pavojingų malonumų, kurie beveik visada veda į nuodėmę. Be to, naudinga lavinti valią, atsisakant kai kurių ir leistinų malonumų, kad ji būtų pajėgi pasipriešinti neleistinų malonumų geismui. Mūsų pareiga valdyti savo jausnių malonumų geismą yra labai svarbi, nes nuo to labai prikaluso mūsų dvasinis gyvenimas ir išganymas.

b) Akių pageidimas apima du dalykus: **smalsumą ir netvarkingą žemiškųjų gėrybių geismą**. **Smalsumas** — tai nesudrausmintas noras žinoti, matyti, girdėti, tikintis iš to ne dvasinės naudos, bet norint patenkinti žinojimo malonumą. Jis apima praeitį, dabartį ir ateitį, tikrus ir naudingus mokslus, jei jems atsiduodame taip, jog užmiršamos pareigos, nukenčia poilsis. Prisirišimas prie žemiškų turtų suvaržo sielos laisvę. Šios aistros apvaldytas žmogus jaučia malonumą kaupdamas turtus, jais gėrėsi, bijo jų netekti, yra šykštus ir dėl to dažnai nusikalsta teisingumui ir meilei. Norint pasipriešinti šiam pageidimui,

reikia nuolat savo vidinį žvilgsnį kreipti į pastovias ir amžinas vertybes.

c) Gyvenimo puikybė — tai užmiršimas, kad Dievas yra viso pirmoji priežastis ir gyvenimo tikslas. Gyvenimo puikybė reiškiasi **nepriklausomumo dvasia**, kuri niekina Dievo ir jo atstovų autoritetą ir tuščiu savimi pasitenkinimu, gėrėjimusi savo gerais darbais, lyg Dievas nebūtų įkvėpęs ir davęs galios juos vykdyti, **nusiteikimu** girtis savo privalumais ir kitus niekinti. Su puikybe glaudžiai susijusi **tuštybė**, — ieškojimas netinkamais būdais garbės, pagyrimų, **pagyrūniskumas** — polinkis kalbėti apie savo sugebėjimus bei pomėgius, **paradiškumas** — slekimas kuo nors atkreipti į save dėmesį, **veidmainystė** — noras dangstyti tariamomis dorybėmis, nesirūpinant įsigyti tikrų.

Puikybės padariniai labai žalingi: 1) žmogus negauna iš Dievo reikalingų malonių, nes jis visas dovanas pasisavina, tuo apiplėšdamas Dievo išorinę garbę, todėl Dievas nelinkęs jam jų teikti. 2) puikybė yra daugelio ydų bei nuodėmių versmė: perdaug pasitikėdamas savimi žmogus gali labai žemai nupulti, o pamatęs savo nupuolinimą iš puikybės nelinkęs Dievo atsiprašyti ir patenka į visišką nusiminimą. Puikybė skatina be jokio rimto pagrindo priešintis vyresniesiems, džiaugtis artimo nelaime, neapkęsti tų, kuriems sekasi ir panašiai.

Vienintėlis vaistas puikybei — nuolankumas, t. y. valingas pripažinimas, kad visa, ką turime, esame gavę iš Dievo. Mūsų tikra nuosavybė yra tik ydos ir nuodėmės, kuriomis didžiuotis neturime jokio pagrindo.

Įvedę deramą tvarką savyje tampame pajėgesni kovoti prieš blogą pasaulio įtaką.

KOVA PRIES PASAULĮ

Pasauly vadiname visumą žmonių, kurie vergauja trejopam pagėidimui ir prieštarauja Viešpaties Jėzaus Kristaus dvasiai. Jų tarpe: 1) **netikintieji** — vergauja puikybei, kūniškumui, godumui, 2) **indiferentai** — abejingi tikėjimui, nenori jo pažinti, 3) **nusidėjėliai** — **nesigailintieji** už savo nuodėmes, 4) **pasauliečiai** — šiek tiek besilaikantys religinių praktikų, bet taip pamėgę juslingumą, kad savo elgesiu piktna tikiščius ir netikinčius, kurie teigia, kad religija neturi įtakos žmogaus moraliniam gyvenimui.

Pasaulis suvedžioja: 1) savo **šukiais**, kurie priešingi Evangelijos dvasiai ir skatina naudotis visais malonumais 2) **tuščiu iškilmingumu, malonumais**, kurie daugiausiai skirti žadinti juslingumą 3) **pavyzdžiais**. Nepadorus, netinkamas elgesys dažnai slepiasi po patrauklia, elegantiška išvaizda.

Nepasiduodančius jo viliojimams pasaulis **terorizuoja**. Tai patyčios, represijos, persekiojimai.

Norint atsispirti pasaulio vilionėms, būtina visa vertinti tikėjimo šviesoje, demaskuoti jo šūkius, todėl reikia būti gerai susipažinus ir persiėmus Evangelijos dvasia, pagal jos nurodymus tvarkyti savo gyvenimą, ištvermingai kovoti prieš trejopą pageidimą. Tada sėkmingai priešinsimės pasaulio įtakai. Taip pat reikia ryžtingai vengti pavojingų situacijų. Pagal Kristaus nurodymą mes gyvename pasaulyje, bet turime būti ne iš pasaulio, todėl savo gyvenimu turime liudyti Kristų ir **nesirūpinti pasauliui įtikti**, drąsiai pasipriešinti nuomonėms, nesiderinančioms su Kristaus mokslu.

KOVA PRIES VELNIĄ

Velnias, pavydėdamas mums dangaus laimės, gundo mus nusidėti. Dievo Apvaizda leidžia piktajam dvasiai veikti, kad žmogus galėtų laisvai apsispręsti už ką jis, bet ragina prieš piktąją dvasią kovoti. Piktosios dvasios veikimas yra apribotas, ir žmogus, Dievo malonės remiamas, visuomet gali jam pasipriešinti. Velnias negali betarpiškai veikti mūsų sielos galių, nes tai Dievo veikimo sritis. Jis gali tiesiogiai veikti žmogaus kūną, jo vidines ir išorines jusles, ypač vaizduotę ir atmintį, bei žadinti aistras, tačiau žmogus visuomet yra laisvas sutikti ar nesutikti su gundymu. Nelengva atskirti ar mes esame velnio gundomi, ar pageidimo viliojami. Specialistų nuomone velnio veikimas pasireiškia staigiai prasidedančiu, nepaprastai stipriu ir ilgai trunkančiu gundymu. Dažniausiai velnias pasinaudoja mūsų silpnybėmis.

Kovos prieš velnią priemonės: 1) **nuolanki, pilna pasitikėjimo Dievo meilė**. Piktoji dvasia — pulkybės dvasia, todėl niekas jos taip greit nepriverčia bėgti, kaip nusižeminimas. Labai veiksminga Švč. Mergelės Marijos ir Angelo sargo pagalba. Galime būti tikri, kad, kovojant dėl Dievo garbės prieš velnią, Dievas visada mus parems. 2) Rūpestingas naudojimasis sakramentais ir sakramentalijomis, ypač pašventintu vandeniu. 3) Didžiausias piktosios dvasios **paniekimas**. Nėra didesnio piktosios dvasios pažeminimo, kaip kad siela, daug menkesnis už ją kūrinys, pasitikėdama Dievu, jos nebijo.

NUOPELNAI

Krikščioniškame gyvenime darome pažangą: 1) kovodami su šio gyvenimo priešais ir 2) darydami gerus darbus. Kiekvienas geras darbas, padarytas laisvai, esant malonės stovyje ir turint atgamtinį tikslą, turi trejopą vertę: **pelno, atsiteisimo ir išprašymo**. Dievas yra pažadėjęs atlyginti už gerus atgamtinius darbus, padarytus atgamtiniu tikslu, atlyginti pašvenčiančios malonės ir su ja susijusių atgamtinių dorybių padidėjimu, o po mirties — amžinąja laime. Atsiteisimo vertę apima **permaldavimą**, kuris paveikia Dievą besigaileinčiam nusidėjėliui

atleisti jo kaltes; atgallojimą, kuris panaikina patį kaltumą ir atitaisy-
mą, nes geri darbai dažnai yra lydimi sunkumų, kurie dalinai ar visai
naikina nuodėmės užsitarnautą bausmę. Tokius pat vaisius atneša ir
laisvai priimti ir pakeliami kentėjimai. **Išprašymo** vertė slypi tame, kad
žmogus, savo visu gyvenimu besiveržias į Dievą, nuolat savo pačiu gy-
venimu prašo malonių sau ir kitiems. Taigi, gyvas, uolus dvasinis gy-
venimas yra sėkmingiausias laidas gauti iš Dievo sau ir kitiems reika-
lingų malonių.

Nuopelnas — tai teisė į atlyginimą. Antgamtinis nuopelnas — tai
teisė į **antgamtinį atlyginimą**. Jis priklauso už antgamtinį gerą darbą,
atliktą laisva valia dėl Dievo, ir kyla iš **Dievo pažado**, užtikrinančio
mums tokį atlyginimą. Nuopelno griežta prasme (de condigno), už ku-
rį privalu atlyginti vardan teisingumo, atveju atlyginimas proporcingas
atliktam darbui. **Tinkamumo** nuopelnas (de congruo) paremtas tikimu.
Šiuo atveju atlyginimas nepalyginamai didesnis už atliktą darbą.

Žmogaus, esančio malonės stovyje, geri darbai tikrai pelno pa-
švenčiančios malonės padaugėjimą ir amžinosios laimės padidinimą,
jei žmogus miršta malonės stovyje. Kad darbas būtų nuopelningas,
reikia: 1) kad jis būtų laisvas, 2) **antgamtiškai geras**, t. y. atitiktų
antgamtinį atlyginimą, 3) kad darbas būtų nuopelningas griežta pras-
me, jis turi būti atliktas **šiam laikiname gyvenime**. Šios visos sąlygos
priklauso nuo žmogaus. Dar viena sąlyga — **Dievo duotas pažadas** at-
lyginti amžinąja laime už gerus darbus.

Mūsų paprasti, nežymūs veiksmai turi didelę vertę ir galią
pas Dievą. Veikdinančios malonės reikšmė mūsų nuopelninguose veiks-
muose yra daug didesnė, negu mūsų pastangos. Dievas yra mūsų gerų
veiksmų pirminė ir pagrindinė priežastis, nes jo malonė mus skatina
veikti ir veikiant palaiko bei stiprina. Mūsų valia yra mūsų nuopelnin-
gų veiksmų **antrinė**, bet **reali ir veikianti** priežastis. Be šio laisvo ben-
dradarbiavimo mūsų veiksmai nebūtų nuopelningi. Mūsų bendradarbia-
vimas su Dievu yra **antgamtiškas**, nes pašvenčiančioji malonė sudievi-
na mūsų sielos galias, o veikdinančios malonės sudievina mūsų veiks-
mus, todėl tarp šių mūsų veiksmų, tapusių **dieviškais**, ir tarp pašven-
čiančios malonės, o tuo pačiu ir amžinos garbės yra tikras atitikimas.
Mūsų praeinančios antgamtinių dorybių veiksmai sukuria sieloje **pasto-
vų nusiteikimą** mylėti Dievą, kuris atlygina pastoviu atlyginimu.
Šį atlyginimą Dievas yra **pažadėjęs** dėl savo begalinio gerumo. Taigi,
nuopelnas yra kažkas **asmeniško**: sau patiems, o ne kitiems, pelnome
malonę ir amžinąjį gyvenimą. Tik Jėzaus Kristaus nuopelnai yra pel-
nyti tikra prasme kiekvienam mistinio Kūno nariui. Kitų labai galime
pelnyti tik **tinkamumo** nuopelnus ir tuo galime darbuotis savo brolių
Kristuje labai. Mūsų nuopelnų vertę didina: 1) **pašvenčiančios malonės**
arba Dievo meilės **laipsnis** 2) mūsų vienybės su **Kristumi laipsnis**,
3) **intencijos grynumas**, 4) mūsų uolumas.

Daugiau atliekant nuopelningą veiksmų, didėja pašvenčiančios malonės laipsnis, o juo didesnė pašvenčianti malonė, tuo su didesne meile atliekame savo darbus ir pelnome naują pašvenčiančios malonės padaugėjimą. Juo esame glaudesnėje vienybėje su Kristumi, stengiamės Uoliose sielose kasdien labai žymiai padidinama pašvenčianti malonė.

Nuopelną didina ne tik veikiančiojo nusiteikimas, bet ir aplinkybės, kurios didina paties veiksmo tobulumą. Svarbiausios aplinkybės yra: 1) veiksmo **objekto** kilnumas — tai paties veiksmo kilnumas. Šiuo atžvilgiu dorybės nėra lygios. Teologinės dorybės kilnesnės už moralines, todėl ir jų aktai yra nuopelningesni. **Religijos** dorybės aktai, kuriais tiesiogiai siekiama Dievo garbės, yra tobulesni už tuos, kuriais žmogus siekia savo šventumo. 2) Veikimo objekto **kiekybė** kai kuriais atvejais gali turėti įtakos į jo nuopelningumą (pvz. piniginė auka). 3. Veiksmo **taša** (maldos ar kentėjimo trukmė). 4) veiksmo **sunkumas**, kiek tas veiksmas pareikalauja iš mūsų didesnės meilės Dītvui, bei didesnių pastangų. Tačiau **lengvumas** atlikti įvairių dorybių aktus, įgytas uoliai naudojantis savęs pašventinimo priemonėmis, visa pašvenčiant nuolatiniiais Dievo meilės aktais, nė kiek nemažina veiksmo nuopelningumo, tik rodo aukštą dorybės laipsnį.

Šios sąlygos tik tada didina mūsų veiksmų nuopelningumą, kai jos sąmoningai ir laisvai priimamos ir tobulina mūsų vidinius nusiteikimus.

mės visa daryti per Jį, su Juo ir Jame, tuo mūsų veiksmai, gaivinami Jo jėgos, turi nepalyginamai aukštesnę vertę, negu atlikti vien mūsų pastangomis. Intencija — motyvas skatinantis mus veikti. Intencija — svarbiausias dalykas mūsų veiksmuose. Kad mūsų veiksmai būtų nuopelningi reikia, kad jie būtų įkvėpti antgamtinės baimės, vilties ar meilės motyvo. Meilės motyvas yra tobuliausias, todėl veiksmai, padaryti iš meilės, yra tobuliausi. Galimos ir kitos intencijos, kurių kiekviena prideda veiksmui vertingumo. Kadangi žmogaus valia nepastovi, antgamtinės intencijas reikia dažnai išreikšti žodžiais ar mintimis ir atnaujinti. Ir gerą veiksmą galime atlikti apsileidusiai, nerūpestingai ir, priešingai: energingai, pasinaudodami visomis veikdinančiomis malonėmis. Veikdami **apsileidusiai** gauname mažai nuopelnų, o neretai dar padarome ir mažų nuodėmių, kurios dar labiau sumažina veiksmo nuopelningumą. Kai meldžiamasi, dirbama, aukojama iš visos širdies kiekvienas atliktas veiksmas pelno pašvenčiančios malonės padidinimą.

ISVADOS

1. Galime ir turime pašvęsti visus veiksmus net pačius paprasčiausius.

2) Nėra veiksmingesnio, praktiškesnio ir visiems prielamesnio būdo save pašvęsti, kaip nuoširdžiomis pastangomis ir gry-

na intencija paverčiant savo veiksmus atgamtiškais ir nuopelningais.

3. Praktiškas būdas padaryti visus savo veiksmus nuopelningais: susitelkti, atsisakyti natūralių bei blogų intencijų ir sužadinti gerą, vienybėje su Jėzumi, aukoti per Jį savo veiksmus Dievui, Jo garbei ir pasaulio išganymui.

V PAMOKA

KRIKŠCIONIŠKOJO GYVENIMO UGDYMAS SAKRAMENTAIS

Augti malonėje ir tobulėti galima ne tik atliekant nuopelningus veiksmus, bet ir dažna šventų sakramentų praktika. Sakramentai turi tą malonę, kurią **reiškia ir ją suteikia** visiems, kurie iš savo pusės nedaro tam kliūčių (Trid. Ses. 7, o. 5). Jie suteikia malonių ex opero operato, t. y. padarius pagal Bažnyčios nurodymą sakramentinį ženklą.

Kiekvienas sakramentas be pašvenčiančios malonės dar suteikia sakramentinę malonę, kuri skirta produkuoti kiekvieno sakramento specifinius padarinius ir suteikia teisę į **specialias veikdinančias malones**, kurios padeda lengvai bei gerai atlikti pareigas, kurioms įpareigoja priimtas sakramentas.

1. SAKRAMENTINĖS MALONĖS

Per **Krikšto** sakramentą mes gauname ypatingą (sakramentinę) malonę, kurios dėka **mirštame nuodėmėi ir atgimstame Kristui**, t. y. tampame Jo gyvenimo dalininkais. Ši nauja padėtis įpareigoja mus kovoti su nuodėme, laikytis Kristaus ir sekti Jo dorybėmis. To reikalauja iš mūsų Krikšto metu duodami pažadai.

Sutvirtinimo sakramentas prie Krikšto malonės prideda **specialią** tvirtumo malonę, kuri įgalina mus drąsiai išpažinti savo tikėjimą. Sutvirtinimo metu Šventoji Dvasia suteikia savo dovanas, ypač stiprinančias mūsų tikėjimą, palenkiančias protą ir valią geriau perprasti tikėjimo tiesas, sėkmingai priešintis prigimties silpnumui ir lavintis dorybėse.

Eucharistija — mūsų sielos maistas, Dieviška (antgamtinė) mūsų sielos gyvybė yra reikalinga dieviško maisto, kuriuo tampa pats Kristus. Jį priimdami po duonos ir vyno pavidalais, tampame panašūs į Jį, persilimame Jo nuotaikomis, meile Dievui ir žmonėms.

Atgalios sakramentas mums padeda atgauti per sunkią nuodėmę prarastą atgamtinį gyvenimą tokiu laipsniu, kaip tobulai gailimės dėl savo nuodėmių.

Ligonų patepimo sakramentas teikiamas, kai mirtis kėsina į mūsų gyvybę. Patepimo metu ne tik atleidžiamos nuodėmės, bet suteikiama sielai dvasinio palengvinimo bei sustiprinimo malonė, kuri išlaisvina nuo nuodėmės liekanų, padidina pasitikėjimą Dievo gallestingu-

mu, apginkluoja prieš piktosios dvasios puolimus. Jei tokia Dievo valia, šis sakramentas sustiprina ir kūno jėgas.

Minėti penki sakramentai skirti pašvęsti žmogaus privatų gyvenimą. Kiti du sakramentai pašvenčia žmogų kaip bendruomenės narį.

Kunigystės sakramentas pašvenčia žmogų Bažnyčios tarnybai. Šiuo sakramentu suteikiama ne tik galia aukoti šv. Mišių auką, teikti sakramentus, skelbti Dievo Žodį, bet ir malonė visa tai daryti **šventai**. Ypač padidinama meilė Eucharistiniam Dievui ir sieloms, sutvirtinama valia aukotis iki visiško savęs sunaikinimo Dievo garbei ir sielų išganymui.

Santuokos sakramentas skirtas pašventinti šeimą. Jaunavedžiams suteikiama visiškos ir **pastovios ištikimybės** malonė, malonė gerbti sutuoktinių santykiavimo šventumą, aukotis vaikų krikščioniškam auklėjimui.

Taigi, kiekvienam svarbesniam uždaviniui atlikti sakramentais suteikiamas nuostabus pašvenčiančios malonės padaugėjimas. Kad ši malonė įsiliėtų į darbus, kiekvienas sakramentas **suteikia teisę į atitinkamas veikiančias malones**, kurios skatina atitinkamų pareigoms dorybių praktiką.

2. NUSITEIKIMAI, REIKALINGI VERTAI BEI NAUDINGAI PRIIMTI SAKRAMENTUS

Malonės kiekis, kurį gauname per sakramentus, priklauso nuo Dievo ir nuo mūsų. Dievas gali suteikti daugiau ar mažiau malonės, atsižvelgdamas į savo išminties ir gerumo planus, tačiau Jis yra pažadėjęs nieko neatsakyti **gerai malda**, ypač, kai prašoma **Jėzaus vardu**. Vadinas, meldamiesi nuolankiai ir karštai, vienybėje su Jėzumi, kad, priimdami kurį nors sakramentą, gautume kuo didesnę malonę, tikėdami ją ir gausime.

Iš mūsų pusės, didesnę sakramentinę malonę atitinka **šventas troškimas** priimti sakramentą ir **meilės karštis**, jį priimant.

Šventas troškimas priimti sakramentą, gauti visas per jį teikiamas malones išplečia sielą, padaro ją talpia priimti didelę malonę.

Meilės karštis pasireiškia sielos nusiteikimu nieko Dievui neatsakyti, visiškai atsiduoti Jo gerumui ir bendradarbiauti su Juo visu pajėgumu. Šie nusiteikimai padaro sielą visiškai paklusnia Šventosios Dvasios veikimui ir labai aktyvia Šventosios Dvasios įkvėpimų poveikyje. Taip bendradarbiaujant su Šventąja Dvasia, siela nuostabiai šventėja.

Dažniausiai mes naudojames Atgailos ir Eucharistijos sakramentais, todėl toliau panagrinėsime, kokius reikia turėti specialius nusiteikimus, kad šie sakramentai teiktų daug dvasinės naudos.

Atgailos sakramentas apvalo sielą nuo nuodėmių, jei nuodėmių

išpažinimas yra toks, koks turi būti, o gailėstis dėl nuodėmių tikras ir nuoširdus.

Sieloje, siekiančioje tobulumo, gali pasitaikyti: 1) sunkios nuodėmės 2) lengvos nuodėmės, padarytos laisva valia ir sąmoningai, ir 3) nusikaltimai iš silpnybės.

Išpažįstant sunkias nuodėmes, reikia jas išpažinti aiškiai, nuolankiai ir nuoširdžiai, pasakant jų skaičių, rūši ir puolimo priežastis, prašant patarimo, kaip jų išvengti ateityje. Pasistengti sužadinti gilių gailėstį ir tvirtą pasiryžimą vengti ne tik sunkios nuodėmės, bet ir jų progų. Ieškoti progų atsilyginti Dievui už padarytą įžeidimą, palaikyti širdyje nusižeminimo ir atgailos jausmus.

Sąmoningai lengvą nuodėmę padarome žinodami, kad ji nepatinka Dievui, bet tą momentą atiduodant pirmenybę ne Dievui, bet egoistiniam malonumui. Lengva nuodėmė gali būti padaroma netyčia iš silpnumo, lengvapėdiškumo, dėl nepakankamo budrumo ir drąsos.

Sąmoningos lengvos nuodėmės yra rimta kliūtis tobulėti, ypač jei jos dažnos ir jaučiamas prie jų prisirišimas. Pvz., pomėgis teisti, įtariinėti, puoselėti prisirišimą prie savo valios, nuomonės, palaikyti savyje kam nors nepalankumą. Aišku, kad sąmoningai ir laisvai atsisakant dėl Dievo atsižadėti žemiškų malonumų bei savo valios, nėra ko laukti iš Dievo tų specialių malonių, kurios mus vestų į tobulumo viršūnę. Todėl su šiomis nuodėmėmis būtina kovoti, nežiūrint, kiek tai mums kainuotų. Geriausia kovoti iš meilės su kiekviena šių nusikaltimų rūšimi. Išpažįstant šias nuodėmes, nurodykime nusikaltimo priežastį ir pasiryžimą nenusidėti taip pat kreipkime į šitą priežastį. Už netyčia padarytas lengvas nuodėmes paprastai tuoj pat gailimasi ir ryžtamasi daugiau nepakartoti.

Nugalėjus sąmoningai ir laisva valia daromas lengvas nuodėmes, tenka pradėti kovą su nuodėmėmis, padaromomis iš silpnybės, siekiant sumažinti jų skaičių. Visai jų išvengti neįmanoma be ypatingos Dievo pagalbos. Kovoiant su šiomis nuodėmėmis taip pat naudinga tai daryti iš eilės. Pvz., su išsiblaškymais maldoje, su nusikaltimais prieš intencijos grynumą, su trūkumais prieš artimo meilę ir pan.

Atliekant sąžinės sąskaitą ir išpažįstant šias nuodėmes, taip pat reikia nurodyti priežastį dėl kurios buvo pasiduota tos ar kitos silpnybės įtakai. Nustačius priežastį, aiškėja, kokį pasiryžimą turime padaryti.

Išpažįstant laisva valia ir iš silpnumo padarytus nusikaltimus, baigiant išpažintį nurodyti, su kokiais nusikaltimais numatoma kovoti iki kitos išpažinties ir, ją atliekant, atsiskaityti, kaip sekėsi įgyvendinti tuos pasiryžimus. Taip atlikus išpažintį, gaunama, jėgų nugalėti savo silpnybės, o išrišimo malonė ne tik sustiprina valią, bet ir padidina antgamtinės jėgas, kad ateityje išvengtume šių nupuolimų.

Dažnai atliekant išpažintį, būtina ypatingą dėmesį kreipti į gailėstį ir pasiryžimą, kuris yra natūralus gero gailėsčio vaisius,

Gailestis — tai sielos skausmas dėl padaryto nusikaltimo. Jis pasireiškia valios aktu, nusigręžiant nuo nuodėmės, ją bjaurintis, o tuo pačiu ir savimi, jei nusikaltome laisva valia, o labiausiai, kad tokiu elgesiu buvo ižestas gerasis Dievas. Gailestis turi būti visuotinis, t. y. apimti visas nuodėmes. Tai ypač svarbu sunkių nuodėmių atžvilgiu. Nesigailint dėl vienos nuodėmės, negali būti atleistos ir visos kitos, dėl kurių gailimasi.

Dažnai einant išpažinties, būtina gaileščiui skirti daugiau laiko ir rūpestingai pasvarstyti gaileščio motyvus.

Gaileščio motyvai: Dievo atžvilgiu net ir pati mažiausia nuodėmė visuomet yra Dievo ižeidimas, pasipriešinimas Jo šventai valiai, nedėkingumas, tuo skaudesnis, kad jį parodė siela, gavusi ypatingai daug malonių. Tai turi mus pripildyti nusižeminimo ir gėdos. Sielos atžvilgiu sunki nuodėmė yra antgamtinio gyvenimo mirtis, dangaus laimės praradimas. Lengva nuodėmė, nors ir nesumažina sieloje antgamtinio gyvenimo, bet sielą padaro ne tokia malonia Dievui. Tai sielai atneša didelių nuostolių, atšaldo jos santykius su Dievu, daro mažiau veiklia Dievo tarnyboje, didina nuodėmingų malonumų pamėginimą, išstato į pavojų sunkiai nusidėti.

Pasiryžimas nenusidėti turi apimti bent vieną kurią iš ydų ar lengvų nuodėmių, trukdančių dvasinę pažangą, rūši. Jis turi apimti ir priemones, kurių pagalba galima sumažinti bent nusikaltimų skaičių.

Išpažintyje reikia vengti rutinos, kuri apsiskundimą paverčia tuščiu formalumu be gyvo gaileščio ir nerūpestingumo, kuris gali paskatinti nesirūpinti, kaip reikiant, nei gaileščiu, nei pasiryžimu dėl išpažintamų nedidelių nuodėmių.

Gerali atlikta išpažintis yra galinga priemonė pašalinti iš sielos bet kokią jos nuodėmingumą ir priemonė augti dorybėse, nes atgailos sakramentinė malonė ne tik apvalo, bet ir sustiprina sielą, kad ji atsispartų pagundoms, besikėsinančioms ją vėl įtraukti į nuodėmes, kurių atleidimas buvo gautas.

Eucharistija yra liturginio gyvenimo centras. Jos dėka apsivalome ir sustiprėjame gyvenimui Dievui. Eucharistija yra garbinimo auka ir sakramentas. Šv. Mišių auka nuolat iš naujo primena ir perteikia Kryžiaus aukos išganingą jėgą atleisti nuodėmes, kurias kasdien darome. Šv. Mišių auką aukoja Kristus drauge su savo mistiniu Kūnu — Bažnyčia. Aukojamoji auka taip pat yra Kristus, bet drauge su Juo aukojasi ir visa Bažnyčia. Taip šv. Mišių aukoje turi dalį ir kiekvienas mistinio Kūno narys, o ypač aktyviai dalyvaujantys šv. Mišių celebravime. Jis yra aukotojas ir auka drauge su pagrindiniu Aukotoju ir Auka — Kristumi.

Šv. Mišių celebravime pagal II Vatikano susirinkimą yra dvi dalys. **Žodžio liturgija** ir **aukos liturgija**. Žodžio liturgijos tikslas — palaikyti vidinį ryšį tarp Dievo Žodžio skelbimo, jo klausymo ir Eucharistinės

paslapties. Taigi Bažnyčia yra maitinama **gyvenimo duona** (Kristumi) prie Dievo Žodžio stalo ir Dievo Kūno stalo. Bažnyčia ragina tikinčiuosius aktyviai dalyvauti šv. Mišių aukoje, kad jie ne tik maitintųsi Kristaus žodžiu ir Kristaus Kūnu, bet ir drauge su Juo aukotų ir aukotųsi. Šv. Mišių aukos esmė — **konsekracija**, kurios metu Kristus pradeda būti po duonos ir vyno pavidalais ir tuo pačiu momentu aukojasi dangiškajam Tėvui už pasaulio išganymą. Šv. Komunija yra šv. Mišių aukos **vaisius**, kuriuo pasinaudoti dera visiems, kurie kartu su kunigu aukoja šv. Mišių auką. Ir ne tik dera, bet taip elgtis mus įpareigoja begalinė dangiškojo Tėvo meilė mums. Šalia šv. Mišių aukos šventųjų pavidalų palikimo mūsų bažnyčiose pirmaeilis tikslas — dalijimas šv. Komunijos ne šv. Mišių metu ir Viešpaties Jėzaus, esančio šiuose pavidaluose, garbinimas.

Žodžio liturgija prasideda **malda prie altoriaus** laiptų ir baigiasi **Credo**. Jos metu reiškiamas nusižeminimas, gailėstis už savo nuodėmes, Dievo šlovinimas (Gloria), klausoma Kristaus pamokymų (Lekcija ir Evangelija), reiškiamo savo tikėjimą į Kristaus mokslą („Tikiu“), kartu su kunigu meldžiamės už visus Bažnyčios ir žmonijos reikalus (bendruomeninė malda).

Aukos liturgija prasideda duonos ir vyno atskyrimu nuo kasdienio naudojimo ir paskyrimu, kad jie konsekracijos metu taptų Kristaus Kūnu ir Krauju. Aukojimo metu ir mes **atsiskirkime** nuo visų savo nuodėmių, silpnybių, netobulybių, ypač tų, kurios mus daro nevertais Dievo vaikais. Aukokime visą savo gyvenimą už Bažnyčios ir žmonijos reikalus, savo ir kitų nuodėmes, **aukokime visų žmonių** gyvenimą ir darbus, kad jie taptų nuopelninai amžinybei. Kunigas kreipiniu: „Melskimės broliai“, primena, kad šv. Mišios nėra vien jo, bet ir mūsų klekvieno Mišios, kad mes esame jų dalyviai. Toliau seka iškilminga **dėkojimo malda** Šv. Trejybės garbei — Prefacija.

Po prefacijos prasideda eucharistijos malda. Čia meldžiamasi už visus Bažnyčios ir žmonijos reikalus. Ypač nepamirštinos **dvi intencijos**: 1) **mes patys** — prašome malonės atsispirti pagundoms, įgyvendinti gerus pasiryžimus, liudyti Kristų visu savo gyvenimu, 2) **visi tie, kurie yra mūsų įtakoje**, su kuriais gyvename ir dirbame, kurių žmogiškoji ir dieviškoji vertė priklauso nuo mūsų pavyzdžio, maldos. Nepamirškime ir nekrikščionių, netikinčių, prašydami jiems tikėjimo šviesos. Kunigui ištarus Konsekracijos žodžius, mūsų tarpe atsiradęs ant altoriaus po duonos ir vyno pavidalais Kristus aukoja savo Kryžiaus auką dangiškajam Tėvui už žmonių išganymą, pirmiausia, už dalyvaujančius šiose Mišiose ir aukojančius šią auką drauge su Juo. Mūsų paaukotas Dievui gyvenimas turėtų būti perkeistas į dieviškąjį gyvenimą. Ir mummyse, jei tik esame pašvenčiančios malonės stovyje, tikrai gyvena Kristus, tik skirtingu būdu, negu po duonos ir vyno pavidalais. Taigi, mūsų pareiga daryti, kad Jį visi pažintų, pa-

miltų. Visa širdimi junkimės su besimeldžiančiu ir besilaukiančiu Kristumi, kartu su kunigu kalbėdami: „Per Jį“ aukokime save per Kristų, su Juo ir Jame Švč. Trejybės garbei, visa ryždamiesi daryti didesnei Dievo garbei, vienybėje su Kristumi.

Pasirengimas komunikuotis prasideda „Tėve mūsų“ malda, kurios išmokė pats Išganytojas. Dangiškasis Tėvas, atsiliepdamas į savo Sūnaus ir mūsų auką, atiduoda mums savo Sūnų, kaip dvasinį maistą, kad susivienijimo metu taptume panašiais į Jį. Todėl Bažnyčia ragina priimti Komunią visus dalyvaujančius šv. Mišiose. Tuo mes išpildome Jėzaus įsakymą: „Imkite ir valgykite“. Šv. Komunią priimti niekas neturi mūsų sulaikyti: nei mūsų nevertumas, nei baimė, kad esame nepasiruošę. Atsiminkime, kad šv. Komunija nėra atlyginimas už gerus darbus, bet dvasinis maistas, didinantis pašvenčiančiąją malonę, didinantis mūsų dvasinę energiją. Jei dalyvavę šv. Mišiose kartu visa išgyvenome su kunigu, laikančiu šv. Mišias, — geresnio pasiruošimo šv. Komuniškai nė nereikia. Priėmę, — stenkimės širdimi ir mintimis nuolat su Juo bendrauti.

Baigdamas aukos liturgiją, kunigas laimina visus dalyvavusius ir siunčia juos liudyti Kristų savo gyvenimu.

Taip dalyvaudami Eucharistinės paslapties celebravime: 1) pagerbiame Dievą, kiek Jis yra vertas, 2) padėkojame, kiek Jis vertas, 3) permaldaujame ir atsiteisiame Dievui už savo ir kitų nuodėmes, kiek to reikalauja Dievo teisingumas, būsime išklausti, kai mūsų prašymai sutaps su Dievo valia. Dėl tokio dalyvavimo šv. Mišiose mūsų sieloje tiek padidinama pašvenčianti malonė, kiek esame pasiruošę ją priimti. Šv. Komunijos metu Kristus pats veikia mus sakramentaliai (ex opera operate), panašindamas į save tiek, kiek tai leidžia Jam daryti mūsų meilė Jam. Vadinasi juo mūsų meilė didesnė, tuo didesni ir Kristaus veikimo mumyse rezultatai.

ISVADOS

1. Su vis geresniais nusiteikimais priimdami Sakramentus, didiname pašvenčiančią malonę mumyse ir užtikriname gausesnę Dievo pagalbą per veikdinančias malones įvairiose gyvenimo situacijose.

2. Šv. Mišios turi būti mūsų viso krikščioniškojo gyvenimo centras. Juo su didesniu tikėjimu ir meile jose dalyvaujame, tuo daromės panašesni į Kristų ir malonesni dangiškajam Tėvui.

VI PAMOKA

KRIKŠČIONISKOJO GYVENIMO TOBULINIMAS IR KAI KURIOS BENDROS PRIEMONĖS TABULĖTI

Kaip kiekvienas gyvenimas, taip ir krikščioniškasis, turi augti, tobulėti. Kas yra krikščioniškasis tobulumas?

Klaidinga ir teisinga pažiūra į tobulybę

Klaidinga pažiūra į tobulybę sutinkama netinkančiųjų, pasauliečių ir klaidingam pamaldumui atsidavusių žmonių tarpe.

Netikinčiųjų supratimu, tobulybės siekimas yra ligulstas jausmingumas, psichinis iškrypimas, savotiška erotika. Blaiviau mąstantys ateistai pripažįsta, kad religinis jausmas iššaukia nuostabų pasilaukimą artimui, veržimąsi į gėrį, giedrumą, ramybę, bet šiuos nusiteikimus jie linkę priskirti įsivaizdavimui, autosugestijai. Ši jų nuomonė nepagrįsta, nes tikrai naudingai veikia visuomenės labui, pastoviam dorybių praktikavimui gali paskatinti ne įsivaizdavimas, bet realus antgamtinis tikslas.

Pasauliečiai, net tikintieji, dažnai taip pat turi klaidingą krikščioniškosios tobulybės supratimą. Vieni siekiančius tobulybės laiko veidmainiais, kitiems tai atrodo perdėtu religingumu, jausmingumu, treti tobulumo siekimą laiko utopija (prasimanymu), kurio neįmanoma įgyvendinti. Jų nuomone, pakanka laikytis įsakymų ir nėra reikalo siekti kažko daugiau.

Dalis pamaldžių taip pat klaidingai įsivaizduoja tobulumą. Vieni jų priemonės sutapatina su tikslu (kuo daugiau kalbėsi maldų, tuo būsi tobulesnis). Kiti perdėtai mairina savo kūną, bet visai nesidrovi apkalbėti, šmeižti, neatleisti, neatsilyginti artimui už padarytas skriaudas ir pamiršta, kad tobulybės pagrindas **meilė**. Jie praktikuoja mažiau svarbius dalykus, o apleidžia, nekreipia dėmesio į pagrindinius. Treti save laiko tobulais, jei patiria dvasinių paguodų, o nepatirdami dvasinių malonumų maldoje, ima manyti, kad jų dvasinis gyvenimas žuvs. Jie pamiršta, kad Dievo akyse didžiausią vertę turi **pastangos** geriau melstis ir dirbti. Ketvirtį, pasinėrę išoriniuose apaštalavimo darbuose, mažiau ima kreipti dėmesį į vidinį gyvenimą. Jie pamiršta, kad sėkmingo apaštalavimo būtina sąlyga — nuolatinė malda. Penktieji mano, kad tobulumą sudaro nepaprasti mistiniai reiškiniai. Iš tiesų, tie reiškiniai nebūtinai šventumui. Derinimasis prie Dievo valios yra daug patikimesnis kelias į dangų, negu visų nepaprasti reiškiniai.

Teisinga pažiūra į tobulybę. Būtybė tobula, kai ji išbaigta, pasiekusi savo tobulumą. Tai **absoliuti** tobulybė. **Reliatyvi** tobulybė, kai būtybė, vystydama savo galias, laipsniškai artėja į savo tikslą. Taip suprantamas ir krikščioniškojo gyvenimo tobulumas.

Žmogaus tikslas prigimtinėje ir antgamtinėje plotmėje — Dievas. Taigi, juo labiau žmogus artėja į Dievą, tuo jis darosi tobulesnis. Krikščioniškoji tobulybė: **Dievą pažinti, Jį mylėti, Jam tarnauti ir tuo teikti Jam garbę.** Ši tobulybė reiškiasi vis didėjančia vienybe su Jėzumi, su Dievu. Ji bręsta mumyse, praktikuojant krikščioniškas dorybes — teologines ir moralines, kurių tarpe svarbiausia yra **Dievo meilė ir artimo meilė.** Dievą mylėti negalima be savęs išsižadėjimo, t. y. be kovos su trejopu pageidimu, todėl praktiškai nėra meilės be aukos.

Dievą mylime dėl Jo paties, kaip tobuliausią ir vėrčiausią meilės Būtybę. Ši meilė nėra **juslinė.** Tai valios aktas, kurį patobulina meilės dorybė ir paremia veikiančios malonės. Tai yra **apsisprendimas** daryti visa, kas patinka Dievui, ir vengti viso, kas Jam nepatinka. Meilės esmė — visiškas **atsidavimas** Dievui ir Jo garbei. Jausmai yra atsitiktinis ir nebūtinas priedas. Artimą turime mylėti antgamtinę prasme, mylėti, pirmiausia, jo sielą, trokšdami jam antgamtinio gėrio, jo sielos tobulėjimo, išganymo. Tėra viena meilės dorybė, kuri apima Dievo meilę dėl Jo paties ir artimo meilę dėl Dievo. Taigi, trumpiausias kelias į tobulybę — **labai mylėti, t. y. mylėti kilnia, tyra, nesavanaudiška meile.** Taip mylime, kai vykdomė Dievo valią, sąžiningai atlikdami net paprasčiausias savo pareigas, norėdami patikti Dievui, o artimui tarnaudami, kaip pačiam Kristui.

Danguje Dievą mylėsime niekieno netrukdomi. Žemėje už tyrą Dievo meilę reikia kovoti su netvarkingais polinkiais. Turime apvaldyti netvarkingus savo polinkius ir priimti visus kryželius, kuriuos Dievas mums siunčia, norėdamas mus sustiprinti dorybėse ir palengvinti atsisteisti už nuodėmes. Reikia apvaldyti išorines (akis, ausis, liežuvį) ir vidines (atmintį, vaizduotę, protą, valią) galias, saugant jas nuo viso, kas sudaro pavojų nusidėti. Visa ši kova už Dievo meilės pergalę mūsų sieloje yra meilės ir aukos aktai. Kuo uoliau kovojam, tuo mūsų vienybė su Dievu tampa intymesnė.

Kalbant apie meilę ir auką, galimi du kraštutiniai: per daug pabrėžiant meilę, nutyliama apie auką, kuri su ja susijusi. Neteisingai suprantama meilė, sielą padaro jausmingą, neatsargią. Kai pabrėžiamas apsimarinimas, nurodant, kad jis yra tik **priemonė** Dievo meilei pasiekti, būtina paaiškinti, kad aukos lengvesnės, kai jos daromos iš meilės Dievui. Supratimas, kad Dievo meilė eina drauge su auka ir pasiekiamą palaipsniui, — tai kelias tinkamesnis jautresnėms, švelnesniems sieloms. Energingom, darbščiom, linkusiom veikti iš pareigos supratimo, galima iš karto tikslu nurodyti susivienijimą su Dievu ir iš pat pradžių nukreipti į atsižadėjimo, nuolankumo ir atgalios kelią.

Tobulybė remiasi **įsakymais ir patarimais.** Įsakymai mus įpareigoja ką nors daryti, ar nedaryti. Patarimai skatina dėl Dievo padaryti ką nors daugiau, negu įsakyta. Įsakymai — krikščioniškojo gyvenimo ir tobulumo pagrindas. Bet, norint tapti tobulu, be įsakymų reikia laikytis

ir kai kurių evangelinių patarimų, tų, kurie labiausiai siejasi su luomo pareigomis. Pvz., vienuoliai įžadais išipareigoja vykdyti didžiuosius evangelinius patarimus: skaistybę, neturtą ir paklusnumą. Vienuolis, nusikaltęs savo įžadams, negali pasiekti tobulumo. Vienuoliniai įžadais — didelę priemonę tobulumui siekti, nes jų laikymasis atskiria sielą nuo trejopo pageidimo. Nedarantieji vienuolinių įžadų ir norintieji tapti tobuli, turi praktikuoti šių įžadų dorybes pagal savo luomą.

Kodėl turime siekti tobulumo?

1) Siekdami sielos gerovės, norėdami užsitikrinti išganymą, padidinti nuopelnus, patirti vidinį džiaugsmą.

2) Trokšdami padidinti Dievo garbę, nes siekdami tobulumo nuo ryto iki vakaro garbiname Dievą visu savo gyvenimu.

3) Norėdami duoti gerą pavyzdį artimui. Tikras šventumas sužavi ir patraukia.

Visi krikščionys yra pašaukti siekti tobulumo. Pasauliečiai siekia tobulumo uoliai vykdydami Dievo ir Bažnyčios įsakymus, savo luomo pareigas ir kai kuriuos, jų luomui tinkančius, evangelinius patarimus. Vienuolinis tobulumas remiasi skaistybės, neturto ir paklusnumo įžadais, regulių (konstitucijų) ir vyresniųjų patvarkymų vykdymu.

Neturto įžadu atsižadama išorinių gėrybių. Jomis naudotis galima tik vyresniesiems leidus ir tai nustatytose ribose. Neturto įžadas padeda suvaldyti netvarkingą žemiškų gėrybių geismą. Skaistybės įžadas išlaisvina nuo rūpesčių šeimą ir suteikia malonės atsispirti kūno geismui bei patarnauti visuomenei. Klusnumo įžadu išsižadame savo valios, ją atiduodame Dievui ne tik tiesiogiai, bet ir per vyresniuosius. Norint tobulai praktikuoti klusnumą, reikia vyresniuosiuose matyti Dievą. Šiam įžadui užlaikyti reikia nuolankumo, kantrumo, malonumo, pasiryžimo nuolat kovoti su palinkimu kritikuoti, savo nuomonę labiau vertinti, nei vyresniųjų nuomonę.

Istodamas į vienuoliją, žmogus išipareigoja laikytis jos konstitucijos. Kiekviena vienuolija turi tikslą savo narius vesti į šventumą, todėl konstitucijose nurodomos priemonės jo siekti.

Vidinės priemonės tobulėti

1. **Tobulybės troškimas**, t. y. **valios** aktas, kuriuo malonės įtakioje nepaliaujamai siekiama dvasinės pažangos. Antgamtinis troškimas yra malonės ir valios veikimo išdava. Šventumo troškimas — nirmasis žinosis į tobulybę. Tobulybės kelias reikalauja nemažų pastangų, ir juo eiti gali tik tikrai norintys siekti tobulumo. Kol siela nėra apsisprendusi visiškai atsiduoti Dievui, ji eina vidutiniškumo keliu. Padarius šį pasiryžimą, pažanga tampa labai sparti. Kai siela trokšta mylėti Dievą, tuo pačiu jau Jį myli. Antgamtinė prasme troškimas yra malda, sielos pakėlimas į Dievą. Juo karštesniu troškimu pranaščiama siela, tuo gausiau ją Dievas teikia malonių, reikalingų tos šventumui. Galima išmelsti, kad Dievas duotų didelį tobulumo troškimą.

Tobulumo troškimas turi būti **antgamtinis**, pirmaujantis sieloje, patvarus, praktiškas ir sėkmingas. Tai reiškia, kad tobulybės troškimas turi būti paremtas gryna intencija, duotos malonės stiprinamas, stipresnis už visus kitus troškimus, ištvermingas, ramus, apgalvotas, atremtas į **įsitikinimus**, pasitikėjimą, malonės pagalba, sumaniai panaudojantis kasdienio gyvenimo duodamas progas.

Priemonės žadinti tobulybės troškimą: 1) Mąstymas ir malda, 2) aplinkybės, kuriose ypač jaučiamas malonės veikimas, 3) Apvaizdos leidžiami išbandymai, 4) Šventosios Dvasios veikimas sielose, 5) Dvasiniai lavinimai (ypatingas sąžinės tyrimas, išpažintis, rekolekcijos).

2. Dievo pažinimas. Norint Dievą mylėti, reikia pirmiausia Jį pažinti. Dieve turime pažinti visa, kas gali paskatinti Juo gėrėtis ir Jį mylėti. Dievas yra vienintelis mums reikalingiausias Gėris. Visa kita tik tiek mums yra naudinga, kiek mus veda prie Dievo. Kiekviena dieviška savybė mus skatina vienokia ar kitokia forma Dievą mylėti. Dievo savybės: vienas amžinas, nesikeičiąs, veiklus, visagalis, šventas, tiesa, gėris, grožis, meilė. Ypač tinka apmąstyti Dievo veikimą istorijoje: pasaulio sukūrimą, žmogaus iškėlimą į antgamtinę plotmę ir jo pakėlimą malonės gyvenimui po nupuolimo. Dievo Žodžio įsikūnijimą, gyvenimą tarp mūsų, mirtį už mus ir prisikėlimą, Šventosios Dvasios atsiuntimą, Kristaus Bažnyčios veiklą žmonijos labui ir ištikimųjų išaukštinimui.

Priemonės Dievą pažinti: 1) Filosofijos ir teologijos studijos, Studijuojant protu ir širdimi, gimsta maldingumas. Natūraliose studijose, paremiant žinojimo ir supratimo dovanoms, gimsta pagarbos, dėkingumo ir meilės aktai, kurie pagilina protinę veiklą. 2) Mąstymas arba minties malda. Naudinga mąstymo temą paimti krikščioniškas dogmas. Minties malda, žinojimo ir supratimo dovanų įtakoje, remiama išminties dovanos, padaro tai, kad pamiltume tikėjimo tiesas ir jomis vadovautumės gyvenime. 3) Pastovus įprotis visame matyti Dievą: daiktuose, asmenyse, įvykiuose. Dievą mylintiems visa išeina į gerą. 4) Dievo akivaizdos prisiminimas. Dievas visur yra ne vien savo veikimu, bet ir savo esme. Dievą randame: a) mus supančiuose kūriniuose, b) mūsų širdis yra Švč. Trejybės būstas. Dievo akivaizdos prisiminimas padeda stropiai saugoti nuodėmės, uoliau siekti tobulumo ir labiau pasitikėti Dievu.

Susitaikymas su Dievo valia.

Mūsų tobulumo laipsnis priklauso nuo susitaikymo su Dievo valia. Dievo valia reiškiasi: a) aiškiais įsakymais ir patarimais, b) Apvaizda, t. y. įvykiais vykstančiais mumyse ir apie mus.

Susitaikyti su Dievo valia, t. y. **norėti** viso to, ko Dievas nori ir ką mums apreiškė. Aiški Dievo valia išreiškta: 1) Dievo ir Bažnyčios įsakymais, 2) evangeliniais patarimais, 3) malonės įkvėpimais ir 4) konstitucijomis bei regulomis vienuoliams.

a) Paklusdami Dievo įsakymams, pagerbiame Dievo teises. Turime pasiduoti prigimties įstatymui, Dievo įsakymams, Bažnyčios įsakymams, teisingiems valstybės įstatymams. Luomo pareigos taip pat įeina į įsakymų kategoriją. Per jas kiekvienam krikščioniui pasireiškia Dievo valia. Sventumas neįmanomas be įsakymų ir luomo pareigų vykdymo. Įsakymas pirmesnis už patarimą, todėl negalima dėl patarimo nevykdyti įsakymo.

Evangelinių patarimų vykdymas nebūtinas išganymui, tačiau siekiantys tobulumo turi naudotis visomis priemonėmis, vedančiomis į šią tikslą. Todėl iš visų evangelinių patarimų reikia praktikuoti tuos, kurie atitinka luomo pareigas.

Klausyti ir vykdyti dieviškus įkvėpimus — tobulųjų sielų žymė. Dvasia kalba sielos viduje. Tai ypatingi patarimai, liečiantys tą ar kitą sielą. Jie turi būti aiškūs ir nuodėminklausio patvirtinti.

Aukštesnį tobulumo laipsnį pasiekia tie vienuoliai, kurie stropiai vadovaujasi savo konstitucijomis, kongregacijos dvasia bei papročiais. Konstitucija — Bažnyčios patvirtinta priemonė tobulumui siekti. Klusnumas aiškiai Dievo valiai yra būtinas, norint pasiekti tobulumą.

b) Sutikimas su Dievo Apvaizda išreiškiamas **prieimimu** įvykių, kuriuos Dievas siunčia, ar leidžia didesnei mūsų naudai, ypač mūsų tobulėjimui. Kad Apvaizdos leidžiamus įvykius tinkamai priimtumė, turime nepamiršti: 1) niekas neįvyksta be Dievo valios ir leidimo, 2) mūsų pareiga yra atsiduoti Dievui. Turime be galo pasitikėti Dievu ir visada ramiai priimti visa, ką Jis siunčia, ar leidžia. Tam mus įpareigoja klusnumas, išmintis, asmeniška nauda, meilė. Kad būtų lengviau bandymuose nusilenkti Dievo valiai, naudinga prisiminti: gyvenkime dabartimi, per daug nesirūpindami dėl praeities ir nebūkštaudami dėl ateities, bet protingai pramatyti ją — naudinga. Kentėjimuose jungtis su Kristaus kančia ir kartu su Juo aukotis už pasaulio išganymą.

Susitaikymo su Dievo valia laipsniai. Dievo valia priimama: 1) kantriai, 2) džiaugsmingai, 3) trokštant kentėti, kad tuo būtų parodyta didesnė meilė Dievui (šventas atsidavimas Dievui).

Sutikimas su Dievo valia: 1) mus pašvenčia, 2) mus apvalo, 3) atnaujiną mūsų dvasią, nes gydo mus nuo prisirišimo prie kūrinių, ypač prie savo nuomonės ir valios, 4) suteikia jėgų pasipriešinti pagundoms, 5) daro mus panašius į Kristų, nes Jo gyvenimas buvo nuolatinis Tėvo valios vykdymas. Atiduodami savo valią Dievui, atsiduodame Jam visiškai. Atsidavimas Dievui — tai dorybių dorybė. Tai didžiausios meilės pasireiškimas.

Savęs pažinimas, yra būtinas moraliniam tobulėjimui. Savęs nepažindami, galime save pervertinti, arba nepakankamai vertinti. Savęs pažinimas turi būti visapusiškas: geros savybės ir trūkumai, gamtinės ir antgamtinės dovanos, pomėgiai ir nemėgimai. Tai, ką turime

gera, turi mus skatinti dėkoti Dievui. Silpnybės ir trūkumai — nusižeminti ir pasitikėti Jo pagalbai.

Savęs pažinimą reikia pradėti nuo gamtinių dovanų, įvertinant proto, valios ir jausmų vaidmenį mūsų gyvenime (proto aiškumas, lankstumas, įžvalgumas. Valios — tvirtumas. Jausmų — jie vyrauja, ar protas ir valia?) Kaip laviname ir ugdome šias natūralias galias? Charakteris turi ypatingą svarbą, bendraujant su žmonėmis. Geram charakteriui būdinga: gerumas, pastovumas, meilumas, tvirtumas, nuoširdumas ir taktas. Blogame charakteryje vyrauja egoizmas (savimeilė), grubumas, takto trūkumas. Toks žmogus kartais tiesiog nepakenčiamas. Reikia pažinti įpročius, kurie susidaro, kartojant tą patį veiksmą. Gerus įpročius reikia stiprinti, blogus — naikinti. Tai mūsų dorybės ir ydos. Turime taip pat pažinti ir antgamtinės dovanas. Dievo malonės veikimą mūsų sieloje. Nuo pritarimo malonės poveikiui priklauso tolimesnis žmogaus likimas. Savo įkvėpimais Dievas rodo sielai, jai skirtą kelią. Reikia pasiduoti šiai malonės srovei.

Taip pat reikia pastebėti savo pasipriešinimus malonei ir nuoširdžiai juos apgailėti.

SAVĖS PAŽINIMO PIEMONĖ — SĄŽINĖS TYRIMAS

Savęs pažinimas — nelengvas darbas, nes: 1) esame labiau linkę kreipti dėmesį į išorę, 2) vidiniai aktai labai sudėtingi, juos betarpiškai įvertinti reikia drąsos ir ryžtingumo.

Bendros taisyklės savęs pažinimui: 1) prašyti Šventosios Dvasios šviesos, 2) savo elgesį palyginti su Kristaus pavyzdžiu, 3) nuo išorinių poelgių eiti prie jų priežasčių, 4) nustatyti moralinę poelgių vertę: laisvanoriškumą, sąmoningumą, pritarimą.

Bendrasis sąžinės tyrimas apima visus dienos veiksmus; **dalinis** (arba ypatingasis) — vieną kurį nors objektą: dorybę ar ydą. Juos abu galima atlikti tuo pačiu metu: apžvelgti visą dieną ir tuoj pat perėti prie dalinio sąžinės tyrimo.

BENDROJO SĄŽINĖS TYRIMO SCHEMA

1) Dėkojame už gautas malones, 2) prašome savęs pažinimo malonės, 3) tiriame mintis, žodžius ir darbus, 4) atsiprašome, 5) pasiryžtame taisyti. Baigiame tyrimą sukalbėdami „Tėve mūsų“.

Norint pasirinkti daliai sąžinės sąskaitai objektą, reikia surasti vyraujančią ydą ir pasiryžti praktikuoti jai priešingą dorybę. Pažinti vyraujančią ydą padeda temperamento, įpročių, paveldėtų polinkių pažinimas. Vyraujanti yda yra beveik visų mūsų nupuolimų priežastis. Nustačius pagrindinę ydą, apvaldome: 1) jos išorines apraiškas, 2) vi-

dines prieštasis, 3) ugdome priešingą dorybę. Ugdant dorybę, naudingą visą dorybės sritį suskirstyti į siauresnes zonas ir lavintis labiau atitinkančioje mūsų sąlygas.

Dalinė sąžinės peržvalga atliekama taip: 1) padaromas rytmetinis pasiryžimas, 2) vidudienį ir vakare peržvelgiame, kaip jį vykdėme. Pats tyrimas atliekamas tuo pačiu metodu, kaip ir bendrasis sąžinės tyrimas. Palyginamas priešpietinis laikas su popietiniu, diena su diena, savaitė su savaitė.

Svarbiausi sąžinės tyrimo momentai: dėkojimas, gailestis, pasiryžimas.

ISVADOS

1. Susitalkymas su Dievo valia — svarbiausia šventėjimo priemonė.
2. Dievo ir savęs pažinimas — tobulybės siekimo pagrindas.

VII PAMOKA

KAI KURIOS VIDINĖS PRIEMONĖS TOBULĖTI

M a l d a

Malda yra sielos pakėlimas į Dievą, kad Jį garbintume ir išprašytume malonių, reikalingų, kad taptume geresni didesnei Dievo garbei.

Maldą pradedame **pagarbinimu**, o tik paskui išdėstome prašymus. Net prašydami išganymui ir šventumui reikalingų malonių, turime nepamiršti, kad pagrindinis tikslas — Dievo garbė.

MALDOS RŪŠYS. Tikslas atžvilgiu malda gali būti dviejų rūšių: **adoracija ir prašymas**. Adoracijoje sukauptas garbinimas ir dėkojimas savo ir visos neprotingosios kūrinijos vardu. Adoracija — tai pripažinimas Dievo valdžios ir mūsų priklausomybės nuo Jo. Dievo geradarių prisiminimas prasiveržia dėkingumo aktais. Esame nuodėmingi ir dėl to turime pareigą daryti atgailą ir atitaistyti klaidas. Kaltes išpažindami, nuoširdžiai apgailėdami ir atgalios dvasioje pasiryžę priimti mums Apvaizdos siunčiamus išbandymus, vienydamiesi su Išganytojo auka, galime tikėtis atleidimo ir prašyti naujų malonių. Prašydami Dievą malonių, parodome pasitikėjimą Juo, pašloviname Jo gerumą, galybę. Maldos pagrindas yra Dievo gerumas, galybė ir nuolatinis Jo pagalbos mums reikalingumas gamtinėje ir antgamtinėje srityje. Dievas žino, ko mums reikia, ir dažnai teikia savo malonių neprašomas mūsų sielų gerovei, bet taip pat nori, kad mes Jį atsimeintume ir į Jį kreiptumės.

Formos atžvilgiu malda gali būti minties ir lūpų, privati ir vieša.

Kiekvienas vidinis aktas, kurio tikslas pažinimu ir meile vienytis su Dievu, yra minties malda. Tai susitelkimas, mąstymas, sąžinės tyrimas, kontempliacija, sielos veržimasis į Dievą ir pan. Minties malda yra lūpų maldos siela. Išoriniai ji nepastebima. Lūpų malda reiškia žodžiais ir gestais. Tai reikalinga, nes Dievą garbinti turi ir mūsų kūnas. Lūpų malda, privati, ar vieša, priklausomai nuo to, ar ji kalbama vieno asmens, ar bendruomenės vardu. Bendruomenės pareiga šlovinti Dievą, viešai išpažinti Jį savo Valdovu ir Geradariu. Bendrai viešai maldai — šv. Mišių aukai — Bažnyčia kviečia tikinčiuosius sekmadieniais ir šventadieniais. Kasdien šią pareigą vykdo kunigai ir vienuoliai, laikydami šv. Mišias ir kalbėdami brevijorių. Labai svarbu šiose maldose vienytis su Iškūnijusiu Žodžiu ir kartu su Juo garbinti Dievą ir prašyti malonių, reikalingų visos žmonijos išganymui. Iš visų privačių ir viešų maldų tobuliausia „Viešpaties malda“, išmokyta paties Kristaus. Nepaprastai graži ir reikšminga įžanga: „Tėve mūsų, kuris esi danguje“. Toliau išdėstomi prašymai: 1) pagrindinio tikslo — Dievo garbės, 2) antraeilio tikslo — Dievo karalystės augimo mumyse, 3) pagrindinės priemonės — Dievo valios vykdymas, 4) antraeilės priemonės — maistas sielai ir kūnui, 5) negatyvios priemonės: a) nuodėmių atleidimas, b) prašymas neleisti pagundų, kurios mus nugalėtų, c) atitolinti fizinės nelaimės tiek, kiek jos kliudo mums šventėti ir ypač ginti nuo piktosios dvasios. Tai kilniausia malda, nes joje visa nukreipta į Dievo garbę ir kartu labai paprasta, visiems prieinama.

Maldos veiksmingumas. Malda: 1) atitraukia mus nuo kūrinių, 2) vienija su Dievu ir 3) palaipsniui daro vis panašesniais į Jį.

Norint priartėti prie Dievo, reikia atitolti nuo kūrinių. Maldoje labiau pažįstame Dievą, pamatome, koks Jis yra ir tai padeda mums atsisakyti kūrinių kurie kliudo susijungti su Dievu. Taip mūsų vienybė su Dievu vis tobulėja, apima: visas mūsų sielos galias: protą, valią ir širdį (jausmus). Apimamos ir juslinės galios: vaizduotė, atmintis, aistros ir sutvirtinama Kristuje visa tai, kas jose yra gera. Malda apvaldo ir kūną, padeda sudrausminti pojūčius, kurie yra daugelio išsiblaškymų priežastis. Gera malda sieloje sužadina įvairių dorybių aktus. Taigi, malda labai tobulai mus vienija su Dievu. Sielai kalbant Dievui, Dievas lenkasi prie jos, gausiau teikdamas malonių, kurių dėka sieloje vyksta persikeitimas, tobulėjimas. Juo nuosirdžiau mes atliekame savo pareigas Dievui, tuo labiau Jis rūpinasi Jo garbei dirbančios sielos šventėjimu. Dievas ypač išklauso prašymus tų sielų, kurioms Dievo reikalai rūpi labiau, negu savieji. Taip malda mus daro Dievo minčių ir tobulybės dalininkais ir daro vis panašesniais į Jį.

Ar galima visą savo gyvenimą paversti malda? Galima. Tam reikia: 1) praktikuoti tam tikrą dvasinių lavinimų, tinkamų luomui, kiekį, ir 2) paprastus darbus paversti malda.

Dvasiniai lavinimai yra trijų rūšių: 1) nušviečiantys idealą (mąs-

tymas, šv. Mišios, šv. Komuniija), 2) palaikantys sieloje maldos įpročius (dvasinis skaitymas, brevijorius ir pan.) ir 3) padedantys pažinti nusikaltimus ir juos atitaisyti (sąžinės tyrimas, išpažintis, mėnesinis susitelkimas, rekolekcijos).

Norint visus savo darbus paversti malda, reikia juos atlikti **vierybėje su Jėzumi**, atsisakyti savo troškimų, valios, kad Jėzus visiškai gyventų mumyse. Naudinga laikas nuo laiko prisiminti mumyse gyvenantį Jėzų ir žadinti nuoširdžius meilės, pagarbos, dėkingumo aktus.

Be Dievo pagalbos, vien remdamiesi savo gera valia, negalime grįžti į malonės stovį, ilgesnį laiką ištverti gerame, o ypač ištverti gerame iki mirties. Malda yra **sėkminga ir būtiną** priemonė išsiprašyti iš Dievo reikalingų veikdinančių malonių. Ir geriausi pasiryžimai, nežiūrint didžiausių valios pastangų, dažnai lieka neįvykdyti. Jie įvykdomi tik malonės ir maldos dėka.

Maldos malonę Dievas duoda visiems, net didžiausiems nusidėjėliams, todėl visi gali melstis. Malonės stovis nėra maldai būtinai, bet jis didina maldos vertę. Prašyti turime, pirmiausia, antgamtinių malonių, paskui, kiek tai išganymui naudinga, ir laikinųjų gėrybių. Prašant ypatingų malonių, reikia prisitaikyti prie Dievo valios, nes Dievas geriau žino, ko mums reikia. Geriausia visiškai pasivesti Dievui: tegul jis parenka tai, kas mums reikalinga. Galima nuolankiai pasakyti Dievui savo norus, bet pasivedant dangiškojo Tėvo valiai. Dažnai Jis duoda daugiau ir geresnių dalykų, negu mes buvome prašę.

Geros maldos ypatybės: **nuolankumas, pasitikėjimas, dėmesingumas**. Dievas, išklaUSDamas nuolankiojo maldas, didina savo garbę ir prašančiojo gerovę, nes nuolankusis maldos vaisius priskiria Dievui. Pasitikėjimas seka iš tikro nuolankumo. Jis remiasi Dievo gerumu, galėstingumu ir Kristaus nuopelnais. Nuolankus, ištvermingas pasitikėjimas paskatina Dievą išklaudyti mūsų prašymus. Susitelkimas, ar bent pastangos susitelkti, yra geros maldos žymė. Nelašvavališki išsiblaškyimai nemažina geros maldos vertės, jei stengiamasi juos šalinti. Lašvavališki išsiblaškyimai, kai silpnai nuo jų ginamasi ir nenorima pašalinti jų priežasčių, įsakytose maldose yra kasdienė nuodėmė, kitose maldose — netobulumas: stoka pagarbos Dievui, neatydumas. Tokių maldų Dievas nelinkęs išklaudyti. Reikia išmokti nusizėminti dėl išsiblaškyimų ir juose rasti naudos. Stengtis energingai šalinti išsiblaškyimų priežastis: nuolatinį proto blaškymąsi, pomėgį svajoti, užsiėmimą nereikalingais rūpesčiais, prisirišimus. Vis prisiminti Dievo akivaizdą, aukoti Dievui savo darbus. Dėmesys, su kuriuo kalbame maldas, gali būti: **žodinis, protinis, dvasinis** (maštantis). Išsiblaškyimų šaltiniai: **ku-no silpnumas**, įgimtas nesugebėjimas išlaikyti dėmesį prie vieno dalyko, **lakl valzduotė**. Kartais **piktoji dvasia** pakiša tuščias svajones, nepadorius vaizdus, sukelia bodėjimąsi šventais dalykais, nenorą melstis, nuobodulį, apsnūdimą. Kartais tai būna ir **Dievo leidžiami bandymai**,

kurių tikslas žmogų pakelti į aukštesnį malonės laipsnį. Dažniausiai išsiblaškymai kyla dėl mūsų kaltės: nebudėjimas, neapsimarinimas, nepasiruošimas maldai. Nesvarbu, iš kokio šaltinio kiltų išsiblaškymai, žinokime, tik **laisvavališki** išsiblaškymai naikina maldos vaisius ir užtraukia sielai kaltę. **Nelaisvavališki** išsiblaškymai yra gera proga parodyti savo ištikimybę ir atsidavimą Dievui, kai su jais kovojama. Visiškas neturėjimas išsiblaškymų būtų ypatinga Dievo malonė. Norint šalinti išsiblaškymus, reikia: 1) prašyti Dievą maldos dvasios, savo maldas jungti su Kristaus malda, 2) praktikuoti vidinį ir išorinį apsimarinimą, 3) pradedant maldą, prašyti susitelkimo malonės, 4) maldai pasirinkti tinkamesnę vietą, arba susikurti nuošalumą savo sieloje, 5) dažnai atnaujinti Dievo akivaizdos prisiminimą, 6) pastebėjus, kad išsiblaškėme, atsiprašyti Dievą, bet maldos nekartoti, 7) jokių būdu nemesti maldos, jei ji atrodo nemaloni ir nenaudinga, nes taip darome Dievui malonią auką, 8) nesibijoti maldos metu kylančių pagundų, bet jas vyti šalin meilės ir kitų dorybių aktais.

A T G A I L A

Salia maldos, labai reikalinga priemonė apvalyti sielą nuo praeities klaidų ir apsaugoti nuo nusikaltimų ateityje — **atgaila**. Atgaila yra antgamtinė dorybė, priklausanči teisingumo dorybės sričiai. Atgaila susideda iš keturių aktų: 1) nuodėmės neapkentimas visa siela, 2) gailestis ir gilus nusižeminimas, 3) pasiryžimas vengti progų, vedančių į nuodėmę, 4) padaryto neteisingumo atitaisymas atgailos darbais.

Nuodėmė ir jos rūšys. Nuodėmė yra **laisvavallis** nepaklusnumas Dievo įsakymui.

Mirtina (sunki) nuodėmė — nepaklausymas svarbaus Dievo įsakymo su visišku apsisvarstymu ir laisvos valios pritarimu.

Kasdienė (lengva) nuodėmė — nepaklausymas Dievo įsakymo mažuose dalykuose ar nepaklausymas svarbaus įsakymo, bet nesant apsisvarstymo, nepilnai sąmoningai, be visiško laisvos valios pritarimo.

Dievas smerkia nuodėmę, nes ji yra: 1) neklusnumas, 2) nedėkingumas, 3) neištikimybė, 4) neteisingumas Dievo atžvilgiu. Sunki nuodėmė — vienintelis, didžiausias blogis. Visos nelaimės tėra šios nuodėmės pasekos ar bausmė už jas. Jėzaus Kristaus atžvilgiu sunki nuodėmė yra dievažudystė. Sunkios nuodėmės pasekos: 1) išvaromas Dievas iš sielos, 2) prarandama pašvenčianti malonė — gyvenimas. Tai savotiška savižudybė, 3) prarandami visi įgyti nuopelnai. Nuodėmės būsenoje nieko negalima pelnyti dangui. 4) patenkama į nuodėmės nelaisvę (nerimas, baimė, neviltis). Jei nesiliaujama priešintis malonei, po mirties laukia pragaras su visomis bausmėmis. Šios bausmės, tai: 1) atmetimas (tęsiasi žmogaus laisvavališkas atsitraukimas nuo Dievo, pradėtas nusidedant), 2) bailsi kančia: visomis prigimties jėgomis pasmerk-

tasis traukiamas prie Dievo, savo galutinio tikslo, bet tuo pačiu metu bailsios jėgos (nuodėmės) nuo Jo atstumiamas. Atmetimas ir kančios pragare amžinos.

Kasdienės (lengvos) nuodėmės yra: 1) nevysiškai sąmoningos, ir 2) sąmoningos. Nesąmonių nuodėmių dėl žmogiško silpnumo padarydavo ir šventieji. Jos nėra kliūtis tobulėti. Dievas jas lengvai atleidžia. Be to, pačios sielos, paprastai, jas labai apgaili ir nuolankumo, meilės ir gailesčio aktais už jas atsisteisia. Jos padaromos dėl apsišvarstymo stokos ar silpnavališkumo. Tai nerūpestingumas dvasinių lavinimų atžvilgiu, nemeilingas sprendimas (pvz., netyčia išsprūdęs žodis, priešingas artimo meilei), truputį pameluojama, neprotingai pasielgiama ir pan. Sąmoninga kasdienė nuodėmė — didelė kliūtis dvasinei pažangai ir su ja būtina rimtai kovoti. Sąmoningos kasdienės nuodėmės: 1) neklusnumas, 2) įžeidimas, 3) mažinama išorinė Dievo garbė, 4) parodomas nedėkingumas. Kasdienės nuodėmės pasekmės: šiame gyvenime silpnina bendradarbiavimą su Dievu, mažina uolumą, ruošia kelią sunkiai nuodėmei. Pašvenčianti malonė neprarandama, bet netenkama naujų malonių, kurių būtime gavę pasipriešinę pagundai. Juo didesnės nuolaidos daromos priešui, tuo daugiau jis iš mūsų reikalauja. Prisirišimas prie kasdienių nuodėmių padaro tai, kad priešinamės malonės veikimui ir tuo pačiu jų vis mažiau gauname. Prisirišimas prie kasdienių nuodėmių mažina aukos dvasią. Būsime gyvenime už kasdienės nuodėmės tenka atsilyginti skaistykloje. Didžiausia kančia — negalėjimas dėl savo kaltės regėti Dievo ir fizinė kančia už nuodėmingus malonumus, kuriais buvo naudotasi šioje žemėje. Šios kančios laikinos, bet labai skaudžios. Jas lengvina supratimas, kad tai vienintelė priemonė apsivalyti, kad galėtume susivienyti su Dievu.

Atgailos motyvai, pratybos ir darbai. Daryti atgailą yra trys motyvai: 1) teisingumas Dievo atžvilgiu, 2) mūsų santykiai su Kristumi ir 3) asmeninė nauda. Darydami nuodėmę mažiname Dievo išorinę garbę, į kurią Jis turi teisę, todėl elgiamės neteisingai. Tai atitaisome pagerbdami Dievą atgailos darbais. Kristus, būdamas nekaltas, kentėjo už mus, kad atlygintų Tėvui už mūsų nuodėmes. Visa mūsų atgailos vertė — iš Jėzaus Kristaus nuopelnų. Todėl turime savo atgailos darbais vienyti su jo atlyginamąja auka. Atgaila yra meilės pareiga savo ir artimo atžvilgiu. Atleidus nuodėmę, lieka bausmė, už kurią reikia atsilyginti šiame ar kitame pasaulyje. Po mirties, skaistykloje, tik atsilyginimas, nuopelnams nebedidėjant. Tuo tarpu žemėje, kiekvienas atgailos darbas yra ir nuopelningas. Atgailos dorybė grūdina mūsų valią, padaro, kad mes ištvermingiau pakeliame Apvaizdos siunčiamus nemalonumus. Ji silpnina malonumų pamėgimą ir sužadina nuodėmės baimę, padeda įveikti blogus polinkius. Daryti atgailą — tai šventai mylėti save. Mūsų atgailos darbai yra naudingi ir sielai, ir kūnui. Tai geriausia priemonė išprašyti artimui atsivertimo ir ištvermės malonės. Atgai-

los dvasią reikia palaikyti visą gyvenimą. Atgailos pratybos ugdo nušizėminimą, gailėstį, išganingą nuodėmės baimę, pasitikėjimą Dievu. Jo malonei padedant, padidėja budrumas, atsargumas vengiant progų nusidėti.

Atlikti atgailos darbus padeda įsitikinimas, kad niekas negali mūsų pažeminti ir išskaudinti daugiau, negu mes esame verti dėl savo nuodėmių. Svarbiausi atgailos darbai yra: 1) **priimti** visus gyvenimo kryžius, kuriuos mums siunčia Apvaizda. Pradžioje išmokstame juos priimti su tyliu susitaikymu su Dievo valia ir kentėti **kantriai**, kad tuo būdu atsilygintume Dievui. 2) **ištikimai** vykdyti luomo pareigas atgailos ir atsisteisimo dvasioje. Tai ypač praktikuojama vienuolynuose, kur klusnumas ir ištikimybė regulai, papročiams, vyresniųjų įsakymams duoda daugybę progų klusnumui, pasiaukojančiai meilei. „Didžiausia atgaila — bendras gyvenimas“. (šv. Jonas Berchmansas). Kiti pataria mi atgailos darbai: pasninkas ir išmalda. Bažnyčia įsakytomis dienomis skiria pasninkus. Jais turime pasinaudoti atgailos dvasioje. Pasninkas mažina kūniškų malonumų pamėgimą, kuris dažnai būna įvairių nuodėmių priežastis. Nesaikingas valgymas ir gėrimas — daugelio nuodėmių betarpiška ar tarpinė priežastis ir už jas atsilyginti dera pasninku. Medžiaginė ir dvasinė išmalda yra atgailos aktas. Jos tikslas: darant gera žmonėms teikti garbę Dievui.

APSIMARINIMAI

Atsilyginimo tikslu dar gali būti vartojami apsimarinimai. Jų tikslas — naikinti blogio šaltinius ir drausminti mūsų galias, prisidėjusias nusdedant.

Apsimarinimų paskirtis — apsaugoti sielą nuo dabarties ir ateities nuodėmių, nes jie silpnina mummyse malonumų pomėgį, kuris dažnai būna nupuolimo priežastimi.

Marinimas — tai kova su blogais polinkiais, juos palenkiant valiai, o valią — Dievui. Marinimasis nėra tikslas, bet tik priemonė, siekiant vienybės su Dievu. Jo dėka mes atsisakome kūrinii, kliudančių šiai vienybei. Apsimarinimai būtini, nes, jų nepraktikuodami, patenkame į pavojų sunkiai nusidėti. Apsimarinimo būtinumas tobulybei seka iš pačios tobulumo esmės, nes tai meilė, pasiekusi visiško savęs išsižadėjimo, kuris neįmanomas be apsimarinimo praktikos. Mummyse gyvas trejopas pageidimas nuolat sukyla prieš Sventosios Dvasios raginimus. Todėl turime įveikti garbės troškimą — **nuolankumu**, malonumų troškimą — **marinimuisi** ir turtų pomėgį — **neturtu**. Apsimarindami sekame Išganytoją, einantį kryžiaus keliu už mūsų ir viso pasaulio išganyimą. Marinimasis yra geriausia priemonė išvengti nuodėmių, nes jis apvalo malonumų geismą. Siekiant tobulumo, dažnai kliūtimi tampa malonumų pamėgimas ir kryžiaus baimė. Be marinimosi neįmanoma praktikuoti jokios dorybės. Sventieji pasiekė to, kad pamilsta kryžių, ilgisi

kentėjimų, norėdami būti panašesni į savo Išganytoją. Kryžiaus meilė — Dievo meilė, pasiekusi tobulumą. Tokia meilė geriausiai padeda kovoti su sielos priešais, užtikrinti sau amžiną gyvenimą ir kitiems padėti išganyti savo sielas.

Marinimasis turi apimti visą žmogų — jo sielą ir kūną. Nuodėmė — valios aktas, tačiau valiai įtakos turi kūnas, jausmai, mintys ir kitos sielos galios, todėl jos visos turi būti atitinkamai drausminamos. Marinimasis skelbia kovą **netvarkingam** malonumų ieškojimui. Malonumas pats savyje nėra blogis. Blogis — netvarkingas malonumų siekimas prieš Dievo valią. **Būtina** atsisakyti visų malonumų, priešingų Dievo ar Bažnyčios įsakymams, Apvaizdos patvarkymams. Naudinga atsisakyti ir kai kurių leistinų malonumų, norint išlaikyti sielos viešpatavimą kūnui. Pavojinga trokšti leistino malonumo **kaip** tikslo, nes labai lengva nuo tokių malonumų pereiti prie nuodėmingų. Marinimasi reikia praktikuoti išmintingai ir atsargiai, atsižvelgiant į fizines, psichines bei moralines jėgas ir luomo pareigas. Reikia laikytis tokių taisyklių: 1) saugoti fizines ir 2) moralines jėgas, nesimant mūsų jėgas viršijančių apsimarinimų, 3) derinti juos su luomo pareigomis, kurios turi būti pirmaujančios. Vidiniai apsimarinimai vertingesni už išorinius, bet išoriniai padeda praktikuoti vidinius.

Išoriniai apsimarinimai drausmina kūną bei jo pojūčius. Sudrausmintas kūnas — ištikimas sielos pagalbininkas. Kūniškumas ypač traukia prie neleistinų malonumų, maištauja prieš aukštesnės sielos galias. Pojūčiai — durys neleistiniams malonumams įeiti. Išorinio marinimosi būdai: 1) išorinis kuklumas, 2) akių kuklumas, (vengti perdėjimo), 3) klausos ir kalbos marinimas (vengti viso, kas priešinga artimo meilei, skaistumui). Panašiai marinami ir kiti pojūčiai.

Vidinės sielos galios — vaizduotė ir atmintis — brangios Dievo dovanos, bet jos turi būti palenktos proto ir valios kontrolei. Paliktos be kontrolės, jos blaško sielą nereikalingais ir nenaudingais vaizdais, tuščiais prisiminimais. Geriausias būdas joms apvaldyti: suteikti dėmesį į dirbamą darbą, arba nukreipti į kitus šventus, kilnius dalykus.

I Astrų tramdymas. Aistros — gyvos, judrios sielos galios, kurias galima panaudoti geram, arba blogam. Nukreiptos į gerą tikslą, jos patarnauja išganymo ir tobulumo siekimui. Astrų yra vienuolika. Šešios iš jų: neapykanta, troškimas, bjaurėjimasis, džiaugsmas, meilė ir liūdesys kyla iš **geidžiančio** noro. Likusių penkių: drąsumo, baimės, vilties, nusivylimo, pykčio šaltinis yra **širstantis** noras. Norint aistras valdyti, reikia: 1) prašyti Dievą malonės, 2) naudotis Sakramentais, 3) naudotis psichologinėmis žiniomis. Psichologija nurodo, kad žmogų užvaldžiusi kokia nors mintis, idėja nuslopina visas kitas mintis, vadovauja žmogaus visai veiklai. Todėl labai svarbu stiprinti kilnias, visam gyvenimui vadovaujančias mintis. Kylančius netvarkingus susijaudinimus reikia slopinti valios, remiamos malonės, pastangomis, susilaikyti

nuo išorinio aistrų prasiveržimo, ir tada jos greit apsimsta. Taip pat naudinga sužadinti pozityvius aktus, t. y. elgtis priešingai, negu stumia aistra. Mūsų džiaugsmas, viltis gali būti nukreipti į kilnius, antgamtinius dalykus. Neapykantą ir bjaurėjimąsi reikia nukreipti į nuodėmę. Nusivylimas turi pasikeisti protingu nepasitikėjimu savo jėgomis. Turime bijoti: nuodėmės, ižesti savo gerąjį Tėvą, pragaro, bet kartu ryžtingai kovoti su blogiu. Pyktis turi tapti šventu ir teisingu, drąsa nukreipta sunkumų ir pavojų įveikimui. Aistras nukreipti į gera ypač padeda mąstymas. Net ir geras aistras reikia naudoti saikingai, nes, beatodairiškai jomis vadovaujantis, galime pakenkti sveikatai. Reikalinga išmintis ir romumas. Tvardant aistras reikia veikti ramiai, nuosekliai, vengiant skubotumo ir įtampos. Apvaldžius aistras, lengviau sudrausminti ir aukštesnes sielos galias.

Aukštesnių sielos galių drausminimas. Protą ir valią taip pat reikia drausminti, nes ir šios galios paliestos gimtosios nuodėmės. Svarbu laimėti protą, nes jis apšviečia valią ir duoda jai veikimo kryptį. Paprastai, praktiškasis protas, reguliuojantis mūsų moralinį ir antgamtinį gyvenimą, vadinamas sąžine. Ydingi proto polinkiai: nemokslumas, smalsumas, puikybė. Nemokslumas įveikiamas sistemingu ir atkakliu darbu. Smalsumui įveikti reikia mokytis ne tik to, kas malonu, bet ir to, kas naudinga ir būtina. Reikia vengti paviršutiniškumo, įsigilinti į studijuojamą dalyką, vadovautis antgamtinėmis intencijomis. Proto puikybė apsunkina tikėti ir paklusti vyresniesiems. Ji pasireiškia prisirišimu prie savo nuomonės, nemėgimu tartis, užsispyrimu, grubumu, nesugyvenimu. Ją galima įveikti kūdikiškai nusilenkiant tikėjimo tiesoms: diskutuojant vadovautis nuolankumu ir artimo meile; reikalingus dalykus studijuoti metodiškai, nuosekliai, antgamtinėje dvasioje, ieškant tiesos, pasiruošus ją pamilti ir vadovautis. Valia — svarbiausia žmogaus galia, vadovaujanti visoms kitoms. Kas valdo valią — valdo visą žmogų. Valios dvigubas vaidmuo: paklusti Dievui ir įsakinėti visoms kitoms galioms. Tai nelengva. Mes linkę į nepriklausomumą, savo norus dažnai labiau vertiname už Dievo valią. Žemesniosios galios taip pat labai nenoriai paklūsta valiai. Lavinant valią, būtina ją padaryti pakankamai stiprią, kad galėtų įsakinėti žemesniosioms galioms. Vengti neapsisvarstymo, skubėjimo, neatsakingumo, nerūpestingumo, tingumo, nepasisekimo baimės. Ugdyti romumą, pasitikėjimą Dievu, jo akivaizdos prisiminimą. Nesivadovauti žmonių baime, nepasiduoti blogų pavyzdžių įtakai. Derinti proto, valios ir malonės darbą. Protas turi pateikti įsitikinimų, skatinančių valią pamilti tai, kas sutinka su Dievo valia. Valiai būtina įgyti ryžtingumo, tvirtumo, ištvermės. Visiškai pasitikėti Kristumi ir remtis Jo malonės pagalba. Taip bus pasiekta valios laisvė, nepriklausomybė nuo žemesnių galių. Taigi, siektinas tikslas: žemesniųjų galių palenkimas valiai, o valios — Dievui.

KOVA SU SEPTYNIOMIS DIDZIOSIOMIS YDOMIS.

PAGUNDOS IR SKRUPULIAI.

Smulkiau išnagrinėsime trejopo pageidimo pasireiškimus ir kovos su jais būdus.

Gyvenimo puikybė reiškiasi: puikyste, pavydu, pykčiu; kūno geismais — smaguriavimu, paleistuvyste, tinginyste; akių geismas — gobšumu.

Puikybė — netvarkinga savęs meilė, kurios įtakoje žmogus, sąmoningai ar ne, save ima laikyti savo gyvenimo pirmine priežastimi ir galutiniu tikslu.

Puikybės formos: 1) Savęs laikymas pirmąja savo gyvenimo priežastimi. Sąmoningai tik bedieviai, neigdami Dievą, save laiko nepriklausomais viešpačiais. Dauguma teoriškai Dievą pripažįsta visa ko pirmine priežastimi, bet praktiškai vertina save taip, lyg jie būtų sukūrę visa, ką turi gero. Puikybės įtakoje gerosios savybės dažnai pervertinamos, perdedamos, nematoma savo trūkumų, nepastebima kitų žmonių gerų ypatybių, o trūkumai padidinami. Ypač puikybės apvaldytam žmogui sunkus klusnumas. Jis nuolat linkęs kritikuoti vyresniųjų net gerus potvarkius. 2) Savęs laikymas galutiniu savo gyvenimo tikslu. Sąmoningai taip apsisprendę yra tik bedieviai. Nesąmoningai — dauguma praktiškai besielgiančių egoistiškai. Jų garbė, savasis „aš“ — aukščiausias elgesio motyvas. Savo garbei jie panaudoja Dievo malones ir kitų žmonių interesus. Tokių žmonių yra ir tarp pamaldžių, kurie savo pamaldumu ieško tik savęs, nori, kad Dievas tenkintų jų užgaidas. Abiem puikybės formomis serga ir siekiantieji tobulumo. Nemaža iš jų ir neįtaria, kad juos valdo puikybė.

Puikybės padariniai. 1) Per didelis pasitikėjimas savimi, kurio įtakoje, nepakankamai pažindamas ir pervertindamas save, žmogus imasi darbų, kuriuos atlikti neturi nei jėgų, nei sugebėjimų. Moralinėje plotmėje laiko save vertingesniais už kitus, mano, kad tai, kas kitus gali įstumti į nuodėmę, jiems nepavojinga. 2) Ambicija — troškimas pagarbos, titulų, valdžios ir pan. Ambicija reiškiasi trimis būdais: a) ieškoma neužtarnautos pagarbos, viršijančios nuopelnus; b) ieškoma pagarbos savo, o ne Dievo garbei; c) mėgaujamas pagarba dėl jos pačios, nenukreipiant jos kitų labui, tuo nepaisant Dievo nustatytos tvarkos, pagal kurią aukštesnieji turi darbuotis žemesniųjų labui. Ambicija nesiskaito su priemonėmis politikos, mokslo, visuomeninio gyvenimo srityje. Ji išsiskverbia ir į Bažnyčios gyvenimą. 3) Ieškojimas neužtarnautų pagyrimų (vana gloria), kai visa daroma ieškant pagyrimų. Ieškojimas pagyrimų, kai jų elgetaujama sau už nevertus pagyrimo darbus, kai ieškoma pagyrimo pas tuos, kurių nuomonė šiuo klausimu ne-

turi vertės, yra blogis. Tai polinkis girtis dalykais, kurie nuo mūsų nepriklauso: aukšta kilme, žymių žmonių palankumu, žmonių pagarba, gražiais rūbais, papuošalais. Tuščios garbės ieškantys mėgsta kalbėti apie save, savo žygdarbius. Jei kartais užsimena apie kurią savo silpnybę, tai tikėdamiesi būti pateisinti. Kiti stengiasi atkreipti į save dėmesį madingais rūbais, ypatinga elgsena.

Puikybės blogis ir jo padariniai. Puikybė tikrąja prasme, kai sąmoningai bei valingai pasisavinamos Dievo teisės, yra sunki nuodėmė. Taigi noras būti nuo nieko nepriklausomam, atsisakyti paklusti Dievui ar Jo teisėtiems atstovams svarbiame dalyke yra sunki nuodėmė, nes toks elgesys — tai sukilimas prieš Dievą. Sunkiai nusidedama priskiriant sau tai, ką turime betarpiškai iš Dievo: pašvenčiančią malonę, sielą, kai veikiama vien dėl savęs, save laikant galutiniu gyvenimo tikslu. Kai Dievas pripažįstamas pirmąją priežastimi ir galutiniu tikslu, tačiau neatiduodama Jam priklausanti garbė, padaroma kasdienė nuodėmė. Taip nusideda tie, kurie giriasi savo geromis savybėmis bei dorybėmis, lyg tai būtų jų nuosavybė. Taip pat tie, kurie per daug pasitiki savimi, yra ambicingi, bet dideliuose dalykuose nenusižengia Dievo ir žmonių įstatymams.

Neslopinama puikybė yra didžiausia yda ir daugelio nelaimių priežastis. Puikybė sielą sustabdo tobulumo kelyje ir tampa daugelio nuodėmių versme. 1) Puikieji negauna malonių, nes Dievas priešinasi išpuikėliams. 2) Sutrukdo įgyti nuopelnų, nes puikieji vadovaujasi negryna intencija: nori patikti žmonėms, ne Dievui. 3) Patenka į dažnus pavojus, nes per daug pasitikėdami savimi, neprašo Dievo pagalbos ir nupuola. 4) Suklupe — neatviri išpažintyje. 5) Įsivėlia į konfliktus. Neturi ramybės, jaučiasi nelaimingi, jaudinasi, pyksta, nes negali nugalėti konkurentų.

Priemonės kovoti su puikyste. Siekimas tikro savęs pažinimo, įsitikinant, kad patys iš savęs esame niekas (prigimtinėje ir antgamtinėje plotmėje), iš savęs nieko negalime, neturime nieko vertingo. Esame tiek verti, kiek vertas mūsų atpirkimas. Didelė Dievo dovana — laisvas apsisprendimas — daugybė kartų panaudotas blogam. Esame nusi-dėjeliai, verti didžiausios paniekos.

Pavydas yra aistra, o kartu viena iš pagrindinių ydų. Pavydas kaip aistra reiškiasi nuliūdimu dėl artimo gerumo, kurį vertiname, kaip mūsų pranašumo paniekinimą. Pavydą lydi troškimas, kad artimui nesisektų, kad jis prarastų tai, kuo mus pralenkia. Pavydima visko, net dorybių. Stengiamasi artimą kritikuoti, peikti, viską perdedant. Pavydą reikia skirti nuo noro neužleisti savo pozicijų konkurentui, nuo noro artimą pralenkti. Šis noras geras, kol jis yra paskata tobulėti kurioje nors srityje.

Pavydas yra **sunki nuodėmė**, nes tiesiogiai priešingas meilės dorybei, kuri džiaugiasi dėl artimo gėrio bei gerumo. Sunkiausia nuodėmė — sąmoningai pavydėti artimui dvasinių gėrybių, liūdėti dėl jo pažan-

gos dorybėse, apaštalavimo sėkmės Dažniausiai pasitaiko nevalingi, ar beveik valingi jausmai. Šiais atvejais pavydas yra tik **kasdienė** nuodėmė. Pavydo įtakoje retai veikiama pilnai sąmoningai ir laisvai.

Pavydas gimdo **neapykantą**, o neapykantos įtakoje padaroma įvairūs nusikaltimai prieš artimo meilę mintimis, žodžiais, darbais. Jie yra įvairių nesutarimų priežastis šeimoje, Bažnyčioje, visuomenėje, įvairiose bendruomenėse. Norint tapti pranašesniu už kitus kartais griebiamasi neleistinų priemonių: neprotingos veiklos, įvairių intrigų, netenkama sielos ramybės.

Priemonės nugalėti pavydą. 1) Nukreipti dėmesį nuo objektų, žadinančių pavydą ir užsiimti mintimis, skatinančiomis į artimo meilę. 2) Įsigilinti į tai, kad esame vienos šeimos nariai, to paties Vynmedžio šakelės, džiaugtis kitų pasiekimais ir prašyti dar didesnių dorybių kitiems, negu sau, 3) puoselėti sveiką norą lenktyniauti dorybėse. Kad šis lenktyniavimas būtų krikščioniškas, jo tikslas turi būti aukštesnis dorybės laipsnis; jis turi būti kilnus intencijos atžvilgiu, nesiekiant artimo pažeminti, bet norint būti geresniu už artimą, kad tuo būdu labiau būtų pagarbintas Dievas, pasitarnauta Bažnyčiai. Turi būti naudojamos leistinos, garbingos priemonės, doros pastangos, tinkamai panaudojamos Dievo dovanos. Tokiose lenktynėse nelieka vietos pavydui, nes stengiamasi sekti geriausiųjų brolių pavyzdžiu. Jų pagrindas — nuolankus įsitikinimas, kad esame netobuli ir, sekdami kitais, galime tapti tobulesni. To siekia ir Bažnyčia, kuri skatina sekti šventųjų pavyzdžiais.

Pyktis, kaip yda, pasireiškia neatsakingu troškimu bausti artimą, atremti jėga, troškimas atstumti ir nubausti užpuolikus. Gali būti teisėtas pyktis, proto kontroliuojamas troškimas teisingai nubausti nusikaltėlį. Kad pyktis būtų teisėtas, jis turi būti nukreiptas tik į nusikaltusius ir tiek, kiek jie yra nusikaltę. Šiuo atveju neturi būti prasilenkta su teisingumu bei žmoniškumu. Pyktis (teisėtas) turi būti teisingas **intencijos** atžvilgiu, t. y. neduodantis vietos neapykantai, bet tik **siekiantis** atstatyti tvarką ir **pataisyti** nusikaltėlį. Trūkstant bent vienos šių sąlygų, pyktis yra peiktinas. Teisėtu pykčiu tenka naudotis žmonėms, turintiems pareigą vadovauti kitiems, o kartais ir eiliniams žmonėms, jei kitaip negalima apginti savo teisių.

Pyktis, kaip yda, pasireiškia neatsakingu troškimu bausti artimą, nesilaikant aukščiau nurodytų teisėto pykčio sąlygų. Jis beveik visuomet lydimas neapykantos artimui, siekimu atkeršyti. Ydingas pyktis pasireiškia gerai apgalvota taktika, siekimu visiško priešo sunaikinimo. Toks pyktis yra ilgalaikis. Pykčio laipsniai: nekantrumas, niūrumas, žodžiai, veiksmai.

Pykčio blogis. Pyktis, kaip staigus aistros prasiveržimas, savo prigimtimi yra **kasdienė** nuodėmė, nes tais atvejais, paprastai, stinga sąmoningumo bei valingumo. Kitaip šis pykčio prasiveržimas vertintinas, jei žmogus, žinodamas savo būdą, neslaima priemonių susivaldyti. Tada

Jo pykčio prasiveržimai yra sąmoningi ir valingi savo priežastimi ir žmogus už juos atsakingas. **Sunkiai nusidedama**, jei dideliuose dalykuose nusižengiama teisingumui ir arimo meilei. Pyktis, įgijęs neapykantos pobūdį, jei yra visiškai valingas, savo prigimtimi yra sunki nuodėmė, nes labai pažeidžiama meilė ir teisingumas. Toks pyktis, kuriam stinga valingumo, yra **kasdienė** nuodėmė.

Pykčio padariniai, dažniausiai būna baisūs, nes dėl jo netenkama savitvartos, savikontrolės. Drumsčiama ramybė, ardomas gyvenimas sau ir kitiems. Siekiant tobulybės, pyktis kliudo daryti pažangą, nes dėl jo nesugebama palaikyti malonių santykių su žmonėmis, prarandamas vidinis susitelkimas.

Kovoiant su pykčiu, reikia valdyti ne tik pykčio aistrą, bet ir kovoti su neapykanta. Tam naudotinos visos priemonės, slopinančios perdidelį jautrumą. Neskubėti spręsti, nekalbėti neapgalvotai. Prieš kalbant būtina nurimti. Pajutus pyktį, stengtis visomis jėgomis ramiai ir rimtai jam pasipriešinti, šauktis Dievo pagalbos, prieš neapykantos ir keršto mintis sužadinti atlaidumo ir gailestingumo mintis, prisiminti Kristaus atlaidumą priešams, prisiversti negalvoti apie patirtas skriaudas, melstis už savo priešus.

Smaguriavimas — tai piktnaudžiavimas Dievo duotu malonumu, kurį patiriame valgydami ar gerdami. Valgis ir gėrimas, pirmiausia, skirtas palaikyti kūno gyvybę bei darbingumą.

Smaguriavimu nusikalstame netvarkingai trokšdami patirti malonumą valgant ar geriant, kai nepaisoma nei saikingumo, nei sveikatos. Smaguriavimu nusižengiama, kai: 1) valgoma, norint patirti malonumą, nesilaikant išmintingos tvarkos. 2) ieškoma ypač skanių valgių, 3) valgoma perdaug, 4) valgoma godžiai, geriama be saiko.

Smaguriavimo blogis yra tame, kad siela paverčiama kūno verge, nuteikiama ieškoti ir kitų kūniškų malonumų. Smaguriavimas **sunki nuodėmė**, kai padaro mus netinkamus ilgesnį laiką atlikti savo pareigas ir išpildyti Dievo ar Bažnyčios įsakymus. Smaguriavimas gali būti kitų nusikaltimų prieš teisingumą ir meilę priežastis. Pats savyje smaguriavimas — **kasdienė** nuodėmė, jei nepadaroma didelės žalos sveikatai, šeimai, nepapiktinama kitų. Siekiantiems tobulumo — didelė kliūtis, nes silpnina valią, padeda bujoti kūniškumui, sudaro pavojų sunkiai nusikalsti. Smaguriavimas yra įvairių nusikaltimų versmė: tuščio džiūgavimo, vedančio į išsiblaškymą, kvailą juokavimą, nepadorumą ir kt.

Kovoiant su smaguriavimu, pirmiausia, reikia vadovautis gryną intencija ir nepasiduoti gyvuliškam instinktui. Valgis turi palaikyti mūsų jėgas sėkmingai dirbti Dievo garbei ir sielų išganymui. Tokia intencija padės išlaikyti reikalingą saiką. Kiekvienam šis saikas yra savitas. Keltis nuo stalo, jaučiant lengvumą, energiją, šiokių tokių alkį. Daugiau susilaikyti valgant ypač mėgiamą maistą. Alkoholinių gėrimų patariama visai nevartoti, jei jaučiamas jiems potraukis.

Paleistuvystė. Malonumai, susiję su aktais, liečiančiais žmonių giminės pratęsimą, yra leistini sutuoktiniams, siekiant santuokos tikslų. Visais kitais atvejais ieškoti šių malonumų paties Dievo yra griežtai uždrausta. Netvarkingas seksualinių malonumų naudojimas yra paleistuvystė. Ji uždrausta šeštu ir devintu Dievo įsakymais. Šis draudimas apima ne tik išorinius aktus, bet ir vidinius, t. y. pritarimą neskaisčioms mintims, vaizdams, troškimams, nes tarp jų visų yra glaudus ryšys.

Paleistuvystės blogis. Ieškojimas ir tiesioginis siekimas paleistuvystės yra sunki nuodėmė, nes tuo pažeidžiama Dievo nustatyta tvarka. Kai seksualinis jautrumas kyla atsitiktiniai, tiesioginiai jo neieškant — nėra jokios nuodėmės, jei valia nusigręžia nuo objektų, sužadinusių šiuos jausmus, nesimėgauja, nepritaria. Bet, jei dėl lengvapėdiškumo, nerūpestingumo išstatome save į pavojų nupulti, yra neprotinumo nuodėmė, kuri gali būti daugiau ar mažiau sunki, priklausomai nuo to, į kokių pavojų nusidėti patenkama. Jei tai pasitaiko dažnai, tie veiksmai savo priežastimi gali būti sunki paleistuvystės nuodėmė. Ši nuodėmė, po puikybės, yra didžiausia kliūtis siekti tobulumo. Ji sunkiai sutraukomais įpročio pančiais surakina sielą, padaro ją silpnavale egoiste, abejinga bet kokiems kilniems dalykams. Toks žmogus nepripažįsta nei Dievo, nei žmonių teisių, o visomis išgalėmis slekia patenkinti tik savo netvarkingą polinkį.

Sėkmingai kovoti su paleistuvystės yda gali tik tas, kuris yra įsitikinęs, kad reikia su ja kovoti, galima ją įveikti ir kuris vengia progų, sudarančių galimybę nusidėti, praktikuoja apsimarinimus ir pavojuose nuoširdžiai meldžiasi. Kai pavojų išvengti negalima, reikia imtis visų atsargumo priemonių. Marinti jusles, vaizduotę, atmintį. Turi būti marinama ir širdies polinkiai, simpatijos. Geriausia priemonė — susitelkti į savo atliekamas pareigas. Tada tampame akli, kurti ir nejautrūs visiems viliojimams į šios rūšies nuodėmes. Dievas iš mūsų tereikalauja tik to, ką galime padaryti savo jėgomis, remiami jo pagalbos. Ši yda nugalima, padedant Dievo malonei, kurios turime visa širdimi maldauti. Ypač veiksmingi dažni Sakramentai, ypač nuoširdi draugystė su Eucharistiniu Jėzumi.

Tinginytė kyla iš juslinių malonumų pamėgimo. Tinginytė — tai pomėgis nuolat ilsėtis, bjaurėjimasis darbu, reikalaujančiu įtampos, neteikiančiu jauslinio malonumo. Toks sielos nusiteikimas gali atsirasti dėl ligos, bet dažniausiai tai valios liga.

Tinginytės laipsniai. 1) Apsileidimas, kai darbo imamasi nenoriai, dirbama abejingai, šis tas padaroma, bet visuomet blogai. 2) simuliavimas, kai dirbti delsiama, atidėliojama ir, pagaliau, išsisukinėjant atsisakoma. 3) tikroji tinginytė — atsisakoma darbų, kurie reikalauja didesnių pastangų, vargina. Vengiama bet kokio fizinio, ar protinio darbo.

Tinginytės blogis. Žmogus sukurtas taip, kad dirbdamas tobulėja. Reiškia darbas — žmogaus prigimties dėsni. Tinginytė nuteikia nekreipti dėmesio į prigimties dėsni ir pozityvų Dievo įsakymą: „Savo veido prakaite valgysi duoną“ (Pr. 3 19). Todėl tinginytė — nuodėmė. Kai dėl jos apleidžiamos religinės pareigos, būtinos sielos išganymui, padaroma **sunki** nuodėmė. Taip pat tinginytė sunki nuodėmė, kai dėl jos apleidžiamos svarbios pareigos šeimai ir visuomenei. Apleidimas mažiau svarbios religinės ar visuomeninės pareigos — kasdienė nuodėmė. Tobulumo atžvilgiu tinginytė rimta kliūtis daryti pažangą. Tinginytė sunaikina gerus įpročius, ir sieloje pradeda įsigalėti įvairios ydos. Siela pasidaro lengvai nugalima nuodėmės. Tinginytė išstato į pavojų sielos išganyimą, nes tinginys, nepanaudodamas gautų malonių, iš Dievo jų gauna vis mažiau ir tampa nepajėgus kovoti dėl savo išganyimo, lengvai pasiduoda pagundoms. „Kiekvienas medis, kuris neduoda gerų vaisių, bus iškirstas ir įmestas į ugnį“ (Mt 3, 10).

Kovos su tinginyte būdai. Gerai įsisąmoninti atsakomybę ir savo pareigą dirbti, atsakomybę už tai prieš Dievą ir prieš žmones. Stiprinti ir visomis priemonėmis auklėti valią, kad ji taptų visos žmogaus veiklos vadovė. Prisiminti, kad Viešpačiui turėsime atsiskaityti už kiekvieną gyvenimo valandą.

Gobšumas — tai **netvarkingas** žemiškų gėrybių troškimas. Žemiškos gėrybės skirtos patarnauti žmogaus sielos ir kūno gerovei. Tai maistas, drabužiai, priemonės sukurti kultūringą gyvenimą, siekti intelektualinės pažangos. Jos turi būti įgyjamos darbu. Todėl žmogus už savo darbą turi gauti tokį atlyginimą, kad galėtų padoriai gyventi pagal visuomenės išsivystymo laipsnį. Netvarka žemiškų gėrybių troškime pasireiškia: 1) jų siekimu dėl jų pačių, 2) jų siekiama išgyyti neteisėtais būdais, nesiskaitant su teisingumu, visuomenės bendra gerove, artimo meile, o kartais ir su savo sveikata, 3) netvarkingai juos naudojant — šykščiai, ar lengvapėdiškai.

PAGUNDOS

Pagundos — viliojimas nusidėti, kylantis iš trejopo geismo, pasaulio, ar piktosios dvasios. Pagundos — sunkiausia kliūtis, kurią reikia nugalėti siekiant tikrai krikščioniško gyvenimo, todėl sėkmingai kovoti su jomis yra labiausiai nuopelninga. Pagundos valo mūsų sielą nuo ydų ir netobulumų. Net nupuolus, su Dievo pagalba sieloje gali augti nuolankumas, pasitikėjimas Dievo gailestingumu. Sie akiai valo ir daro tyresnę sielą. Narsiai kovojant su pagundomis, stiprėja tikėjimas, viltis ir meilė. Augama visose dorybėse, o ypač toje, kurią puola pagunda. Dievas leidžia mus gundyti, kad mes sutvirtėtume ištikimybėje. Norint sėkmingai kovoti su pagundomis, reikia gerai žinoti pagundos psichologiją. Žmonės gundomi labai nevienodai. Tai priklauso 1) nuo **temperamento**. Jausmingi, bet silpnavaliai žmonės dažniau gundomi, negu susivaldą ir stiprios valios. 2) dėl **išsiauklėjimo** skirtingu-

mo. Vieni iš mažens įpratę elgtis dora, būti pareigingi, kiti, matę daug blogų pavyzdžių, įpratę ieškoti malonumų. Pastarieji gundomi dažniau. 3) Dievo planų sielos atžvilgiu. Sautiami į aukštą šventumą, paprastai, gundomi dažniau ir labiau.

Pagundos fazės. 1) Sugestija, 2) pagundos išgalėjimas ir 3) pritarimas ar nepritiriamas. Sugestija — moralinio blogio pasiūlymas. Šis blogis paprastai pavaizduojamas labai patraukliai. Sugestija pavojinga, bet nėra nuodėmė, kol jai nepritariame. Pagundos išgalėjimas — apimant žemesniąsias sielos galias; sukelia vidinę kovą. Žemesniosios sielos galios linksta į siūlomą blogį, aukštesniosios — nepritaria. Nuodėmės dar nėra, bet situacija labai pavojinga, nes valią pagundai pritarti ragina ir žemesnioji sielos dalis. Tokiu atveju valia, proto įtakoje, turi nuspręsti; kova išorinai gali būti nepastebima. Valiai nepritarus — nuodėmės nėra. Pritarimo gundymui ženklas: laisvas bei sąmoningas, nepaisant sąžinės priekaištų, pasidavimas pagundai. Jaučiamas nusiminimas, nepasitenkinimas, pasibjaurėjimas pagunda yra nepritarimo ženklas. Valios pritarimas neviseiškas, kai abejojama kuri laiką: pasiduoti pagundai, ar ne, arba pusiau priešinamasi. Šiais atvejais nusikalstama neprotingumu, kad išstatome savo sielą dideliems pavojams. Kartais galime būti kalti dėl priežasties sukėlusios pagundą, nes, žinodami, kad kuris nors mūsų veiksmas sukelia pagundą, jo nevengiamo. Esant visiškam valios pritarimui, kai medžiaga svarbi, padarome sunkią nuodėmę, o esant ne tokiai svarbiai medžiagai — kasdienę nuodėmę. Nuodėmės troškimas nuodėmę dar pasunkina, o dar didesnis nusikaltimas — nuodėmės įvykdymas veiksmu. Abejojant, ar buvo pritarta pagundai, sprendžiame pagal sąžinės jautrumą. Turint jautrią sąžinę galima manyti, kad nebuvo pritarta, o nejautrią — kad pritarta.

Elgesys pagundų metu. Norint pagundas nugalėti, reikia: 1) jas pramatyti ir pasirošti kovai, 2) rimtai kovoti, 3) padėkoti Dievui už pagalbą. Išvengti pagundų padeda budėjimas ir malda. Vengti pavojingų progų, praktikuoti apsimarinimą, stengtis būti vienybėje su Dievu, nes tada pagundos nedrįsta mūsų pulti. Priešinimasis pagundoms turi būti įvairus. Į smulkias, įkyrias pagundas geriausiai reaguoti jas paniekinant, nekreipiant dėmesio. Sunkioms pagundoms pasipriešinti griežtai, energingai, ištvermingai, greitai. Nugalėjus pagundą nuolankiai padėkoti Dievui ir daugiau nebeanalizuoti kovos eigos, nukreipti dėmesį į kitus dalykus. Suklupus taip pat nenaudinga analizuoti priežastis, o reikia tuojau gailėtis ir atsiprašyti Dievą.

S K R U P U L A I

Skrupulai — fizinė ir moralinė liga, tam tikra baimė, sukelianti sieloje nerimą. Čia skrupulu suprantama didelis sąžinės nerimas dėl menkų pritzasčių.

Skrupulų priežastys: 1) Nervinis prisiėgimas, trukdantis blaiviai vertinti dalykus. Tai fizinė priežastis. 2) Smulkmeniškas protas, 3) netiksliai informuotas protas, Dievą laikas negailestingu Teisėju, 4) nemokėjimas skirti išpūdžio nuo pritarimo, 5) užsispyrimas, savo sprendimus statant aukščiau už nuodėmklausio sprendimą. Įsigalėję skrupulai sunkiai gydomi. Kartais skrupulai gali atsirasti antgamtinio veikimo įtakoje: Dievui leidus ar piktajai dvasiai veikiant. Jie kartais leidžiami kaip bausmė už puikybę ar norint sielą atitraukti nuo prisirišimo prie dvasinių paguodų ir pakelti į aukštesnį šventumo laipsnį.

Skrupulų laipsniai. 1) Baiminga sąžinė, nuodėmę laikanti tai, kas nėra nuodėmė. 2) trumpalaikiai skrupulai, kai, pasitikint nuodėmklausio sprendimu, atgaunama sielos ramybė, 3) tikri skrupulai, kai užsispyrę savo nusistatyme, sunkiai paklūsta nuodėmklausio sprendimui. Skirtumas tarp jautrios sąžinės ir skrupulų: 1) Jautri sąžinė karštai myli Dievą ir nenori Jo įžeisti ir mažiausia nuodėme ar netobulybe. Skrupulatas per daug karštai nori žinoti ar jis yra pašvenčiančios malonės stovyje. 2) Jautri siela žino savo silpnumą, bet tai nesukelia joje sąmyšio. Skrupulatas atrodo, kad jie nusideda kiekviename žingsnyje. 3) Jautri siela skiria sunkią nuodėmę nuo kasdienės nuodėmės, abejonėse pasiveda nuodėmklausio sprendimui. Skrupulatas ginčijasi su nuodėmklausiu ir sunkiai paklūsta jo sprendimui.

Skrupulų reikia vengti, bet išsiugdyti jautrią sąžinę.

Skrupulų objektas. Buvusios išpažintys. Vis atrodo, kad nuodėmės blogai išpažintos, nepakankamai gailėtasi. Nori vis iš naujo atlikti išpažintį.

2) Nuodėmingos mintys. Vaizduotė dirginama pavojingais vaizdais ir vis bijomasi, kad joms pritarta.

3) Artimo meilė. Vis atrodo, kad papiktino artimą neapgalvotu žodžiu, energingai nepaprieštaravo, išgirdęs apkalbas. Visur įžiūrima mirtina nuodėmė.

4) Baiminamasi, kad be tinkamos pagarbos lietė šventus sakramentinius pavidalus, netinkamai ištare konsekracijos žodžius.

Skrupulų žala ir nauda. Pasidavus skrupulams: 1) nusilpsta nervų sistema, 2) aptemsta proto aiškumas, nebeskiriama, kur nuodėmė, kur ne. 3) pastangos iššvaistomos smulkmenoms, nebelieka jėgų kovoti dėl reikalingų dalykų ir dažnai net sunkiai nupuolama.

Prilimant skrupulus, kaip Dievo duotą išbandymą ir leidžiantis nuo jų gydyti, jie naudingi, nes: 1) apvalo sielą nuo mažiausių laisvos valios netobulumų, 2) padeda praktikuoti nuolankumą ir paklusnumą, 3) tyrina intenciją.

Skrupulams nugalėti tėra vienintelė priemonė: visiškas ir besąlyginis klusnumas dvasios vadui, nuodėmklausiu.

IŠORINĖS PRIEMONĖS TOBULETI

Dvasinė vadovybė

Sielų šventėjimui vadovybė nėra būtina reikalinga, bet ji yra dvasinės pažangos normali priemonė. Dvasios vadovas pradedantiems padeda pasirinkti teisingas tobulumo siekimo priemones, pažengusiuosius veda į Dievo vaikų laisvę. Dvasios vadovas reikalingas ir vienuoliams, ir pasauliečiams. Dvasinė pažanga — sunkus ir atsakingas darbas, kuriam reikalingas išmintingas, prityręs vadovas. Rimta dvasinė globa reikalinga pradedantiems, kurie dažnai griebiasi sveikatai kenksmingų priemonių, norėdami greičiau tapti tobuli, arba nuolat baiminasi atkristi į senas nuodėmes, pasiduoda jausmingumui ir sausros metu greitai apsilėidžia. Apšvietimo kelyje esantiems dvasios vadovas nurodo, kokias dorybes, kokius pamaldumo metodus praktikuoti. Susivienijimo kelyje dvasios vadovas padeda atskirti dieviškus įkvėpimus nuo prigimties ar piktosios dvasios padiktuotų.

Visa, kas liečia sielos dvasinį formavimą, sudaro vadovybės objektą. Paprasta išpažintis apima kalčių išpažinimą, o dvasinė vadovybė apima nuodėmių priežastis, išsakinėjusius polinkius, temperamentą, charakterį, įpročius, pagundas, neatsargumą. Į vadovybės sritį įeina ir pašaukimo bei atskirų luomo pareigų klausimai. Dvasios vadovui reikia žinoti kai kuriuos svarbesnius praėjusio sielos gyvenimo momentus, dažnai pasikartojančius nupuolimus, pastangas kovoti su nuodėme ar klaida, pasiekti laimėjimai, dabartiniai nusiteikimai, polinkiai, gyvenimo būdas, patiriamos pagundos ir kovos su jomis taktika, reikalingiausios dorybės ir priemonės joms įsigyti. Kad dvasinė vadovybė būtų sėkminga, dvasios vadovas ir siela turi bendradarbiauti.

Dvasios vadovas turi pasižymėti: 1) šventa sielų meile, 2) dvasios kelių į Dievą pažinimu ir 3) išmintimi. Dvasios vado gerumas sielai turi būti tikra prasme tėviškas, t. y. tvirtas ir objektyvus. Prityrusių dvasios vadovų nuomone **moterims** turėtų būti vadovaujama tik išpažintyje. Nepatariama vadovauti laiškais ar šiaip pasikalbėjimais. Vengtinas bet koks familiarumas. Dvasios vadovas turi gerai žinoti asketinę bei mistinę teologiją ir pagal ją koreguoti savo vadovavimą. Ypač dvasios vadovui reikalinga **išmintis**, kad sugebėtų vadovauti sieloms jų pažangos kelyje, atsižvelgdamas į joms teikiamas malones, charakterio ypatybes, apšvietimus, padėtų atskirti Šventosios Dvasios įkvėpimus nuo natūralių polinkių bei piktosios dvasios sugestijų. Dvasios vadovas pažįsta vadovaujamąjį iš jo paties pasipasakojimų, elgesio su žmonėmis, kitų atsiliepimų apie jį. Dvasios vadovo patarimai turi būti tikslūs, praktiški, pasiūlymai aiškūs. Dvasios vadovas tesiekia, kad jo pagalba būtų vis mažiau reikalinga, kad vadovaujamasis įgustų pats

pagal Evangelijos mokslą bei Jėzaus pavyzdį kopti į tobulumo viršūnę.

Vadovaujamąsias sielas pareigos: 1) dvasios vadą **gerbti** kaip Dievo atstovą. Santykiai turi būti šventi, dieviški, grynai dvasiniai. 2) Su pagarba turi stiegti **pasitikėjimas** ir kūdikiškas **atvirumas**. Aiškiai leisti pažinti savo geras ir blogas savybes, pasisakyti pagundas, silpnybes, pasiryžimus, troškimus, kad juos įvertintų. Vadovybės nepaversti maldingu pašnekesiu, kadangi kunigo laikas ribotas. 3) **Klusnumas**, prisitaikant prie dvasios vado nurodymų ir patarimų. Vengti primesti jam savo pažiūras bei nuomonę. Dvasios vadą galima keisti tik dėl rimtų priežasčių ir gerai apsisvarsčius. Tam pakankami motyvai yra: 1) nežiūrint pastangų, nepajėgiama būti atviru ir pasitikinčiu, 2) pastebėjus dvasios vado per daug natūralias pažiūras ar pastebimą simpatiją, 3) pastebėjus, kad dvasios vadas neturi reikiamo nusimanymo, protinumo, akylumo. Vadovavimas tik tada naudingas, kai yra abipusis pasitikėjimas ir bendradarbiavimas, siekiant sielos pažangos dvasinia-me gyvenime.

DVASINIS SKAITYMAS

Dvasinis skaitymas ar konferencija yra dvasinio vadovavimo tęsinys.

Pirmiausia su gilia pagarba ir atidumu skaitytinas šv. Raštas. Tai gyvas ir tikras Dievo žodis. Evangelijose randame Kristaus mokslą ir pavyzdžius. Kiekvienas išganytojo žodis. Jo poelgis palengvina praktikuoti Evangelijoje minimas dorybes. Apaštalių darbai ir laiškai yra Kristaus mokslo pritaikymas tikinčiųjų reikalam. Jie sukurti Sventosios Dvasios įkvėpimu. Iš Senojo Testamento ypač skaitytinos, mąstytinios ir taikytinos gyvenime psalmės. Tai maldos knyga, pripildyta pagarbos, baimės, dėkingumo ir meilės jausmų, gailesčio, prašymo, atleidimo vilties, teisingumo šaukimosi ir geresnio gyvenimo pažadų. Naudinga skaityti ir Išminties knygą. Istorinių ir pranašų knygų skaitymui — reikalingas tam tikras pasiruošimas, kad gautume iš jų naudos dvasios gyvenimui. Iš kitų dvasinio turinio knygų pasirinktinos tos, kurios yra geriausios ir labiausiai atitinka mūsų sielos stovį. Jos turi pamokyti ir patarti, jei skaitydami ieškome dvasinės naudos. Statydamos prieš akis siektiną idealą ir padėdamos pažinti savo ydas bei su jomis kovoti, dvasinio turinio knygos gali nuvesti į aukščiausio tobulumo viršūnę. Konferencijos naudingesnės tuo, kad jos labiau pritaikytos klausytojams, o be to yra labiau įtikinančios, kadangi žvilgsnis, balso tonas, gestas išryškina tariamų žodžių vertę.

Dvasinio skaitymo bei konferencijos tikslas — palaikyti maldos dvasią. Čia Dievo žodžio aiškintojas yra knygos autorius ar konferencijos vedėjas, todėl klausantiems pirmiausia reikia didelės tikėjimo dvasios. Tai gana lengva, kai knygos autorius ar konferencijos vedėjas yra giliai persiėmęs Evangelijos dvasia ir gali su įsitikinimu sakyti,

kad jo pamokymai nėra jo, bet Kristaus pamokymai. Prieš skaitymą, ar konferenciją būtina pasimelsti, kad Šventoji Dvasia prabiltų į širdis. Reikia saugotis smalsumo, tuštybės, kritikos dvasios, kurių įtakoje nesistengiama pasinaudoti girdėtais dalykais, bet siekiama parodyti prieš kitus savo žinias, sukritikuoti pamokymus, jų turinį ir formą. Skaityti atidžiai, iš lėto, perskaitytas tiesas stenkimės įgyvendinti savo gyvenime. Dvasinio skaitymo tikslas — pažanga dvasios gyvenime, dorybėse, uolus dvasios gyvenimas.

Kaip skaityti?

1. Pasirinkti tinkamą literatūrą, atitinkančią amžau, lytį, pašaukimą, sugebėjimus, sielos stovį.

2. Nusiteikti ieškoti dvasinės naudos, skaityti susitelkus, nes dvasinis skaitymas yra dvasinis lavinimas.

3. Trumpai pasimelskime pradėdami ir baigdami skaityti. Malda įveda į susitelkimą ir išprašo malonių suprasti skaitomą medžiagą.

4. Skaitykime atidžiai ir nuosekliai, klausdami savęs, kokia iš to nauda mūsų gyvenime.

5. Nesistenkime iš karto daug perskaityti, bet pasistenkime įsiminti, ką skaitome. Naudinga kai kurias mintis užsirašyti.

Gyvenimo tvarka

Gyvenimo tvarka turi pasitarnauti asmeniškam šventėjimui ir artimo pašventinimui. Ji padeda tinkamai panaudoti laiką, be nereikalingų svyravimų ir svarstymų, galšavimo. Ypač ji reikalinga nepastovios prigimties žmonėms ir padeda susidaryti gerus įpročius, išsiugdyti ištvermę. Gyvenimo tvarka padeda suantgaminti veiksmus, nes ji, patvirtinta vyresniųjų ir dvasios vado, visiems geriems veiksams priduo- da klusnumo dorybės nuopelną. Ištikimas gyvenimo tvarkos laikymasis lavina valią, įpratina atlikti pareigas. Taip žemesniosios sielos galios palenkiamos valiai, atstatoma tvarka. Tada lengva visuose darbuose vadovautis antgamtine intencija. Prieš kiekvieną svarbesnį darbą būtina susikaupti ir atnaujinti gerą intenciją. Taip gali būti pašvestas veiksmas, kuris tampa meilės aktu. Laikantis gyvenimo tvarkos, sparčiai tobulėjama. Dienotvarkėje būtina pramatyti laiką visiems dvasiniams lavinimams: mąstymui, šv. Mišioms ir kt... Uoliai besilaikąs dienotvarkės kitiems yra punktualumo ir pareiškumo pavyzdys.

Kad gyvenimo tvarka duotų išganingų, vaisių, ji turi būti aptarta su vyresniaisiais, lanksti, pastovi ir išdėstanti pareigas pagal svarbumą. Dienotvarkė turi apimti dvasinius lavinimus, luomo bei profesines pareigas ir atitinkamų dorybių praktikavimą. Lankstumas pasireiškia sugebėjimu prisitaikyti nenumatytoms aplinkybėms: sukeisti valandas, atidėti, sutrumpinti, su sąlyga, kad paskui bus papildoma. Neprisirišti prie lavinimų, darbų, savo planų, pamaldumų, nusiteikimų. Pasiduoti malonės vedimui. Svarbumo atžvilgiu pirmoje vietoje yra Dievas,

antroje — sielos išganymas, o po to artimo pašventinimas. Šios visos pareigos turi derintis pagal hierarchiją. Kartais turime vadovautis reikalingumu, darant tai, kas labiausiai reikalinga. Gyvenimo tvarkos reikia laikytis pilnai ir krikščioniškai.

Be tikrai rimtos priežasties neapleistas nei vienas dienotvarkės punktas. Negalint raišyti visko atlikti, stengtis nenuolti nuo gyvenimo tvarkos dvasios. Labai svarbus punktualumas. Jei jis riša su vieša pareiga, turi būti ypač pavyzdingas, kad duotume gerą pavyzdį kitiems. Krikščioniškas nusiteikimas laikytis gyvenimo tvarkos plaukia iš troškimo vykdyti Dievo valią.

Laikantis dienotvarkės, reikia vengti dviejų ydų: **skrupulų ir atsipalaidavimo**. Turime nesibijoti esant reikalui, atidėti ar pakeisti dvasinių lavinimų laiką. Atsipalaidavimas — stoka apsimarinimo, palinkimas atidėti ar apleisti svarbesnius lavinimus dėl nepakankamos priežasties. Nuolatinė ir punktuoli ištikimybė gyvenimo tvarkai sudaro progą praktikuoti dorybes.

Santykiai su artimu

Santykiuose su artimu turime būti kuklūs, mandagūs, protingi, pavyzdingi. Kūno laikysena turi atspindėti vidinius nusiteikimus, tačiau turi būti natūrali, paprasta, pagrįsta antgamtiniais motyvais. Mandagumas nėra dorybė, bet duoda progos lavintis dorybėse: apsimarinime, meilėje, nuolankume, išsižadėjime ir pan. Siekias dvasinės pažangos, nepasitenkina vien išorinių mandagumo taisyklių užlaikymu, bet pasistengia veikti, vadovaudamasis gryna intencija. Protingumas kalboje visur būtinas. Vengti kritikos, peikimo, gyrimosi. Rūpindamiesi dvasiniu gyvenimu, duodame kitiems gražų pavyzdį, nes tik tikras šventumas yra visokios sėkmės siela. Norėdamas pašventinti kitus, pats pirmiau turi siekti šventumo.

Pagal Dievo mintį visų kūrinių paskirtis — **vesti mus prie Dievo**. Po gimtosios nuodėmės sustiprėjęs mūsų polinkis į kūrinius sudaro pavojų prie jų prisirišti. Tai liečia ir žmonių tarpusavio santykius: juos reikia palaikyti, bet drauge suantgaminti. Žmonėse turime matyti Dievo paveikslą, juos gerbti kaip Dievo vaikus, mylėti juos, kaip skirtingus dalyvauti Dievo gyvenime ir garbėje. Tada juose mylėsime patį Dievą. Tačiau yra santykių, kurie sudaro pavojų nusidėti, sužadina pasaulio dvasią, skatina naudotis kūno mionumais. Tokių santykių reikia vengti, pirmiausia atitraukiant valią nuo nuodėmingų ir netvarkingų prisirišimų. Yra ir indiferentiškų, t. y. savyje nei gerų, nei blogų, kurie pagal aplinkybes ir intenciją gali pasidaryti naudingi arba kenksmingi. Tai apsilankymai, pokalbiai, pramogos. Ieškokime tik tokių santykių, kurie pasitarnauja Dievo garbei, sielos gerovei. Visur reikia vadovautis išmintimi, saiku ir kuklumu. Ypač vengti visko, kas gali sudaryti progos nusikalsti prieš artimo meilę, nuolankumą ir skaistumą.

a) Šeimos santykių pašventinimas

Krikščioniška meilė tarp sužieduotinių turi būti švelni, karšta, skaisti ir antgamtinė. Ji sujungia jų širdis ir padeda pasiruošti santuokos pareigoms. Žemesnioji prigimtis ir piktoji dvasia kreipia jų dėmesį į seksualizmą, bet, remiami malonės ir dažnai priimdami sakramentus, katalikai sužieduotiniai turi jėgų atsispirti šioms pagundoms. Santuokos sakramento malonė, sujungdama neišardomu ryšiu jų širdis, padeda palenkti žemesniuosius prigimties potraukius kilniems santuokos tikslams: tarpusavio meilei ugdyti ir savo vaikų labui. Sutuoktiniai turi taip stengtis gerbti ir mylėti vienas kitą, kad jų santykiai būtų kuo panašesni į Kristaus ir Bažnyčios santykius. Jie niekada neturi pamiršti, kad savo vaikų akyse atstovauja dangiškojo Tėvo autoritetą ir turi rūpintis jų ne tik kūnu, bet ir dvasios savybių ugdymu, padėti kovoti su savo silpnybėmis ir lavintis visose krikščioniškose dorybėse. Tėvai privalo dažnai melstis už savo vaikus ir juos išmokyti melstis. Vaikų pagarba, meilė ir klusnumas tėvams taip pat turi antgamtinį pagrindą. Vaikų klusnumas tėvams turi ribas, kurias nusako žodžiai: „Dievo reikia labiau klausyti, negu žmonių“. Tai ypač nepamirština, renkantis pašaukimą į dvasinius luomus. Pašauktųjų į dvasinį luomą pirmoji pareiga — rūpintis Dievo reikalais. Tėvus reikia mylėti, gerbti ir jiems padėti, kiek leidžia pasirinkto luomo pareigos.

b) Draugystės santykių pašventinimas

Draugiški santykiai gali būti ir šventėjimo priemonė, ir didelė kliūtis tobulėti. Tai priklauso nuo to, ar jie yra antgamtiniai, ar grynai atkreipti į jausmus. Tikros draugystės uždavinys — daryti vienas kitam gera, vienas antram gyventi Viešpatyje. Antgamtinės draugystės galutinis tikslas yra Dievo garbė, betarpiškas tikslas — dvasinė pažanga. Antgamtinės draugystės žymės: ramumas, santūrumas, pasitikėjimas. Tokį draugiškumą nuolat lydi protingas santūrumas, besireiškiantis pagarba ir kuklumu, nes trokštama tik dvasinės vienybės. Mylimame atspindyje matomi dieviškojo tobulumo atspindžiai. Juo pasitikima, dalijamasi antgamtinėmis gėrybėmis: mintimis, sumanymais ir tobulumo troškimais, nebijoma atkreipti dėmesį į vienas kito ydas ir padėti iš jų išsivaduoti, nes norima, kad mylimas asmuo būtų tobulas. Nėra neramumo, ypatingo išskyrimo, nesierzinama, jei draugas turi ir daugiau draugų — tuo tik džiaugiamasi. Tikra draugystė labai naudinga. Tikras draugas sudaro galimybę atvirai, nuoširdžiai išsikalbėti, yra patikimas patarėjas, išsklaido abejones, duoda protingų, nuoširdžių patarimų, išpėjimų, nevengia pasakyti tiesą į akis, užjaučia ir padrąsina.

Netikra draugystė remiasi išorinėmis savybėmis. Tai savo rūšies egoizmas, noras džiaugtis kito patrauklumu, mylėti, siekiant malonumo. Netikros draugystės rūšys: a) kūniška draugystė, ieškanti kūniškų malonumų, b) juslinė draugystė, mėgavimasis kito asmens išorinėmis savy-

bėmis, c) tuščia draugystė remiasi tariamais žmogaus talentais. Šios draugystės prasideda brendimo metais. Vienuoliniame gyvenime tokio pobūdžio draugystės vadinamos ypatingomis. Jų pagrindas — natūrali simpatija. Jas lydi jausmai ir aistros. Netikrų draugysčių pavojai: 1) viena didžiausių kliūčių dvasinei pažangai, nes Dievas nenori padalintos širdies. Jei neklausoma sąžinės išspėjimų, Dievas atima apšvietimus ir paguodas, didėja prisirišimas, netenkama vidinio susitelkimo, sielos ramumo, maldos ir darbo pamėgimo. 2) daug laiko sugaištama, tuščiai svajojant apie mylimą asmenį. 3) kyla bodėjimasis vidiniu gyvenimu, silpnėja valia, noras aukotis, 4) kyla pavojus skaistybės dorybei, nes didėjantis familiarumas veda į puolimą. Kovoti su netinkama draugyste reikia tuoj pat, nedelsiant. Kovoti ryžtingai, vengiant net galvoti ar prisiminti, pasitenkinti bendru mandagumu, ypač uoliai vykdyti savo luomo pareigas.

Mišri draugystė — tai dviejų pradų, gamtinio ir antgamtinio, mišinys. Drauge trokštama tikrai antgamtinio gėrio ir trokštama džiaugtis to draugo artumu, bei kenčiama, jei jo nėra. Jei draugystėje dominuoja dvasinis pradas, galima ją palaikyti, bet vengti dažnų jausmingų pasikalbėjimų, familiarumo ir t. t., atsisakyti nebūtinų susitikimų, mokėti laiku nutraukti tuščius pokalbius. Dominuojant gamtiniam pradui, reikia kurį laiką visai atsisakyti susitikimų su šiuo asmeniu, išskyrus būtinus atvejus, vengiant familiarumo. Po kurio laiko, sielai nurimus, galima atnaujinti draugystę, bet vėl jausmingumui ėmus dominuoti, santykius su tuo asmeniu reikia nutraukti bet kuriuo atveju.

c) Profesinių santykių pašventimas

Profesiniai santykiai gali padėti arba trukdyti dvasinei pažangai. Jei profesiniai santykiai priimami kaip Dievo valia ir ta intencija bendraujama, vadovaujantis išmintimi, teisingumu, meile, tai jie tarnauja mūsų dvasinei pažangai. Jei juose ieškome tik savo garbės ir didesnio atlyginimo, nesiskaitant su sąžine, profesiniai santykiai gali tapti nuodėmių versme. Kai profesiniai santykiai užima beveik visą laiką ir iščiulpia visas jėgas, jog nebelieka laiko tinkamai bendrauti su Dievu, juos reikia mesti ar gryninti intenciją. Ypač reikia budėti, kai tenka darbuotis aplinkoje, kur nepaisoma nei Dievo, nei sąžinės. Tik malda, mąstymas, nuoširdus bendravimas su Dievu gali apsaugoti nuo šios aplinkos įtakos.

d) Apaštalavimo santykių pašventinimas

Apaštalavimo santykiai turi tarnauti dvasinei pažangai. Taip bus, jei visa darysime vardan Jėzaus, Švenčiausiosios Trejybės garbei, sielų išganymui. Bet perdaug išitraukus į šiuos darbus, nepaliekant laiko dvasiniams lavinimams, greitai galima nustumti dvasios gyvenime, o tuo pačiu ir apaštalavimas bus nevaisingas. Apleidžiant maldą, ar apsisleidžiant maldoje dėl apaštalavimo darbų, daroma žala ir savo dvasiniam gyvenimui ir apaštališkam darbui.

X PAMOKA

SPECIALIOS PRIEMONĖS TOBULĖTI

Visi žmonės yra kviečiami į tobulumą: „Būkite tobuli, kaip jūs dangiškasis Tėvas tobulas“ (Mt 5, 48), tačiau yra žmonių, kuriuos Viešpats kviečia sekti Jį arčiausiai, skatina siekti aukštesnių tobulumo laipsnių, naudojant specialias priemones. Tie žmonės sudaro vienuolių luomą.

Vienuolinis gyvenimas — Bažnyčios patvirtintas gyvenimo būdas, kurį pasirinkusieji įsipareigoja siekti krikščioniškojo tobulumo, praktikuodami Evangelinius neturto, skaisybės ir paklusnumo patarimus.

Kas yra šaukiamas pasirinkti vienuolinį gyvenimo būdą?

Pašaukimas į vienuolinį gyvenimą aiškiai skiriamas nuo bendrojo pašaukimo į tobulą gyvenimą, apie kurį buvo kalbėta. Pašaukimas į vienuolyną yra laisva Dievo dovana, suteikiama tik Jo išrinktiesiems. „Ne jūs mane išsirinkote, bet aš jus išsirinkau ir paskyriau“ (Jn 15, 16). Kitoje vietoje evangelistas sako: „Jėzus... pasišaukė pas save tuos, kuriuos pats norėjo“ /Mk. 3, 13/. Nors pašaukimo dovana yra nepaprastos vertės ir ypatingos Dievo meilės ženklas, Viešpats neverčia jos priimti. Šaukiama siela visada yra laisva apsispręsti ir atsiiepti, ar ne.

Viešpaties šaukimas dažniausiai būna labai nedrąsus, subtilus. Siela pajunta lig tol nepatirtos laimės ilgesį, trokšta kilnesnio, aukštesniems tikslams pašvento gyvenimo. Žemiškieji džiaugsmai nepatenkina, jaučiama skaudi tuštuma, ima aiškėti Dievui paaukoto gyvenimo grožis, apima noras melstis, aukotis Dievo tarnybai, gelbėti sielas. Vis labiau aiškėjant pašaukimo balsui, neretai sukyia baimė, tenka atsispirti grąšinimams, net iš artimųjų žmonių pusės.

Kas sudaro tikrą pašaukimą? Bažnyčios teisių knygos 538 kano-nas sako: „Į vienuolyną gali stoti kiekvienas katalikas, kuris 1) nėra trukdomas bet kurios teisėtos kliūties, 2) turi gerą intensiją, 3) yra pajėgus pakelti vienuolinio gyvenimo našta“. Galimos kliūtys: 1) prievarta, 2) nelaisva būklė, 3) pareiga išlaikyti tėvus ar kitus artimuosius, kurie be mūsų paramos liktų dideliame varge, 4) neturėjimas savybių, reikalingų vienuoliniame gyvenime. Dievas savo valią nebūtinai turi apreikšti tiesiogiai, nepaprastu būdu. Tikras pašaukimas yra ne kas kita, kaip t v i r t a s bei pastovus noras tarnauti Dievui tuo būdu ir toje vietoje, kur Jis mus šaukia. Nejaučiant tiek paguodos, kiek jos buvo jausta pradžioje, nereikia manyti, kad pašaukimas netikras. Svarbiausia, kad valia būtų ištvermingai pasiryžusi laikytis pirmojo sprendimo. Šis šaltumas ir abuojumas dažnai ateina iš Dievo, kuris nori padaryti pašauktojo intenciją tobulesnę bei grynesnę, o meilę apvalyti.

Keli tikro pašaukimo ženklai:

1. Troškimas būti pašauktu ir įsitikinimas, kad Dievas šaukia į vienuolyną (ypač jaučiamas po Sv. Komunijos).

2. Didėjanti meilė maldai, šventumui, noras gyventi Dievo artumoje.

3. Bodėjimasis pasaulio džiaugsmais, ypač jaučiamas, patekus į pramogų bei pasilinksminimų sūkurį.

4. Baimę nusidėti ir noras pasitraukti nuo pasaulio pavojų bei klaidų.

5. Baimė būti pašauktu ir vis tiek negalėjimas atsikratyti minties apie vienuolyną.

6. Noras gelbėti sielas.

7. Noras savo gyvenimo auka išprašyti kam nors atsivertimo malonę.

8. Noras atsitelsti Dievui už žmonių nuodėmes.

9. Ypatingas visiškos skaistybės pamėgimas.

10. Laimės jautimas, galvojant apie gyvenimą vienuolyne.

11. Noras pasiaukoti Kristaus meilei, visko išsižadėti, net kentėti.

12. Neturint nei turto, nei mokslo, norint būti vienuolyne ir dirbti tai, ką paskirs vyresnieji.

Pašaukimas į vienuolyną yra labai kilnus ir antgamtinis dalykas, todėl nesuderinamas su jokiais žmogiškais išskaičiavimais, kaip: noras gyventi be rūpesčių, pilnai viskuo aprūpintam, susilaukti žmonių pagarbos, patenkinti tėvų norą ir panašiai. Kartais į vienuolyną gali atvesti įvairios, atrodo, atsitiktinės aplinkybės, pvz., artimų žmonių mirtis, paskatinusi susimąstyti apie sielos išganyką. Tačiau „kas ryžosi stoti į vienuolyną ir yra tvirtai nusistatęs pildyti jo įstatus bei vyresniųjų įsakymus, tas gali būti tikras, kad jį šaukia Dievas, nežiūrint, kokios aplinkybės praktiškai jį į vienuolyną atvedė“ (Lecijus S. J.).

Labai pragaištinga, Dievui šaukiant, laukti ir atidėlioti įstojimą, bet taip pat negalima elgtis skubotai ir neapgalvotai, jei pašaukimas abejotinas. Norint išbandyti pašaukimą, geriausia ne stengtis paragauti visas pasaulio pramogas, nes taip galima turimą pašaukimą prarasti, bet stoti į vienuoliją ir ten tirti save ir būti kitų tiriamam ar tinkame šiam gyvenimui.

Stojantieji į vienuoliją privalo turėti: 1) pakankamą fizinę ir psichinę sveikatą, kad pajėgtų atlikti vienuolyne vykdomus darbus, 2) būti pakankamai subrendę savo protu, valia ir jausmų pasauliu, 3) tumiškai sugyventi su artimu, 4) būti šiek tiek susipažinus su Kongregacijos tikslais.

Postulatas — pirmasis vienuolinio auklėjimo laikotarpis. Jo metu: 1) geriau pažįstamas kandidatas, jo sveikata, gabumai, pašaukimo tikrumas, 2) pagilinimas postulanto krikščioniškasis gyvenimas, pratinant aktyviai dalyvauti liturgijoje, naudotis atgalios ir Eucharistijos sakramentais, 3) ugdoma asmenybė, lavinant protą, valią ir ypač

natūralias dorybes, ypač gerumą, teisingumą, pastovumą, dorumą, mandagumą, 4) mokoma palaipsniui atlikti vienuolių dvasinės pratybas, 5) gilinamos religinės žinios pagal nustatytą programą, 6) supažindinama su pagrindiniais vienuolinio gyvenimo ir apaštalavimo dėsniais.

Novicijatas — pagrindinis ir esminis vienuolio auklėjimo etapas. Novicijato tikslas trejopas: 1) supažindinti novicijų su evangelinių patarimų praktika apskritai ir ypač su tos kongregacijos, kurią jis pasirinko. Novicijus tiria savo tinkamumą, pajėgumą pildyti tai, ką išpareigos, savo pašaukimo tikrumą, savo charakterį, polinkius. Tuo tikslu stengiamasi ne tik kūnu, atitolti nuo pasaulio triukšmo, susitelkti. Stengiamasi pažinti, kokią naudą duoda evangelinių patarimų gyvenimas, mokomasi išsižadėti. Išmokstama gerai atlikti mąstymą, sąžinės tyrimą. 2) Vienuolinė bendruomenė stengiasi pažinti novicijų, ištirti, ar jis tinkamas šiam gyvenimui, pažinti novicijaus charakterį. Tam reikia novicijaus kūdikiško atvirumo ir klusnumo (išorinio ir vidinio). 3) Padedami pagrindai visoms dorybėms, kurios reikalingos tobulam evangelinių patarimų vykdymui. Nuo pirmų gyvenime vienuolyne dienų reikia lavintis neturte, klusnume, įsijungti į bendrą gyvenimą, ištikimai atlikti dvasinius lavinimus. Novicijui reikia išmokyti skirti prigimties ir malonės veikimą, gyventi tikėjimo dvasioje. Šiam tikslui siekti naudojamos priemonės: 1) generalinė išpažintis, 2) gailstis už praeities nuodėmes, 3) kova su netvarkingais dvasios ir kūno polinkiais ir 4) **savo valią derinti su Dievo valia**, 5) nuolat sekti Jėzaus pavyzdžiu, 6) dvasinis džiaugsmas, 7) pasirenkamas globėjas, kurio pavyzdžiu ypač ryžtamasi sekti. z

Vienuolių Kongregacijos 1969 m. instrukcijoje sakoma: „Šito auklėjimo (novicijato) tikslas, pagal Evangelijos skelbiamą Viešpaties mokslą ir vienuolijos ypatingą dvasinį charakterį, yra palaipsniui išmokyti novicijus atsižadėti viso to, kas nepriklauso Dievo karalystei, išmokyti mylėti nuolankumą, klusnumą, neturtą ir maldą, išlaikyti vienybę su Dievu ir drauge būti visada pasiruošusiam priimti Šventosios Dvasios veikimą ir teikti vienas kitam dvasinę pagalbą nuoširdžia ir paprasta meile. Novicijate reikalaujama studijuoti ir mąstyti šv. Raštą, novicijai mokosi dvasinių dalykų, platesnio tikėjimo tiesų pažinimo, pratinami dorybių ir dvasinių pratybų pagalba gyventi vienybėje su Dievu, supažindinami su vienuolinio luomo reikalavimais, bei dvasine drausme“.

Vienuoliškieji įžadai, kuriais išpareigojama vykdyti evangelinius neturto, skaistybės ir paklusnumo patarimus, vienuolį išskiria iš pasaulio ir įveda į Viešpaties Jėzaus šventumo mokyklą. Todėl vienuoliškieji įžadai yra ypatinga priemonė siekti šventumo. Jie įpareigoja vienuolį siekti pažangos dvasiniame gyvenime, ir kas valingai to atsisakytų — sunkiai nusikalstų. Be to, jie padeda siekti šventumo, įpareigodami vienuolį vengti pasaulio įtakos, savo likimą su-

sieti su Kristumi. Darant įžadus, būtinas apsisvarstymas, t. y. tikras supratimas, ką išsipareigojama vykdyti ir **VISIŠKAI LAISVAS** apsisprendimas tai daryti. Paskutinioji sąlyga tokia svarbi, kad, jos nesant, įžadai negalioja.

Vienuoliniai įžadai yra aukščiausios pagarbos, kokią tik gali kūrinyms teikti savo Kūrėjui, išraiška. Įžadas yra laisva valia priimta pareiga ir saisto mus tiek, kiek patys norime save surišti. Atsižvelgiant į aplinkybes, apsisvarstymą ir pritarimą nusikaltimas įžadui gali būti sunki, kasdienė nuodėmė ar netobulumas. Vienuoliniai įžadai daromi Bažnyčios nustatytu būdu, pagal pasirinktos Kongregacijos Konstitucijas. Turėdami laisvę susirišti ar nesusirišti įžadais, neturime teisės praplėsti ar susiaurinti pareigų, kurias mums uždeda įžadai. Įžadais išsipareigotų dalykų vykdymas turi dvigubą nuopelną, nes be nuopelnų, gaunamų dėl įsakymo ar patarimo užlaikymo, gaunamas dar religijos dorybės nuopelnas. Nusizengimas įsakytam ir įsižadėtam dalykui tampa dvigubu nusikaltimu, pvz.: nusizengimas prieš šeštą Dievo įsakymą, padariusiam skaistybės įžadą, taip pat yra ir šventvagystės nuodėmė. Padarius klusnumo įžadą, visi indiferentiški veiksmai, net neįpareigoti nuodėmės bausmė, tampa gausiu nuopelnų šaltiniu. Taip padariusio įžadus visas gyvenimas tampa nuolatine auka, nes viskas be išimties yra pašvęsta Dievo tarnybai. Tačiau reikia nepamiršti, kad vien įžadų padarymas dar neduoda šventumo, kuris priklauso nuo jų užlaikymo.

Kiekvienas vienuolis yra įpareigotas siekti tobulumo. Kas to nedarytų, nusikalstų savo luomo pareigai. Praktiškai vienuoliai siekia tobulumo, užlaikydami savo įžadus, pasirinktos vienuolijos Konstitucijas.

Darydami įžadus, mes **laisva valia** atsižadame dalykų, prie kurių mus traukia trejopas geismas:

NETURTO įžadu atsižadama vergauti akių geismui, t. t. žemiškiems turtams, prabangai. Tuo įgyjama sielos laisvė siekti dvasinių vertybių. Vardan neturto įžado reikia ne tik naudotis žemiškomis gėrybėmis su vyresniųjų leidimu, bet siekti ir faktinio išorinio neturto.

SKAISTYBĖS įžadu nusigręžiame nuo kūno geismo. Skaistybės ypatingu būdu išlaisvina žmogaus širdį, kad ji galėtų vis labiau užsidegti Dievo ir žmonių meile. Skaistybės įžadas labiausiai išreiškia vienuolių nepadalintos širdies atidavimą Dievo tarnybai ir apštalavimo darbams.

KLUSNUMO ĮŽADAS sulaiko gyvenimo pulkybės antplūdžius. Vienuoliai, darydami šį įžadą, savo valią paaukoja Dievui, taip visam laikui susijungia su išganyką nešančia Dievo valia. Sekdami Kristumi, vienuoliai atsiduoda savo vyresniesiems, užimantiems Kristaus vietą. Todėl, vadovaudamiesi tikėjimo ir meilės dvasia, turi pagal savo Konstitucijas nuolankiai paklusti vyresniesiems, nes Konstitū-

cijos bei vyresniųjų nurodymai jiems yra Kristaus valia: „Kas jūsų klauso, manęs klauso“. (Lk 10, 16).

Be to, patys įžadai yra tobulos meilės aktas, kuriuo Dievui paaukojama visa, ką žmogus turi: žemiškas gėrybes /neturto įžadu/, kūną (skaistybės įžadu) ir vidinės galias — protą ir valią — (klusnumo įžadu).

Konstitucijos ir Instrukcijos atskleidžia įžadų esmę, saugoja nuo klaidų ir nusikaltimų prieš įžadus, nusakoma, kaip reikia įžadų laikytis praktikoje, kaip reikia lavintis kitose dorybėse, ypač tose, kurios yra patį įpareigoja nusilenkti ir vadovautis vyresniųjų patvarkymais. Darrant įžadus, savo asmuo atiduodamas Kongregacijai ir tuo atsisakoma visų teisių į savo asmenį, visą savo gyvenimą pašvenčiant Dievo tarnybai. Konstitucijos, instrukcijos ir vyresniųjų patvarkymai yra aiškus Dievo valios ženklas kongregacijos nariui. Jų ištikimas laikymasis padeda labai sparčiai žengti į vis tobulesnę Jėzaus meilę.

Skaistybės įžado medžiaga yra visoms vienuolijoms ta pati, tuo tarpu neturto ir paklusnumo įžadai kiekvienoje Kongregacijoje apima daugiau ar mažiau plačią medžiagą, todėl kiekvienas vienuolis turi aiškiai žinoti, kokią prasmę priduoja įžadams Konstitucijos tos vienuolijos, kurią jis pasirinko.

VIENUOLIŲ RUSYS: 1) ordinal, 2) Popiežiaus teisių, 3) Vyskupo teisių. Iškilmingi įžadai tokie, kuriems Bažnyčios patvirtinimu suteiktos ypatingos pasekos. Kiti įžadai yra paprastieji. Iškilmingi įžadai daromi ordinuose. Pagrindinis skirtumas tarp papastųjų ir iškilmingųjų įžadų yra toks: paprastieji įžadai neleidžia daryti aktų, priešingų įžadams, t. y., juos padarius, nusikalstama, bet patys aktai būtų teisėti, išskyrus atvejus, nustatytus Konstitucijoje. Iškilmingi įžadai tuos aktus daro ne tik neleistiniais, bet ir neteisėtais.

Taip paprastu vienuoliniu neturto įžadu atsisakoma žemiškųjų turtų naudojimosi teisės, o iškilmingu — pačios nuosavybės teisės. Susituokęs paprastų įžadų vienuolis nusikalstą įžadui, bet santuoka būtų teisėta; iškilmingų įžadų vienuoliui santuoka būtų neteisėta.

Su įžadais glaudžiai siejasi neturto, paklusnumo ir skaistybės dorybės, todėl būtina gerai suprasti skirtumus tarp įžadų ir dorybių:

1. Įžadu ATSISAKOMA TAM TIKRO DALYKO, dorybė padeda įgyti VIDINĘ LAISVĘ, panaikindama netvarkingą prisirišimą. Įžadas yra PRIEMONĖ, o dorybė — TIKSLAS.

2. Įžadas APIMA TIK TAI, ką įsipareigojame PO NUODEMĖS BAUSMĖ, o dorybė padeda vis aukščiau ir aukščiau kilti tobulume. Be to, kaip įžadas padeda įsigyti dorybę, taip dorybė padeda užlaikyti įžadą.

3. Kai kuriais atvejais galima nusikalsti dorybei, nenusikalstant, nesulaužant įžado. Tačiau sulaužant įžadą, visada pažeidžiama ir dorybė, kurią pirmiausia reikia vykdyti įžadų apimtyje.

XI PAMOKA

TOBULYBĖS RŪŠYS IR LAIPSNIAI. PRADEDANTIEJI.

Tobulybės rūšys

Objektyvūs tobulumo tipai: 1) aktyvusis, 2) kontempliatyvus ir 3) mišrusis tobulumas.

1. Aktyvusis gyvenimas, tai toks gyvenimo būdas, kur veikimas persveria malda. Veikimu suprantamas kiekvienas rimtas užsiėmimas šalia maldos pratybų: tai profesinės pareigos, studijos, fizinis darbas, artilmo meilės darbai ir pan. Aktyvus gyvenimas vertingas, nes paties Dievo yra įsakyta žmogui dirbti. Savo darbu pagal Dievo valią žmogus pagerina savo ir kitų buitį. Kad aktyvus gyvenimas patinka Dievui liudija ir tas faktas, kad nemažą žmonių, daugumą savo jėgų ir laiko skyrę savo šeimai išlaikyti, yra pasiekę tobulumo. Kad aktyvus gyvenimas tobulintų žmogų, reikia: a) pirmiausia atlikti užsiėmimus susijusius su pareigomis, iš naudingų pasirinkti labiau atitinkančius asmenines jėgas; b) dirbti planingai; c) laikytis punktualumo; d) dirbti nuosekliai, sumaniai, vengti pervargimo, ištvėmingai; e) kiek galima daugiau laiko skirti maldai (be skriaudos luomo pareigoms); f) dirbti su gera atgamtine intencija, susitelkus, baigus darbą padėkoti Dievui, atsiprašyti už trūkumus ir rezultatus pavesti Dievui; g) praktikuojamos bendros dorybės, pritaikytos aktyviam gyvenimui.

2. Kontempliatyvaus gyvenimo tikslas — vienybė su Dievu maldos pagalba. Malda čia suprantama plačia prasme: dvasiniai lavinimai, kulto aktai, atgailos pratybos, nuolankumo aktai, patarnavimai ligoniams ir pan. Šis gyvenimas vertesnis už aktyvųjį, nes jis yra betarpiškai nukreiptas į Dievą. Tačiau yra labai naudinga ir dvasinius lavinimus įterpti darbą, kai jis yra būtinas ar reikalingas. Šie laikai kontempliatyvaus gyvenimo nesupranta, laiko jį savęs ieškojimu, tinginyse. Popiežiai yra pasmerkę šią pažiūrą, iškėlę ir pabrėžę kontempliatyviojo gyvenimo vertę.

3. Mišrusis gyvenimas apima veikimą ir maldą. Juo siekiama tobulumo, panašumo į Kristų. Šiam gyvenimo tipui tinka visa, kas buvo pasakyta apie aktyvųjį gyvenimą, tačiau ypač išryškinami trys paskutiniai bruožai (e, f, ir g). Darbo vaisingumą lemia nuolatinė malda, o pats gyvenimas tampa patrauklus, malonė gali nuostabiau veikti mumyse ir daryti įtaką aplinkai. Pagal bendrą asketinį mokslą mišrusis gyvenimas čia žemėje yra vertingiausias. „Vien tik šviesti yra tuščia, vien tik degti yra maža, bet degti ir šviesti — tobula“ (Šv. Bernardas). Kad šis gyvenimas būtų tikrai vaisingas, jis turi kiek galima labiau priartėti prie nuolatinės kontempliacijos, kuri ne tik netrukdo darbui, bet teikia jam paskatos ir jėgų. Praktikuojant šį gyvenimo būdą reikia siekti: a) dvasinio gyvenimo tobulumo tam panaudojant maldą ir darbą; b) veikimo tobulumo (intencijos, priemonių

pasirinkimo atžvilgiu; c) malda ir vidinį gyvenimą labiau mėgti ir vertinti už išorinį veikimą. Būti pasiruošus atsisakyti veikimo, jei jis žalingas mūsų sielai. Taigi mišriame gyvenime darbas užima antrą vietą. Palaikyti tinkamą santykį tarp maldos ir darbo padeda gryna intencija. Nepamiršti, kad veikimas be vidinio gyvenimo yra bevalsis, todėl veiklojo gyvenimo tinka imtis tik įpratus gyventi vidiniu gyvenimu. Būtina pasiekti, kad darbas netrukdytų maldai, o malda darbai. Gyvenant mišrųjį gyvenimą, reikia būti nuosekliam: neprisiršti prie vidinio gyvenimo taip, kad dėl to nukentėtų išorinis apaštaliavimas, ir neapleisti vidinio gyvenimo dėl išorinio apaštaliavimo.

Subjektyvūs tobulumo tipai priklauso nuo: 1) dvasinių sugebėjimų; 2) charakterio; 3) ypatingų malonių ar pašaukimo; 4) amžiaus; 5) lyties.

Tobulybės laipsniai

Sv. Tomas Akvinietis išskiria tris etapus kelyje į tobulumą, kuriuos dažnai vadinama **trys keliai: pradedančiųjų, pažangiųjų ir tobulųjų**. Pradedantieji rūpinasi neprarasti turimos pašvenčiančios malonės, stengiasi vengti nuodėmės (ypač sunkios), kovojama su blogais geismais, stengiamasi pažaboti aistras. Tai **apsivalymo kelias**, kurio tikslas sielą apvalyti nuo nuodėmių. Pažangieji rūpinasi lavintis dorybėse ir stiprėti meilėje, sekdami Jėzaus pavyzdžiu. Stengiamasi vengti ne tik sunkių, bet ir kasdienių nuodėmių, ypač sąmoningų. Kadangi sekant Jėzų artėjama prie šviesos, šis kelias vadinamas **apšvietimo keliu**. Tobulieji stengiasi likti nuolatinėje vienybėje su Dievu, todėl šis kelias vadinamas **susivienijimo keliu**. Vengiama ne tik nuodėmių, bet ir laisvavališkų netobulybių. Panašiai skirsto tobulumo kelią ir kiti dvasinio gyvenimo mokytojai. Toks skirstymas turi pagrindą Senajame ir Naujajame Testamente: „Venk nedorybės, gera daryk, sieki taikos ir jos laikykis“ (Ps. 33, 15) „Jei kas nori eiti paskui mane, teisšizada pats savęs, teneša kasdien savo kryžių ir teseka manimi“ (Lk 9, 23). Zmogaus protas taip pat rodo, kad toks tobulėjimo skirstymas etapais yra pagrįstas.

Norint pasiekti tobulos meilės, kuri yra tobulybės esmė, būtina pirmiausia tam tikromis priemonėmis apvalyti sielą ir sustiprinti ją dorybėse. Apsivaliusi siela pradeda puoštis pozityviomis krikščioniškomis dorybėmis, tapdama vis panašesnė į Jėzų Kristų. Vis labiau tobulėja malda. Ateina momentas, kai siela, apsivaliusi nuo nuodėmių, lanksti, tvirta ir atidi Šventosios Dvasios įkvėpimams trokšta kuo intymiau susijungti su Dievu, trokšta šios vienybės, džiaugiasi Jo akivaizda net labiausiai užimančiuose darbuose. Mąstymas tampa vis paprastesnis, virsta nuoširdžiu, ilgai trunkančiu žavėjimusi Dievu ir dieviškais dalykais. Labai stipri Šventosios Dvasios dovanų įtaka.

Nėra griežtų ribų, kur baigiasi vienas ir prasideda kitas tobulybės laipsnis. Kiekviename tobulybės laipsnyje yra daug skirtumų,

priklausomai nuo individualios sielos ypatybių, gautų malonių, Dievo Apvaizdos planų. Mokėti nustatyti, kuriame tobulybės laipsnyje siela, reikia, norint jai vadovauti, taip pat naudinga orientuotis, kuriame etape esame, kad galėtume sėkmingai naudotis tobulumo siekimo priemonėmis, geriau suprasti dvasios vado nurodymus, patarimus. Nustatyti, kuriame tobulybės laipsnyje esame dalinai padedamąsios maldos būdas, dorybių praktika, sąžinės tyrimas.

Vengtinės dvi klaidos: 1) per didelis skubotumas, siekiant perėti prie aukštesnių tobulybės laipsnių; 2) tūpčiojimas vietoje, dėl savo kaltės per ilgai pasiliekančios žemesniuosiuose laipsniuose. Pirmu atveju reikia prisiminti, kad tobula meilė pasiekama kasdieniu sąvės išsižadėjimu ir atgaila. Antru — būti didžiadvasiškiems, tobulinti mąstymo ir sąžinės tyrimo metodus.

Pradedantieji

Pradedančiaisiais vadinami paprastai gyvenantieji malonės stovyje, turintieji šią tobulumo troškimą, bet dar tebesą prisirišę prie sąmoningų kasdienių nuodėmių ir kartais patenką į pavojų sunkiai nusikalsti. Jais gali būti: a) nekalčios sielos; b) sugrįžusieji (konvertitai); c) abejingieji, pasiaukoję Dievui ir padarę pažangos tobulybėje, vėliau apsileidę. Jiems tenka grįžti prie apsisvalymo kelio atgailų ir naujomis pastangomis rimtai stengtis tobulėti. Pradedantieji skirstomi į dvi rūšis atsižvelgiant į jų didžiadvasiškumą: 1) turį gerų norų, bet neapvaldytos aistros trukdo pilnai pažinti tobulybės grožį, bijomasi su tobulumo siekimu susijusių aukų, bandoma jungti maldingumą su pasauliniu gyvenimu. 2) geriau supranta aukos reikšmę tobulybės siekime, tačiau mėgsta malonumus ir pasaulio viliojimus, todėl dažnai nusikalsta, kai kada ir sunkiai, bet tuo stengiasi pasitaisyti. Šios sielos didžiadvasiškesnės ir Dievo padedamos gali pasiekti laipsnį, kada pagundos joms bus nebepavojingos. Joms ypač reikia giliau išmąstyti į tikėjimo tiesas ir kovoti su išisaknijusiais geismais.

Pradedančiųjų pirmas tikslas **apvalyti sielą** nuo praeities nuodėmių ir atsižadėti progų vedančių į nuodėmę. Netobulas valymasis paremtas baimės ir vilties motyvais, tobulas — Dievo meilės motyvu, neišskiriant ir dviejų pirmųjų motyvų. Pradedančiųjų valymosi priemonės **malda ir apsimarinimai**. Malda išprašoma Dievo reikalingų malonių, giliau pažįstamos tikėjimo tiesos. Apsimarinimas apima atgailą už praeities nuodėmes ir kovą su didžiosiomis ydomis siekiant išvengti nuodėmių ateityje.

Malda būtina, nes jos pagalba išprašome veikiančių malonių, be kurių neįmanoma nei sąvės išganyti, nei padaryti pažangos dvasiniame gyvenime. Kad gautume reikalingų malonių malda turi būti nuolanki, pasitikinti, atidi, (atidumas žodžiams, prasmėi, tikrovei) kurią maldos sakiniai kreipia mūsų dėmesį. Pradedantiesiems reko-

menduojamas pirmasis ir antrasis atidumo būdas. Pagrindiniams lavinimams, perkeičiantiems mūsų gyvenimą į nuolatinę maldą, priklauso (be ryto ir vakaro maldų) mąstymas ir Sv. Mišios su Sv. Komunija. Patariama dienos metu dažnai Dievui aukoti savo veiksmus, kreiptis į Jį įvairiais aktais skaityti apie pagrindines tikėjimo tiesas, šventųjų, ypač pasižymėjusių atgaila, gyvenimus. kalbėti Sv. Rožinį **apmąstant** paslaptis, lankyti Svč. Sakramentą. Sąžinės sąskaitoje ypač tyrinėti save kasdienių sąmoningų nuodėmių atžvilgiu.

Kadangi vienas svarbiausių dvasinių lavinimų yra mąstymas, plačiau susipažinsime su jo esme ir metodais.

Mąstymas

Mąstymas nuo paprastos maldos skiriasi tuo, kad jame pirmauja nuoseklus galvojimas. Nuo geriau žinomų tiesų pereinama prie mažiau žinomų siekiant jas geriau pažinti. Į geriau pažintą tiesą atsiliepia ir žinogaus valia bei jausmai, todėl mąstomosios maldos pabaigoje paprastai sužadunami atitinkami valios aktai. Pradedančiųjų dvasios būsenai labiausiai tinka minties malda, kurios metu vis giliau pažįstamos tikėjimo tiesos, jų šviesoje išmokstama žiūrėti į kasdienio gyvenimo reikalus. Kasdienis bendravimas mąstyme su Dievu ir dieviškomis tiesomis visomis sielos galiomis daro mus panašesnius į Kristų.

Reikia permąstyti visa, kas sukeltų pasibaisėjimą nuodėme, paskatintų vis labiau mylėti Dievą. Tai Dievo mūsų Kūrėjo, Atpirkėjo ir Pašventintojo teisės, Dievo tobulumai, Jėzaus Atpirkėjo gyvenimas ir kančia. Krikščionio pareiga garbinti ir mylėti Dievą visa širdimi, o artimą kaip save, protingai nepasitikėti savimi dėl savo silpnumo ir skurdo ir kitų ypatybių, išeinant iš gyvenimo sąlygų, būdo ir pan. Laipsniškai susipažinti su dvasinio gyvenimo pagrindais: Šventosios Dvasios gyvenimu ir veikimu sieloje, Jos dovanomis, pašvenčiančia malone, mūsų įskiepijimą į Kristų. Labai reikalingi ir naudingi Kristaus gyvenimo apmąstymai, nes Kristus gyvas visų dorybių Pavyzdys.

Pradedantys patiria ypatingų sunkumų mąstyme dėl patyrimo trūkumo, didžiadvasiškumo trūkumo ir išsiblaškymų. Reikia vengti, kad mąstymas nevirstų tuščiu filosofavimu, bet būtina peržvelgti, kaip iki šiol gyvenome pagal apmąstomą tiesą ir kaip elgsimės ateityje. Svarbiausi mąstyme — valios aktai: garbinimo, dėkingumo, meilės, nuolankumo, gailesčio, pasiryžimo vengti nuodėmės, prašymo reikalingų malonių. Didžiadvasiškumo trūkumas pasireiškia apsilaidumu nepatiriant jausminių paguodų. Reikia nepamiršti, kad Dievui svarbiausia mūsų pastangos, ir malda tuo nuopelningesnė, kuo ji drąsesnė, ištvermingesnė. Išsiblaškymai kyla daugiausia dėl to, kad vaizduotė, jausmingumas nėra apvaldyti, stiprus prisirišimas prie kūrinių. Zinokime, kad laimime daugiau malonės ryžtingai kovodami su

išsiblaškimais, šalindami jų priežastis. Maldos vertę mažina tik laisvavališki, sąmoningai palaikomi išsiblaškimai. Daugelio išsiblaškimų priežastis — nepasiruošimas maldai, nuolatinis nesusiteikimas. Jau ruošiant iš vakaro mąstymui medžiagą reikia atkreipti dėmesį į ypatingą praktišką naudą mąstančiajam, suvaldyti vaizduotę ir atmintį.

Dvasios gyvenimo žinovai rekomenduoja įvairius mąstymo metodus. Galį pasirinkti artimiausią sielos nusiteikimui, jos ypatybėms.

1. Mąstomasis skaitymas. Lėtai skaityama, stengiantis giliai įsisąminti turinį ir po skaitymo pasistengiama atsakyti į tris klausimus.

a) Ar tiesos apie kurias skaičiau naudingos, o gal būtinos mano sielos gerovei?

b) Kaip gyvenau pagal jas iki šiol?

3. Ką šiandien galėčiau padaryti, kad mano gyvenimas jas labiau atitiktų?

Visiems mąstymo metodams bendra **tolimesnis, artimesnis ir betarpiškas** pasirėngimas maldai.

Tolimesnis pasirėngimas — pastangos tvardyti jusles, palaikyti pastovų susitelkimą ir nusižeminimą.

Artimesnis pasirėngimas — 1. Medžiagos paruošimas iš vakaro. 2. rytą atsibudus žadinami mąstymo temą atitinkantys jausmai, nusižeminimas, pasitikėjimas Dievo pagalba.

Betarpiškas pasirėngimas — paties mąstymo pradžia: 1. Dievo Akivaizdos prisiminimas. 2. pripažinimas savo silpnumo, 3. prašymas Dievo pagalbos gerai atlikti mąstymą.

Visi mąstymo metodai pabrėžia šiuos aktus:

1. Norą Dievą pagarbinti. 2. Įtikinti save vienos ar kitos dorybės kilnumu bei reikalingumu ir prašyti Dievo pagalbos ją praktikuoti. 3. Pažinti, ko mums trūksta mąstomos dorybės atžvilgiu ir ką daryti, kad būtų geriau. 4. Prašyti malonių, kad jų padedami, naudodami atitinkamas priemones, galėtume pasitaisyti. 5. Pasirūžti šiandien praktikuoti tą dorybę apie kurią mąstėme.

Mąstymo pabaigoje visi metodai įpareigoja: 1. Padėkoti Dievui už gautas malones. 2. Peržvelgti, kaip atlikome mąstymą. 3. Melsti palaimos mūsų pastangoms siekiant įgyvendinti pasiryžimus. 4. Pasirinkti mintį, kuri dienos metu primintų pagrindinę mąstymo idėją.

Šv. IGNACO LOJOLOS MĄSTYMO METODO SCHEMA

I. ĮŽANGOS:

1. Trumpas žvilgsnis į mąstomą medžiagą (iš vakaro)
2. Mąstomojo dalyko vaizdo atkūrimas vaizduote (prieš pat mąstymą).
3. Prašome atitinkamos mąstymo dalykui malonės.

II. MĄSTYMAS:

1. Prisimename bendrais bruožais mąstomą dalyką su jo pagrindinėmis aplinkybėmis.

2. Protu svarstoma:

- a) mąstymo dalyką apsvaustome detaliau,
- b) darome praktiškas išvadas,
- c) ieškome motyvų, kodėl turėtume taip elgtis,
- d) peržvelgiame, kaip to laikėmės iki šiol,
- e) nusprendžiame, ką turime daryti ateityje: kokias klūtis pašalinti, kokias priemones naudoti.

3. Naudojantis valia:

- a) žadinami kilnūs jausmai viso mąstymo metu, ypač pabaigoje,
- b) daromi pasiryžimai: praktiški, asmeniški, rimti, nuolankūs, patikimi.

III. PABAIGA:

1. Ryžtamasi padarytus pasiryžimus įgyvendinti Dievo garbei.

2. Pokalbis su Dievu Tėvu, Viešpačiu Jėzumi ir Švč. Mergele Marija bei šventaisiais.

Refleksija (mąstymo apžvalga) 1). Kaip atlikau mąstymą: kas gerai ir kas taisytina. 2). Kokios išvados padarytos, kokie apšvietimai gauti, ko prašyta, kokie pasiryžimai padaryti. 3). Ar pasirinkta mintis (dvasinė puokštė), kuri primintų pasiryžimą dienos bėgyje.

Mąstant šiuo metodu įjungiamos visos žmogaus sielos galios ir nepamirštas Dievo pagalbos reikalingumas, nes nuolat kreipiamasi į Dievą, prašant įvairių malonių, papildančių žmogaus natūraliąją prigimtį. Šis metodas labai tinkamas pradedantiesiems, nes veda prie gilesnio, nuoseklaus tikėjimo tiesų pažinimo.

Žmonės, kuriems sunkiau mąstyti pagal nurodytą schemą, gali mąstyti kitu būdu:

1. Tolimesnis pasirengimas — nuolatinė pastanga neprisiršti prie kūrinų ir būti atidiems Dievui.

2. Artimesnis pasirengimas — nusiteikimas bendrauti su Jėzumi ir Jam atsiduoti.

3. Pats mąstymas:

1. Atidžiai skaitome ką nors iš šv. Rašto, ypač iš Naujojo Testamento, įsigiliname, ko tais žodžiais mus moko Viešpats Jėzus.

2. Kalbamės su Viešpačiu. Trumpai, nuolankiai, neskubėdami išsakome savo mintis, jausmus, troškimus, savo meilę Jam, vargus, vilstis ir panašiai.

3. Tylime Viešpaties akivaizdoje, gaivinami Jo artumos, ryžtames Jam gyventi, aukotis.

Mąstymo dvasioje stengiamės išgyventi visus dienos reikalus, ypač tuos, kurie reikalauja didesnės aukos Dievo garbei, sielų išganymui, mūsų vienybei su Dievu.

Sielai darant pažangos tobulybėje, kinta ir jos mąstomoji malda, darosi paprastesnė. Daugiau vietos užima kalba su Viešpačiu, nes ti-

kėjimo tiesos jau geriau pažįstamos, todėl mažiau laiko bereikia skirti jų svarstymui.

SVARBIAUSIOS PRADEDANČIŲJŲ PAGUNDOS

Pradedantiesiems charakteringos šios pagundos: 1) neteisingas paguodų ir sausros vertinimas, 2) nepastovumas, 3) nenuosaikūs skubėjimas, 4) skrupuliai.

1. Dvasios gyvenimo pradžioje dažnos būna **jausminės paguodos**, maldos metu patiriami malonūs jausmai: džiaugsmas, jaudinimasis, mąstant apie šventus, dvasinius dalykus, kurie paliečia jausminę sielos sritį. Jas reikia skirti nuo **dvasinių paguodų**, kurios paliečia protą, nutelkia valią melstis, siekti dorybių. Praktiškai šios abi paguodos dažnai būna drauge. Jausminės paguodas gali sukelti **Dievas**, kuris jomis siekia laimėti sau mūsų jausminę prigimties dalį, atitraukti ją nuo kūrinų teikiamų malonumų ir pasaulio villonių. Kažką panašaus į jausmines paguodas gali sukelti ir **piktoji dvasia**, galinti veikti į mūsų vaizduotę, nervų sistemą, jausmus, norėdama mus pastumėti į perdėtus apsimarinimus, tuštybę, o, nustojus vilties, — į nusiminimą. Šios paguodos gali būti iš **prigimto jautrumo**, nes dalis žmonių turi lakią vaizduotę, didelį jausminį jautrumą. Melsdamiesi jie taip susijaudina, lyg turėtų jausminių paguodų.

Jausminės paguodos naudingos, nes **padeda geriau pažinti Dievą, stiprina valią**, kurią šiuo atveju paremia ir jausmai. Padeda išgyti susitelkimo įprotį, kuris paremia sielą ir paguodoms dingus. Jausminėse paguodose slypi ir pavojus jas branginti labiau, negu Dievą. Taip pat jausminių paguodų poveikyje galime susidaryti klaidingą nuomonę apie save, nes laikoma save stipriais gerame, o tai dažnai veda ir prie labai skaudžių nupuolių.

Norint pasinaudoti jausminėmis paguodomis dvasinei pažangai, reikia laikytis šių taisyklių: 1) jausminių paguodų prašyti tik pasivedant Dievo valiai; „Teesie Tavo valiai“. 2) Priimti jas nuolankiai ir dėkingai. 3) Pasinaudoti jomis tam tikslui, kuriam jos yra duodamos, t. y. augti Dievo pažinime ir meilėje. 4) prašyti malonės būti ištvermingais tuomet, kai atels sausra.

Sausra — jausminių bei dvasinių paguodų stoka. Jos metu maldoje nepatiriama malonumo, priešingai, vargina nuobodulys, jaučiamas dvasinių galių sustingimas. Atrodo, dinga tikėjimas ir pasitikėjimas. Tai skaudė būklė, bet ji labai naudinga dvasios pažangai, Dievas sausros pagalba siekia: 1) atplėšti mus nuo viso, kas ne Jis (net ir nuo pamaldaus džiaugsmo), 2) padėti suprasti, kad paguodos — Jo dovana, o ne mūsų nuopelnas, 3) apvalyti sielą nuo nuodėmių liekanų ir egoizmo. Tarnaudami Dievui vien iš ištikinimo ir valios jėga, nepatirdami jokio malonumo, daug kenčiame ir tuo galime atsielti Dievui už savo neištikimybę, 4) stiprinti mumyse dorybes, nes

tokioje būklėje melstis ir gera daryti reikia sąmoningų ir valingų pastangų, o toks veiksmas kaip tik stiprina dorybes.

Sausra gali būti siunčiama kaip bausmė už mūsų nestropumą Dievo tarnyboje, todėl, pajutus sausrą, reikia rimtai save patyrimėti ar nebuvo pasitenkinimo savimi, dvasinės tinginystės, savęs pervertinimo. Ar neieškojome paguodos pas žmones, jausmingų draugysčių ir pasaulio džiaugsmų bei patogumų. Atminkime, Dievas nemėgsta padalytos širdies. Gal trūko atvirumo dvasios vadui ar vyresniesiems. Radus sausros priežastį, ją kuo greičiau pašalinkime.

Neradus savyje sausros priežasties, pasistenkime ją kuo geriau pašalinti: 1) įsisąmoninant, kad Dievo valios vykdymas, neieškant asmeninio malonumo, labai nuopelningas, 2) vienijantis su Jėzumi Alyvų darželyje, 3) jokių būdu neapleidžiant ir netrumpinant dvasinių pratybų.

2. Pradėjus daryti pažangą dvasiniame gyvenime, iš karto patraukia nauji lavinimai. Atsiranda potraukis į dorybes, tačiau ateina vailandėlės, kai dieviškoji malonė ne taip ryškiai pasireiškia, pastangos neduoda norimų rezultatų. Tada patenkama į nepastovumo ir apsileidimo pavojų: 1) pradedama trumpinti arba apleisti dvasinius lavinimus, 2) atsibosta atgaila ir apsimarinimai, 3) kasdienius užsiėmimus atliekame be grynos intencijos, pasiduodami rutinai, tuštybei, kūniškumui. Su tokiu nusiteikimu be nuolatinių pastangų neįmanoma daryti pažangos.

Kad išvertume uolome, būtina įsisąmoninti, kad tobulumo siekimas — sunkus darbas. Tobulybės pasiekia tik tie, kurie vis su nauju ryžtu imasi darbo. Išvertmę užtikrina ištikimas dalinis sąžinės tyrimas. Sutelkus dėmesį į vieną dalyką, į vieną dorybę, duodant reguliariai apyskaitą nuodėmklausui, galima kilti dorybėse, daroma pažanga tobulybėje, nors to ir nejaustume.

3. Dažnai pradedantieji, vedami geriausios valios, su perdidele užsidegimu ir nenuosaikiu skubėjimu imasi darbo ir dėl tokių nevykusių pastangų greit išsisemia. To pagrindinės priežastys: 1) perdidelis pasitikėjimas savimi ir permažas pasitikėjimas Dievu, dvasios vadu. Dėl to daug tuščių pastangų. 2) Išdidumas, kurio įtakoje norima iš karto perėti į aukštesnius tobulumo laipsnius, aplenkiant žemesnius. Tačiau, tam nepribrendus, sutinkama daug kliūčių ir pradedama stabčioti, pasiduodam nenorui, delsimui. 3) užvaldo tuščias žingeidumas, ieškant vis naujų maldos ir tobulėjimo metodų, neapsisotojant ties kuriuo nors iš jų ilgesniam laikui. Tokio skubotumo rezultatas — vidinio susitelkimo praradimas, nerimas, sąmyšis. Norint išvengti šios klaidos, reikia stengtis visiškai atsiduoti dieviškam veikimui, gerai apgalvoti, pasimelsti, pasitarti su dvasios vadu, laikytis jo nurodymų. Sudrausminti jėgas, sunormuoti pastangas: kas eina palengva, — eina išmintingai. Kad palenktume save dieviškam vedimui, reikia apvaldyti charakterio judrumą, kuris stumia prie ankstyvų užmojų, ap

valdyti išdidumą, kylantį iš per geros nuomonės apie save, smalsumą — nuolatinį naujovių ieškojimą.

4. Skrupuliai pradedantiejiems labai pavojingi, nes jiems dar labai trūksta dieviškų dalykų pažinimo ir lengvai galima mažus dalykus palaikyti dideliais, todėl vienintelė priemonė su jais kovoti: atvirumas ir pasitikėjimas nuodėmklausio sprendimu.

XII P A M O K A

AUKSTESNIEJI KRIKŠČIONISKOJO TOBULUMO LAIPSNIAI

Pažangieji arba esantieji apšvietimo kelyje

Apsivalius nuo praeities nuodėmių, naudojantis dvasiniais lavinimais ir kitokiomis priemonėmis, sustiprėjus dorybėse, įžengiama į **apšvietimo kelią**. Šio dvasinio gyvenimo etapo svarbiausias bruožas — sekti Jėzų Kristų, pozityviai praktikuojant krikščioniškas teologines ir moralines dorybes. Kadangi Kristus yra pasaulio šviesa (plg. Jn. 8, 12), šis etapas vadinamas apšvietimo keliu. Juo einantieji vadinami pažangiaisiais.

Pažangiųjų sielų stovį šv. Teresė taip nusako: „Jos turi didelį troškimą Dievo neižesti, vengia ir saugojasi net kasdienių nuodėmių, yra pamėgusios atgailą, skiria valandas susitelkimui, naudingai praleidžia laiką, praktikuoja gailingumo darbus artimui. Viskas jų yra tinkamai sunormuota: žodžiai, darbai, išorė, elgsena, drabužiai“ (Dvasinė pils, trečioji buveinė, I sk.). Šiame etape sekamas Jėzus Kristus. Tam reikia: 1) **Sirdies tyrumo**, kuris pasiekiamas, išsivadavus iš sunkios nuodėmės ir pastoviai gyvenant pašvenčiančios malonės stovyje ir turint pasibjaurėjimą **sąmoninga** kasdiene nuodėme bei stengiantis jos išvengti. 2) **Būti apmarinus aistras**. Tai padeda susitelkti ir gerai atlikti luomo pareigas. 3) turėti mąstymais įgytą **gilų įsitikinimą** visų pagrindinių tikėjimo tiesų atžvilgiu. Tada mąstymo metu lieka daugiau laiko valios aktams, maldingiems jausmams, prašymams, pasikalbėjimams. Pažangiųjų sielų žymės: a) sunku praktikuoti grynai protinę — svarstomąją maldą, b) karštas, nuolatinis troškimas vienytis su Kristumi, Jį pažinti, mylėti ir sekti. Pagrindinis skirtumas tarp apsisivalymo ir apšvietimo kelyje esančiųjų: pradedantieji kovoja su nuodėme ir jos priežastimis, pažangieji — už sielos puošnumą, stengdamiesi sekti ir įsigyti Kristaus dorybių. Pradedantieji vengia nusikalti dorybei, pažangieji uoliai praktikuoja dorybių aktus. Abiejų kelių priemonės tos pačios, bet skiriasi būdai, kuriuo tos priemonės pritaikomos.

APSVIETIMO KELIO PROGRAMA. Apšvietimo kelio tikslas — savo gyvenimą derinti su Kristaus gyvenimu, kai Kristus darosi visa ko centras.

Jėzus tampa minčių ir jausmų centras: įsižiūrima į Jo gyvenimą, stebime Jo dorybes, gerimės Jo pavyzdžiu, įsižiūrime į Jo meilę

mums. Meilė mus verčia sekti Jėzų, tapti panašiais į Jį. Jėzus tampa viso mūsų veikimo centras per visą gyvenimą: kartu su Juo meldžiamasi, dirbama, ilsimasi. Siekiama tvirtų dorybių, paremtų ne jausmais, bet giliais įsitikinimais. Labiau negu kitos apšvietimo keliui reikalingos susivaldymo ir nusižeminimo dorybės, kurios padeda visai užvaldyti kūniškumą ir puikybę. Gerai apvaldžius šias ydas, ima ma ypatingiau praktikuoti teologines dorybes. Moralinės dorybės mus ruošia vienybei su Dievu, o teologinės dorybės su Dievu mus vienija betarpiškai, tačiau ir moralinės, ir teologinės dorybės auga kartu.

SIRDIES MALDA. Pažangiųjų malda — širdies malda. Jie daugiau meldžiasi jausmais, o ypač valios aktais, negu protu. Jų malda beveik nuolatinė, kuri tobulumo pasiekia tobulųjų gyvenime.

Kadangi pažangiųjų sielą nuolat vis labiau perima šventi įsitikinimai, sumažėja svarstymo vaidmuo ir lieka daugiau laiko karšties pagarbos, dėkingumo, meilės aktams. Tai vaiko malda į savo dangiškąjį Tėvą, Motiną Mariją. Šioje maldoje dalyvauja visa besimeldžianti siela.

Iš protautinio mąstymo į širdies maldą pereinama palaipsniui, kurį laiką meldžiantis ir protautine, ir širdies malda. Yra tam tikri ženklai, rodantys, kad siela pribrendusi širdies maldai:

a) nežiūrint geros valios, nesiseka melstis protautine malda, o širdis spontaniškai veržiasi į Dievą įvairiais aktais;

b) kai šventi įsitikinimai yra taip perėmę sielą, kad jau maldos pradžioje jais gyvenama;

c) kai siela atsiplėšia nuo nuodėmių — lengvai kyla į Jėzų, dangiškąjį Tėvą.

Norint išvengti apsirikimo, naudinga pasitarti su patyrusiu dvasios vadu.

Širdies malda yra ugdoma meilės aktais. Ši meilė didėja, mažinant tiesas, kurios byloja, ką Dievas yra mums padaręs. Šiuo metu būdingiausios praktikuojamos dorybės: religijos, klusnumo, nusižeminimo, tvirtumo, susivaldymo ir ypač teologinės dorybės. Širdies maldos pagrindinis padarinys — labai intymi ir daugiau nuolatinė vienybė su Dievu. Šios maldos praktikoje sparčiai didėja meilė, o kartu su ja tobulėja visos kitos dorybės: derinimasis prie Dievo valios, Dievo garbės ir sielų išganymo troškimas, tylos bei susitelkimo meilė, dažnos šv. Komunijos troškimas, aukos dvasia. Šiuo laikotarpiu dažnai patiriama ir dvasinės paguodos, be to, širdies malda mažiau nuvargina sielą, negu protautiniai svarstymai. Širdies malda savo tobulumo viršūnėje visai supaprastėja: sumažėja aktų skaičius ir įvairumas, ir, pagaliau, lieka vienas aktas, kuris išreiškia sielos polėkį į Dievą. Tai jau tobulųjų malda, vadinama įgytąja kontempliacija.

Praktikuojant širdies maldą, kai ji vyksta ne pagal protingumo normas, gali pasitaikyti kai kurie pavojai.

a) Dirbtinė įtampa išsemia jėgas, kai būtinai stengiamasi suža-

dinti valios aktus lydinčius jausmus. Norint to išvengti, reikia proto pagalba stiprinti valios aktus, o tada jausmai savaime į juos įsijungs. Bandyti valią paveikti per jausmus, tai patekti į paprastą religinį jausmingumą.

b) Galima patekti į **puikybės** pinkles, jaučiant aiškius pažangos ženklus. Pradedama galvoti, kad pasiekta tobulumo viršūnė. Dievas tada dažnai atima dvasinius džiugsmus ir paguodas, ir taip leidžia pajusti, kaip toli iki tikro šventumo. Jei šiuos bandymus siela nuolankiai priima ir prašo pasigailėjimo, išsilaisvinti iš puikybės pinklių, toliau žengia jau nusižeminusi.

c) Pradedama galvoti, kad pamaldumas, tai **mėgavimasis** dvasinėmis **paguodomis**. Apsileidžiama savo pareigose ir dorybių praktikoje.

Vengiant minėtų pavojų, širdies malda puikiai pasitarnauja, siekiant tobulumo.

ŠIRDIES MALDOS METODAI. Paprasčiausi širdies maldos metodai: 1) specialią (įgytoją) kontempliaciją, visomis jūslėmis stebint maštomąjį objektą ir juo gėrintis, kol siela jame randa malonumo. 2) Visų penkių jūsių pritaikymas, siekiant gyvai pajusti kontempliuojamąjį dalyką. 3) Lėtai kalbant kurią nors maldą, pvz.: „Tėve mūsų“, „Sveika Marija“ ir mėgaujantis kiekvienu sakiniu, kol tai teikia sielai malonumo.

Fascijonų metodas, kurio trys dalys: **adoracija, vienijimasis, bendradarbiavimas**. Pažangieji beveik visą laiką atsideda adoracijai, garbinimui, dėkojimui. Vienijimasis reiškiasi nuoširdžiu pokalbiu, prašant Devą padėti praktikuoti vieną ar kitą dorybę. Pasiryžimas pavadamas Jėzui, nusistatoma su Juo bendradarbiauti. Šis pasiryžimas išreiškiamas trumpu kreipimusi į Jėzų. **Pažangiųjų sielų kategorijos.** Yra dvi ryškesnės pažangiųjų sielų kategorijos: **maldingos ir uolios**.

MALDINGOS sielos turi gerą valią daryti gera ir vengti sąmonių nuodėmių, bet dar pasitaiko tuštybės ir išdidumo, nepakankamai apsimarinusios, todėl pristinga ištikimumo ir energijos, ištikus bandymams. Jų elgesyje daug svyravimų; kol bandymai nėra ištikę, jos pasirengusios bet kokiems kentėjimams, ištikus — dejuoja ir skundžiasi. Greitos daryti kilnius pasiryžimus, bet juos vykdo netobulai, ypač susidūrusios su netikėtais sunkumais, todėl jų pažanga lėta. Joms ypač reikia praktikuoti tvirtumo, pastovumo ir nusižeminimo dorybes.

UOLIOS sielos turi daugiau nusižeminimo ir didžiadvasiškumo. Nepasitikėdamos savimi ir pasitikėdamos Dievu, jos labiau įpratusios savęs išsižadėti, turi daugiau energijos ir pastovumo. Bet jų išsižadėjimas dar nėra besąlyginis ir visuotinis, trūksta kryžiaus meilės. Išsižadėdamos pavojingų dalykų, kai kada prisiriša prie to, ką Dievas leidžia mylėti: giminių, draugų, dvasinių paguodų. Joms būtina atitrūkti nuo viso to, kas trukdo vienyti su Dievu.

Siekiant Kristų padaryti savo gyvenimo centru, reikia: 1) rū-

pestingai praktikuoti širdies malda. 2) praktikuoti moralines dorybes, padedančias nugalėti kliūtis vienyti su Dievu. 3) tobulinti teologines dorybes. 4) pramatyti piktosios dvasios antpuolius ir nusistatyti laimėti kovą.

SIELOS PRIEŠŲ PUOLIMAI APSVIETIMO KELYJE

Lavinantis dorybėse, sielos priešai neliaka nuošaly neveiklūs, bet slapta atakuoja mus septyniomis didžiosiomis ydomis ir atšalimu.

PALINKIMAS Į PUIKYBĘ pasireiškia griežtu smerkimu tų, kurie kitaip, negu jie, supranta dvasinį gyvenimą, negali pakęsti konkurentų, siekia išgyti dvasios vado palankumą, o jei tai nepavyksta, ieško kito dvasios vado. Padarę sunkią nuodėmę, pergyvena ir pyksta ant savęs, kad dar nėra šventi. Mėgsta išorinius maldingumo ženklus. Noriai pasakoja apie savo gerus darbus, pasiekimus. Nemaloniai nu-teikia kitiems skiriami pagyrimai, pasitaikius progai, apkalba.

KONISKUMAS reiškiasi: 1) perdėtu dvasinių paguodų pamėgimu, 2) ieškojimu juslinio prieteliškumo ir jo neišsižadėjimu teigiant, kad tie santykiai tvirtina jų pamaldumą, 3) patiriama pagundų dėl maldos metu patiriamų jausnių pasitenkinimų.

DVASINIS TINGĖJIMAS. 1) Bodėjimasis dvasiniais lavinimais, kai juose nerandama paguodos. Jie sutrumpinami ir apleidžiami. 2) Dvasinis prislėgimas, gavus sunkesnius išakymus ar patarimus.

DVASINIS GODUMAS. 1) Per didelį apsikrovimas maldingumo pratybomis, nepaliekant laiko apsimarinimui, vidinio gyvenimo praktikai. 2) Gausybė malonumą teikiančių brangių daiktelių: paveikslėlių, rožančių, kryželių, įvairių kitų daiktelių. Jie dažnai kaitaliojami, ieškant brangesnių, retesnių. Tai rodo prisirišimą prie antraeilių dalykų, o nesirūpinama tuo, kas sudaro maldingumo esmę.

Šie visi netobulumai kenkia dvasinei pažangai ir todėl Dievas, norėdamas tuos asmenis pataisyti, įveda juos į **sielos naktį**. Tai sunkus išbandymas. Norint jo išvengti, reikia stengtis išsivaduoti iš šių netobulumų, praktikuojant klusnumą, susivaldymą, nusižeminimą.

ATŠALIMAS

Atšalimas — dvasinė liga, pasireiškianti veržlumo netekimu, bodėjimusi bet kokiomis pastangomis, krikščioniškojo gyvenimo augimo sulėtėjimu. Tai dar nėra dvasinė mirtis, bet, senkant moralinėms jėgoms, artėjama prie jos.

ATSALIMO PRIEŽASTYS: 1) **dvasinės mitybos stoka.** Dvasinis maistas — įvairūs dvasiniai lavinimai, luomo pareigų atlikimas, lavinimasis dorybėse. Nesistengiant, nerūpestingai atliekant šiuos lavinimus, laisva valia pasiduodant išblaškymams, netenkama daug malonių, neturima jėgų praktikuoti sunkesnes krikščioniškas dorybes. Tai savos rūšies dvasinė anemija (mažakraujystė), kuri susilpnina

sielą. Atšalimas skiriasi nuo sausras. Sausroje jaučiamas nemalonumas ir pažeminimas dėl išsiblaškymų, bet rimtai stengiamasi jų išvengti. Atšalusi siela nekovoja su išsiblaškymais, lengvai pasiduoda nereikalingoms mintims, jų nevengia, jomis gėrįsi...

2) Išbrovimas į sielą liguisto galvalo.

a) Dažnos pagundos, kurioms tik pusiau priešinimasi, pataikauja ma kūnui, nekovoja su prisirišimais, daroma daugybė kasdienių nuodėmių.

b) Vyrauja puikybė, savimi gėrėjimasis, neapkenčiama uolių, pareigingų, pavydas, pyktis, aštrumas santykiuose su artimu.

c) Silpnėja aiškūs sprendimas ir sąžinės jautrumas, nuolatinis išsiblaškymas.

Atšalimo laipsniai:

1. Prasidedančio atšalimo stadijoje dar bjaurimasi mirtina nuodėme, bet lengvai daromos kasdienės nuodėmės. Dvasiniai lavinimai atliekami mechanškai ir nerūpestingai.

2. Įvykusio atšalimo stadijoje dėl nuolatinio nuodėmingo nerūpestingumo prarandamas pasibjaurėjimas mirtina nuodėme. Silpnai cinamasi nuo pagundų.

3. Atšalimo pavojai ir pasekmės.

Ypatingas atšalimo pavojus — dvasinių jėgų susilpnėjimas. Atšalimo pasekmės: **1. Sąžinės apakimas**, kai didelės nuodėmės laikomos mažomis. **2. Valios susilpnėjimas** — neištikimybė mažuose dalykuose veda prie apsilaidimo dideliuose dalykuose, nes dvasiniame gyvenime viskas tarp savęs rišasi. Pasiduodama prigimties palinkimams, piktnaudžiaujama Dievo malonėmis, priešinimasi Šventosios Dvasios įkvėpimams. Atšalusios sielos nupuolimai sunkiai patalsomi, nes nupuolama nepastebimai, o pastebėjus teisinamasi ir tuo būdu suklaidinama sąžinė.

PRIEMONĖS KOVOTI SU ATŠALIMU: 1. Atvėrimas nuodėmklausui ir ištikimas jo patarimų vykdymas. 2. Dvasinių lavinimų, ypač mąstymo ir sąžinės tyrimo stropus atlikinėjimas. 3. Geros intencijos dažnas sužadėjimas. Šiuos aktus atlikti reikalingas valios kilnumas, didžiadvasiškumas, nusiteikimas nieko Dievui neatsakyti, o ne jausminis užsidegimas.

TOBULIEJI ARBA ESANTIEJI VIENIJIMOSI KELIJE

Sielai apsivalius nuo nuodėmių ir pasipuošus pozityviomis dorybėmis, ji tampa tinkama nuolatinai ir intymiai vienytis su Dievu, t. y. pajėgi eiti vienijimosi keliu.

VIENIJIMOSI kelio tikslas — intymi ir nuolatinė vienybė su Dievu per Jėzų Kristų. Tobulo krikščionio vienintelis tikslas gyventi vien dėl Dievo, kad Jį garbintume, Jam tarnautume, Jį mylėtume. To tikslo siekiama visiškai užmirštant save, galvojant vien apie Dievą, kad visa savo esybe kryptume į Jį. Tada Dievas pats ves ir

pašvęs mūsų sielą, kūną ir visą gyvenimą, mums vadovaus ir visai mus palenks savo švenčiausiaj valiai. Patys iš savęs nepajėgdami to tikslą siekti, vienijamės su Jėzumi. Ši vienybė didinama šv. Komunija. Per ją Kristaus nusiteikimai darosi mūsų nusiteikimais. Kad nebegyventume mes, o mumyse visiškai gyventų Kristus, Jis duoda mums ypatingų Šventosios Dvasios malonių. Leisdami mums vadovauti Dieviškajai Dvasiai, noriai ir didžiadvasiškai vykdydami Jos įkvėpimus, galvosena, kalbėsena ir elgsena tampame panašūs į Jėzų. Taip Jėzus, gyvendamas mumyse, garbina Dievą, pašventina mus ir padeda mums pašventinti artimą.

Vienijimosi kelio žymės. Visos žymės susilieja į nuolatinį reikalą gyventi vidinėje vienybėje su Dievu meilėje Jam. Tokia siela beveik nuolat gyvena Dievo akivaizdoje; ji džiaugsminga, gyva, klusni, neribotai pasitikinti Dievu, paprastai Dievas dažnai leidžia jai save patirti.

Dievo meilė ne vien pagrindinė, bet ir vienintelė dorybė, nes visos kitos dorybės seka iš jos. Ypač ryškios teologinės dorybės: tikėjimas nėra protarpiais atnaujinamas tikėjimo aktas, bet nuolatinis gyvenimas tikėjimu; viltis — tai kūdikiškas pasitikėjimas, šventas atsidavimas Dievui. Tų vėrūnių pasiekus, visos dorybės tampa viena dorybe — meile, kuri reiškiasi visomis kitomis dorybėmis. Vientisa darosi ir minties malda, kuri virsta maldingu ir nuolatinio žvilgsniu į Dievą. Vientisas visas gyvenimas, nes siela nuolat kyla prie Dievo, savo valią palenkdamą Dievo valiai. Tas sutikimas su Dievo valia yra jai meilės aktas, visiškas pasivedimas Dievui. Maldos, darbai, kentėjimai — visa persunkta dieviškąja meile. „Dievas mano ir mano visas“.

Vienijimosi kelyje esančiai sielai būdingi šie bruožai: 1) **Didelis širdies tyrumas** — vengiama kiekvieno laisvavališko pasipriešinimo malonei. Sielos apvalymą vienijimosi kelyje Dievas užbaigia specialiais išbandymais. 2) **Didelis savęs apvalymas** — gyvenama vien Dievo valia, visiškai pasivedant Dievui. 3) **Pastovus Dievo prisiminimas** — troškimas nuolat bendrauti su Juo. Nuolatinis Dievo prisiminimas padaro tai, kad nuolat su pagarba ir meile žiūrima į Dievą. Tai **kontempliacija**, charakteringa vienijimosi kelio žymė. o

NATURALIOJI kontempliacija gali būti **pojutinė, vaizduotės ir proto arba filosofinė**. Tai žavėjimasis, stebint (kontempliuojant) gražų gamtovaizdį, mylimą daiktą ar asmenį, kokią nors tiesą, kuria nors antgamtinė tiesa. Minties malda tampa kontempliacija, kai joje vyrauja vientisas žiūrėjimas, stebėjimasis, žavėjimasis. Kontempliacinė malda skiriasi nuo svarstomojo mąstymo ir nuo širdies maldos, nes joje nėra nei ilgų svarstymų, nei daugybės jausminių aktų, o tik vientisas ir **meilingas žiūrėjimas į Dievą** ar dieviškus dalykus.

Antgamtinė kontempliacija gali būti **įsigytoji** (aktyvi), **gautoji** (pasyvi) ir **mišrioji**.

ĮSIGYTOJI kontempliacija, tai suprastinta širdies malda, kurioje

proto ir jausmų aktai darosi vis vientisesni ir yra mūsų veikimo, paremto malone, vaisius, nors dažnai paslėptu būdu čia veikia ir Šventosios Dvasios dovanos, ypač mokslo, supratimo ir išminties.

GAUTOJI kontempliacija yra Dievo dovana, kurios negalima įsigyti jokiais savo pastangomis. Šioje kontempliacijoje jausminių ir protinių aktų vientisumas yra ypatingas. Jis atsiranda specialios veikdinančios malonės, kuri užvaldo sielą, jei sutinkant, dėka. Dievas suteikia sielai ypatingų apšvietimų ir jausmų. Tačiau ir gautojoje kontempliacijoje Dievas veikia mumyse su mūsų pritarimu ta prasme, kad mes laisva valia priimame tai, ką Jis duoda. Sielos stovis vadinamas pasyviu, nes ji gauna dieviškas dovanas ir jas priima.

MISRIOJI kontempliacija — tai aktyvios ir pasyvios kontempliacijos junginys. Tos pačios maldos metu, aktai, priklausą nuo mūsų iniciatyvos, gali pakaitomis reikštis su aktais, iššauktais ypatingos malonės. Mišrioji kontempliacija priskiriama prie gautosios, tai lyg pirmasis gautosios kontempliacijos laipsnis.

Vienijimosi kelyje gali būti išskiriami du pavidalai: 1) **paprastas** arba aktyvus vienijimosi kelias, kurio charakteringa žymė — Šventosios Dvasios dovanų ugdyimas ir minties maldos supaprastinimas, kuri tampa aktyviaja kontempliacija. 2) **pasyvus** arba mistinis vienijimosi kelias, kurio charakteringa žymė yra gautoji arba **tikroji** kontempliacija. Kartais kontempliacijoje būna mistinių reiškinių — nepaprastų regėjimų, apreiškimų.

KRIKŠČIONIŠKASIS ŠVENTUMAS

Kalbant apie krikščionio šventumą, turima mintyje tai, kiek krikščionis yra persilėmęs Dievo šventumu.

Dievas yra pats šventumas, nes Jame nėra jokio netobulumo. Pašvenčiančioji malonė daro mus Dievo prigimties dalininkais, o tuo pačiu ir Jo šventumo dalininkais. Taigi šventas yra tas, kuris turi pašvenčiančią malonę. Tokiais tampame Krikšto metu. Kuo pašvenčiančioji malonė didesnė, tuo mūsų būseną šventesnė. Tačiau tikram šventumui kartu su būsenos šventumu turi atitikti mūsų veiksenos šventumas. Tam tikslui kartu su pašvenčiančia malone gauname atgamtinės dorybės ir Šventosios Dvasios dovanas. Jos pašventina mūsų sielos galias ir padaro jas **galinčiomis** veikti atgamtiškai, t. y. šventai. O kad iš **tiesų** galėtų veikti, kad jų veikimui netrukdytų žmogiškos prigimties netobulumas, reikia mūsų galių potencialumą patobulinti atitinkamomis dorybėmis. Kuo aukštesnis dorybių laipsnis įgyjamas, tuo pilniau reiškiasi šventa sielos būseną. Taigi, siekiantieji krikščioniškojo tobulumo — pradedantieji, pažangieji ir tobulieji — tuo pačiu yra žengiantieji pirmuosius šventumo žingsnius, gerokai pirmyn pažengę ir pasiekę herojišką šventumo laipsnį.

Kadangi žmonių gyvenimo sąlygos, pašaukimo pareigos labai įvairios, krikščioniškas šventumas, iš esmės būdamas visuose toks

pat, turi labai įvairius atspalvius. Vienių veiksmuose labiau išryškėja vienos moralinės dorybės, kitų — kitos. Šiek tiek įvairuoja ir teologinės dorybės.

Bažnyčia, sprendama apie vieno ar kito žmogaus herojišką šventumą, vadovaujasi jo dorybių pasireiškimo herojiškumu, kurį galima nustatyti. Kadangi apie žmogaus būsenos šventumo didumą gali spręsti tik Dievas, tai ir laukiama Jo liudijimo, būtent stebuklų per kandidato į šventuosius užtarimą. Apie šventumo būsenos didumą galima spręsti, vadovaujantis ir dėsniu: pagal būseną ir veikseną. Todėl yra nuomonių, jog remiantis tuo, kad kurio nors žmogaus veikseną yra herojiškai šventa, galima spręsti apie jo būsenos šventumą, bet dėl didesnio tikrumo visuomet buvo laukiama dangaus liudijimo — stebuklų. Kanonizacijos byloje dorybių herojiškumo kriterijumi laikomas jų reikšimosi ištikimumas ir ištvermingumas, t.y. visų pašaukimo pareigų ištikimas ir pastovus atlikimas. Ištikimas pareigų atlikimas yra tada, kai jame nėra jokio laisvavališko netobulumo. Laisvavališkų netobulumų buvimas yra aiškus ženklas, kad Dievo tarnyboje nėra pasiekta herojiško ištikimumo. Ištvermingumas pasireiškia nuolatiniu, pastoviu ir vis geresniu pareigų atlikimu. Ištvermingai atlikti visas savo pašaukimo pareigas gali tik didelį šventumą pasiekęs žmogus.

Tikrindama kandidato į oficialius šventuosius šventumą, Bažnyčia žiūri ar jo krikščioniškosios dorybės, turėjusios progos pasireikšti jo gyvenimo sąlygose, pasireiškė herojiškai, t. y. ar jis atliko visas savo pareigas be valingų netobulumų ir ar atliko jas ištvermingai, teologinių bei moralinių dorybių dvasioje, Šventosios Dvasios dovanų įtakoje.

XIII PAMOKA

DORYBĖS BEI JŲ UGDYMAS. MORALINĖS DORYBĖS

Dorybė — tai geras įprotis, kuris įgalina žmogų veiksmą atlikti lengviau, greičiau, geriau ir su malonumu.

Kilmės atžvilgiu visos dorybės skiriamos į dvi grupes, — natūralias ir antgamtines. Natūralias dorybes žmogus pats įsigyja savo veiksmų sąmoningu ir ištvermingu kartojimu. Antgamtinių dorybių gauname drauge su pašvenčiančia malone. Augant malonei, su ja auga ir gautos dorybės.

NATURALIOS DORYBĖS.

Natūralios dorybės, patobulinančios proto veikimą, vadinamos intelektualinėmis, o patobulinančios valios veikimą — moralinėmis, nes jos daro žmogaus gyvenimą doresniu. Intelektualinės dorybės skirstomos į spekulatyvines (supratimas, išmintis, mokslas) ir praktiškas (menas, protingumas). Moralinės dorybės skirstomos į pagrindines arba kardinalines ir antrines. Kardinalinės dorybės kreipia į gera visą moralinį žmogaus veikimą. Jos keturios: Protingumas, teisingumas,

tvirtumas ir susivaldymas. Protingumas — proto sugebėjimas vadovauti žmogaus moraliniam gyvenimui: teisingumas patobulina valią, kad ji atiduotų kiekvienam, kas jam priklauso: tvirtumas — valios jėga įveikti pasitaikančius sunkumus; susivaldymas — valios ištaka gelsmams, padedanti žmogui susivaldyti neleistinių malonumų įtaigoje ir laikytis moralinių normų.

ANTGAMTINĖS DORYBĖS.

Antgamtinės dorybės nuo natūralių dorybių skiriasi iš esmės kilmės, veikimo ir tikslo atžvilgiu.

a) Kilmės atžvilgiu. Antgamtinės dorybės įsigyti pats žmogus yra bejėgis. Jos gaunamos iš Dievo drauge su pašvenčiančia malone.

b) Veikimo atžvilgiu. Antgamtinės dorybės suteikia tik galia veikti antgamtiskai. Lengvumas veikti įgyjamas tik po ilgų, pakartotinių, antgamtiskų veiksmų. Esant malonės stovyje, rūpinantis pažanga natūraliose dorybėse tuo pačiu rūpinamasi ir antgamtinių dorybių pažanga, nes natūralių ir antgamtinių dorybių aktai tokie pat, o esant malonės stovyje — **tie patys.** 1

c) Tikslo atžvilgiu. Natūralių dorybių tikslas yra koks nors padorus gėris, pvz., žmonių pagarba; antgamtinių dorybių tikslas yra antgamtinis.

Išvermingai praktikuojant ilgesnį laiką antgamtinių dorybių aktus, toks veikimas pasidaro tarsi įgimtas, todėl lengvas ir malonus. Visa tai atremta į natūralias dorybes, todėl per sunkią nuodėmę praradus pašvenčiančią malonę, o kartu su ja ir antgamtinės dorybes, tuo neprarandamas greitumas ir lengvumas atlikti įprastus veiksmus, nors jie jau nėra nuopelninai.

Antgamtinės dorybės didėja, didėjant sieloje pašvenčiančiai malonei.

Antgamtinės dorybės, padarius laisvavališką kasdienę nuodėmę, nesumažėja, bet sumažėja jų įsigalėjimas mūsų sielos galiuose. Pvz., nusikaltus artimo meilei, siela tampa mažiau pajėgi veikti pagal artimo meilę. Per sunkią nuodėmę praradami pašvenčiančią malonę, prarandame ir antgamtinės dorybės, pirmiausia meilės, nes sunki nuodėmė yra pasipriešinimas begaliniam Dievo gerumui, kuris yra formalus antgamtinės meilės objektas. Drauge su meile prarandamos ir visos kitos antgamtinės dorybės, išskyrus tikėjimą ir viltį, jei sunki nuodėmė nėra nukreipta tiesiog prieš jas. Šios antgamtinės dorybės, nors ir netobulu būdu, pasilieka sieloje, kaip prisikėlimo iš nuodėmių dailės.

Visas antgamtinės dorybes apima meilės dorybė, todėl kiek paaugame meilėje, tiek paauga ir visos kitos dorybės.

Visos antgamtinės dorybės objekto atžvilgiu skirstomos į teologines ir moralines. Teologinių dorybių objektas yra **pats Dievas**. Moralinių dorybių objektas yra koks nors **dalinis gėris**. Moralinės dorybės

objekto ir galių patobulinimo atžvilgiu nesiskiria nuo natūralių do-
rybių ir todėl yra vadinamos tais pačiais vardais.

ANTGAMTINĖS MORALINĖS DORYBĖS.

Antgamtinės moralinės dorybės įgalina žmogų **viešpatauti** savo žemesniajai prigimčiai, pagal Dievo apreikštas mums normas, tvarkyti savo santykius su artimu materialinių gėrybių srityje.

Pagrindinės (kardinalinės) moralinės dorybės patobulina mūsų galių veikimą. Kiekvieną kardinalinę dorybę galima išskaidyti į grupę skirtingų moralinių dorybių, kurių vienos papildo pagrindines dorybes, kitos joms palenktos kaip giminingos, trečios dėl panašumo į pagrindines dorybes priklauso jų šeimai.

1. PROTINGUMO DORYBĖ.

Protingumo dorybė — tai antgamtinė moralinė dorybė, įgalinanti pritaikyti tiesių srityje pasirinkti geriausias priemones antgamtinių tikslų, palenktų galutiniam žmogaus tikslui, siekimui. Protingumo dorybės aktų sudėtinės dalys: 1) brandus tyrimas, ieškant geriausių priemonių tikslui siekti, 2) teisingas sprendimas, kurią priemonę pasirinkti, 3) priimto sprendimo **vykdymas**. Norint padaryti teisingą sprendimą, reikia naudotis savo ar kitų patirtimi, pritaikyti ją dabartinėms sąlygoms, kiek galima pramatyti šio sprendimo pasekmes, pasitarti su labiau prityrusiais žmonėmis. Sprendimą darant, stengtis atsipalaiduoti nuo aistrų įtakos, nurimti, vadovautis vien apreikštomis tiesomis, pasverti visus argumentus „už“ ir „prieš“, spręsti su tam tikru išvalgumu. Priimti tą sprendimą, kuris atrodo geresnis Viešpaties garbei, artimo labui ir mūsų pažangos atžvilgiu. Priimtą sprendimą nedelsiant vykdyti. Vykdamas sprendimą, mokėti laiku susiorientuoti ir padaryti reikalingas pataisas. Protingumas vadovauja mums kelyje į šventumą **padėdamas** išvengti nuodėmių, pažįstant jų priežastis, progas ir surasti priemones jų išvengti. Dorybių praktikoje protingumas padeda suderinti iš pažiūros priešingas dorybes, pvz., teisnumą su gerumu, malonumą su tvirtumu ir pan. Protingumo dorybę ugdyti padeda maldą, sekimas Jėzaus pavyzdžiu, vieniėjimasis su Jėzu. Visus protingumo dorybės aktus kreipti į galutinį žmogaus tikslą.

PRADEDANTIEJI praktikuodami protingumo dorybę kovoja su kūnišku protingumu, siekiančiu patenkinti trejąpą geismą. Vengiama bet kokio gudravimo, apgavystės, lengvapėdiškumo, neapsisvarstymo, taip pat neapsisprendimo, nuolatinių svyravimų kaip pasielgti, kurių priežastimi dažnai būna atsakomybės ir susikompromitavimo vengimas. **Pažangieji** stengiasi visur vadovautis Jėzaus Kristaus pavyzdžiu, iš Jo mokosi, kad jų išmintis būtų tyra, taikinga, pilna gailėstingumo, nešališka. Tobulieji daro pažangą protingumo dorybėje šventosios Dvasios patarimo dovanos įtakoje.

2. TEISINGUMO DORYBĖ.

Teisingumas — antgamtinė dorybė, įgalinanti valią pastoviai bei nuolat atiduoti kitiems visa, kas jiems tikrai priklauso. Teisingumas apima visą kompleksą dorybių, kurių tarpe: a) teisingumas griežta prasme, b) religijos ir c) klusnumo dorybės.

a) **Teisingumas griežta prasme** tvarko mūsų pareigas artimui. Jis remiasi pagarba kito žmogaus teisėms į nuosavybę, sveikatą, gyvybę ir kt. Teisingumas įveda tvarką bei taiką kaip socialiniame, taip atskiro žmogaus gyvenime. Tai prigimtas teisingumas. Antgamtinis teisingumas (krikščioniškas) žmogaus sieloje sunaikina pačias neteisingumo šaknis. Ypač aukštą teisingumo dorybės laipsnį turi būti pasiekę pamaldūs žmonės. Elgdami neteisingai, jie papiktina kitus žmones. Pirmiausia reikia gerbti kito žmogaus **asmeninės nuosavybės** teisę. Todėl griežtai draudžiama vogti, sukčiauti, spekuliuoti ir pan. Be to teisingumas reikalauja: 1) laiku grąžinti sutartu būdu skolas, 2) rūpestingai naudotis paskolintu daiktu, grąžinti nesugadintą, 3) valingai padarytą žalą atlyginti. Nemažiau gerbti kito **gerą vardą ir garbę**. Teisingumas ir meilė reikalauja susilaikyti nuo artimo smerkimo, juo labiau nuo šmeižtų, paslapčių išdavimo, nes tai mažina jo autoritetą. Vengti neteisingų įtarimų, įskundimų. Griežta pareiga neteisingus įskundimus ir šmeižtus atšaukti.

b) **RELIGIJOS dorybė** nuteikia teikti Dievui priklausomą garbę tiek, kiek Jis to yra vertas. Religijos aktas nėra tobulo teisingumo aktas, nes tokios garbės Dievui teikti nepajėgiame, bet prie jo priartėti turime siekti kiek tai įmanoma.

Religijos dorybės objektas — tiek vidinis, tiek išorinis kultas, kurį privalome teikti Dievui. Kai religijos dorybė yra perimta Dievo melle, jos aktai tampa trijų teologinių dorybių išraiška. Religijos dorybės motyvas — išpažinti begalinį Dievą, kaip pirmosios priežasties ir galutinio tikslo, kilnumą. **Vidiniai** religijos dorybės aktai — palankumas Dievui. Visos sielos galios, ypač protas ir valia, Jį adoruoja, Juo gėrįsi, Jam dėkoja, Jo atsiprašo. Šie vidiniai aktai pasireiškia išoriniais atitinkamais aktais, kurių pagrindinis yra auka. Naujajame Įstatyme yra tik viena šv. Mišių auka, tobuliausiu būdu pagarbinanti Dievą, atsilyginanti Jo ižestam teisingumui. Tai sudabartinata Dievo — Žmogaus auka ant kryžiaus. Kiti religijos dorybės išoriniai aktai: vieša malda, kalbama Bažnyčios vardu (pvz., brevijorius), palaiminimas Švč. Sakramentu, privačios maldos, priesaikos ir įžadai, daromi Dievo garbei, išoriniai Dievo pagarbinimo aktai (pvz., priklaupimai ir kt.). **Religijos dorybė kilniausia iš visų** moralinių dorybių, nes mus atveda arčiau prie Dievo, negu visos kitos moralinės dorybės. Žmogus, kaip protingas Dievo kūrinys, turi sąmoningai ir laisvai duoti garbę Dievui ne tik savo, bet ir visos neprotingosios kūrinijos vardu. Ypač tai yra kunigų ir vienuolių pareiga. Vienuoliniai įžadai — kilniausias religijos dorybės aktas,

kuriuo žmogus save paaukoja Dievo garbei. Kunigai turi dvi pagrindines pareigas: už visus žmones kalbėti viešąją Bažnyčios maldą (brevijorių) ir aukoti šv. Mišių auką. Kad galėtume vis aukštesniu laipsniu praktikuoti religijos dorybę, reikia puoselėti **atsidavimą Dievui, pasiaukojimą Jam, būti atidūs Dievo valiai.** Tai iš esmės yra ne kas kita, kaip Dievo meilės apraiška. Taip tarp religijos dorybės ir Dievo meilės yra tamprus ryšys.

Pradedančiųjų religijos dorybės praktika pasireiškia stropiu Dievo ir Bažnyčios įsakymų laikymusi, vengimu vidinio ir išorinio išsiblaškymo, pastanga dėmesingai melstis. Pažangieji stengiasi peršimti **religijos dvasia**, kuri apima du pagrindinius nusiteikimus: pagarbą ir meilę. Vienijimasi su Jėzaus garbinimo, meilės aukos nusiteikimais. Tada visas gyvenimas virsta Dievo garbinimu. Tobulieji praktikuoja religijos dorybę **maidingumo dovanos įtakoje.**

c) **KLUSNUMO dorybė** — tai antgamtinė moralinė dorybė, kuri nuteikia mūsų valią paklusti teisėtiems vyresniesiems, kiek jie yra Dievo atstovai. Klusnumas remiasi Dievu, kaip aukščiausiu valdovu ir mūsų kaip kūrinių absoliučia pareiga Jam paklusti. Teisėti vyresnieji yra tie, kurie yra paties Dievo skirti įvairioms bendruomenėms: šeimoje — tėvai, civilinėje bendruomenėje — bendruomenės išrinkta valdžia, profesinėje bendruomenėje — darbdaviai, kurių teisės ir pareigos darbininkų atžvilgiu nustato darbo sutartys. Antgamtinėje plotmėje yra Kristaus įsteigta bendruomenė Bažnyčia, kuriai žmogiško gyvenimo plotmėje vadovauja **popiežius**. Jam priklauso aukščiausia ir betarpiška valdžia. Vyskupai turi valdžią savo vyskupijoje, būdami vienybėje su popiežiumi ir priklausomi nuo jo. Klebonai ir vikarai turi valdžią savo parapijoje pagal Bažnyčios teisių kodeksą. Bažnyčioje yra religinių bendruomenių, kurios turi savo įstatus, aprobuotus popiežiaus, ir vyskupo, kurio vyskupijoje jos yra. Pagal šiuos įstatus išsirinkti ar paskirti vyresnieji turi teisėtą valdžią savo bendruomenėje jos įstatų ribose. Kiekvienas bendruomenės narys turi pareigą klausyti jos teisėtų vyresniųjų bendruomenės įstatų ribose. Jei vyresnysis įsakytų tai, kas yra aiškiai priešinga Dievo ir Bažnyčios įsakymams, jo klausyti net neleistina. Taip pat nėra pareigos klausyti, jei įsakoma daryti tai, kas fiziškai, ar moraliai neįmanoma. Abejojant, ar vyresnysis turi teisę tai įsakyti, reikia manyti, kad vyresnysis turi pagrindą taip elgtis. Kai vyresnysis, įsakydamas pavaldiniui, peržengia savo galios ribas, nėra pareigos jo klausyti. Pvz., tėvo įsakymas suaugusiam sūnui pasirinkti tą ar kitą profesiją sūnaus nesaisto.

Pradedantieji stengiasi laikytis Dievo ir Bažnyčios įsakymų ir, bent **išoriniai**, paklusti teisėtiems vyresniesiems stropiai, punctualiai ir antgamtinio motyvu (išpildymo paklusnumas). Pažangieji išigilina ir stengiasi sekti Jėzaus klusnumo pavyzdžiu. Jėzus klusnus ne tik

savo dangiškajam Tėvui, bet ir teisėtiems vyresniesiems tiek šeimose, tiek bendruomenėje. Stengiamasi paklusti ne tik išorinai, bet visa siela, net sunkiuose ir nemaloniuose dalykuose, vengiama paveikti vyresniuosius įsakyti tai, ko patys nori (valios paklusnumas). Tobulieji stengiasi palenkti savo sprendimus (ypač apie save) vyresniųjų sprendimams, net nesistengdami suprasti tokio sprendimo priežasties (proto paklusnumas). Taip jie paaukoja pilnutinę klusnumo auką Dievo garbei bei artimo labui.

Kad klusnumas būtų tobulas, jis turi būti: 1) **antgamtinis** vyresniuose matant patį Dievą, nes toks yra vyresniųjų valdžios pagrindas, 2) **visuotinis**, paklustama teisėtam vyresniajam jo kompetencijos ribose visuose dalykuose. Vyresnysis, duodamas įsakymus, gali suklysti, bet neklystame mes, kai jo klausome, jei tik nėra aiškiai priešinga Dievo įsakymams, 3) **visiškas** — punktualus, be apribojimų, pastovus, linksmas. Tokį klusnumo charakterį gali suteikti tik meilė, nes mylinčiam nieko nėra sunkaus, nes tada negalvojama apie sunkumus, o vien norima daryti malonumo tam, kurį mylime. Gyvai įsisąmoninus, kad per vyresniuosius įsakinėja Kristus, kuris už mus paaukoja savo gyvybę, neklusnumas taptų neįmanomas. Klusnumas yra kilniausia dorybė iš visų moralinių dorybių, išskyrus religijos dorybę, nes ji mus įgalina atsiplėšti nuo savo valios, kuri yra didžiausia vienybės su Dievu kliūtis. Klusnumo vertę ypač didina tai, kad jis yra **laisvas**. Klusnumu žmogus **laisvai** aukoja Viešpačiui tai, ką jis turi brangiausio — savo valią. Klusnumas — pastoviausia vienybės su Dievu forma, kai nuolat norima to, ko Dievas nori. Klusnumas — neklaidingas Dievo meilės ženklas. „Jei mane mylite — jūs laikysitės mano įsakymų“ (Jn 14, 13). Svarbiausia klusnumo išdava — visiškas saugumas. Laikantis savo valios, nuolat tenka spręsti klusnumą: kas geriau, kas tobuliau ir nelengva rasti teisingą atsakymą. Klusnumo įtakoje darome visuomet tai, kas Dievui patinka. Tai tiesiausias kelias į aukščiausias šventumo viršūnes. Todėl tobulai klusnūs visuomet yra ramūs, jaučiasi saugūs. Pagaliau klusnumas padaro nuopelniniais indiferentiškus veiksmus: valgymą, poilsį, paprasčiausius ruošos darbus ir pan.

3. TVIRTUMO DORYBĖ

Tvirtumo dorybė griežta prasme — tai antgamtinė moralinė dorybė, kuri stiprina valią, siekiant sunkiai pasiekiamo gėrio. Tvirtumo dorybė **tramdo baimę ir reguliuoja drąsą**, kuri be tvirtumo gali tapti beprotiška.

Pirmasis tvirtumo dorybės aktas **imtis sunkių darbų** ir juos atlikti. Į šį aktą įeina: 1) **ryžtingumas** atlikti savo pareigą bet kokia kaina, 2) **drąsa** proporcinga sutinkamoms kliūtims, 3) **išivermė** tęsti pastangas, kol bus pasiektas tikslas. Tvirtumo dorybei taip pat pri-

klauso **sugebėjimas pakeisti** įvairius bandymus ir sunkumus dėl Dievo. Ne kartą pakeisti yra **sunkiau**, negu pulti sunkenybes, nes blogio (pav., ligos, pagundų) pakentimas gali tęstis ilgai.

Pradedantieji, lavindamiesi tvirtumo dorybėje, kovoja su nuovargiu, pavoju, kritikos, pajuokos baime arba linkimu bet kuria kaina įtikti žmonėms, baime nepatikti draugams. Visos šios baimės trukdo atlikti savo pareigas Dievui ir artimui. Ypač akcentuojamas ištikimumas pareigai. Pažangieji mokosi iš Jėzaus pavyzdžio, kuris su nepaprastu tvirtumu siekė savo tikslo, vykdė žmonių atpirkimo darbą, nepaisydamas nuovargio, priešingumų, persekiojimų, kančių, mirties. Tobulieji praktikuoja tvirtumo dorybę, remiami tvirtumo dovanos. Jie gyvena ryžtingu nusiteikimu drąsiai aukotis Dievo garbei ir žmonių išganymui. Šio nusiteikimo įtakoje jų visas gyvenimas virsta lėta kankinyte.

Su tvirtumo dorybe glaudžiai susijusios keturios antrinės dorybės: a) **didžiadvasiškumas**, b) **dosnumas**, c) **kantrybė** ir d) **ištvermė**.

a) **Didžiadvasiškumas** yra kilnus nusiteikimas, kurio įtakoje įmami didžių darbų Dievo garbei ir artimo labui. Jis skiriasi nuo ambicijos, kuri yra egoistiška ir siekia valdžios bei garbės, savo **nesuinteresuotumu**. Šios dorybės dėka žmogus veržiasi pasitarnauti Dievui ir artimui. Didžiadvasiškumas pasireiškia ne tik jausmais, bet ir kilniais veiksmais, plačiais užmojais, drąsiomis pastangomis kovoje už šventumą, kitų išganymą, nepaprastu veiklumu, nesigailint sveikatos ir gyvybės. Priešinga šiai dorybei yda — perdėta nesisiekimų baimė.

b) **Dosnumo dorybė** — negailėjimas išlaidų Dievo garbei ir artimo labui. Ši dorybė rekomenduotina pirmiausia turtingiesiems, kad jie savo turtus tinkamai panaudotų. Ji tinka ir eiliniams tikintiesiems, kurie savo aukomis gali paremti daug kilnių sumanymų ir darbų. Dosnumo dorybei priešingos ydos: **šykštumas** ir **išlaidumas**. Sykštumo įtakoje vengiama didesnių išlaidų dideliems darbams. Išlaidumo įtakoje išlaidos daromos neapgalvotai, neprotingai: daug išleidžiama, bet mažai padaroma.

Kantrybė — tai krikščioniška atgamtinė dorybė, įgalinanti dėl Dievo meilės ir vienybėje su Jėzumi pakelti fizinius bei moralinius skausmus. Vienas motyvas, palaikantis mus kentėjimuose — sutikimas su Dievo valia ir amžinojo atlyginimo viltis. Labai stiprina kentėjimuose Viešpaties Jėzaus kančios kontempliavimas. Tinka kentėjimus pakelti didžiadvasiškai, trokštant atsisteisti Dievo teisingumui, pasitarnauti Dievo garbei, pelnyti nusidėjėliams atsivertimo ir pasitaikymo malonę.

Pradedantieji kentėjimus sutinka atgailos dvasioje, kaip Dievo leistus bandymus, atsiduoti Dievo valiai, be murmėjimo ir skundimosi. Pažangieji kentėjimus priima drąsiai, dėkodami, vienydamiesi su kenčiančiu Kristumi ir ilgainiui išmoksta jais net džiaugtis. Tobulieji kenčia su meile Dievo garbei ir sielų išganymui, **trokšdami dar la-**

biau kentėti. Prašyti ypatingų kentėjimų nederą, nes čia gali išsiskverbti per didelis pasitikėjimas savo jėgomis.

d) **Ištvermė** — tai nusiteikimas kovoti iki galo, nepasiduodant nuovargiui, bailumui, kūniškumui. Nuolatinės pastangos, siekiant tobulumo, vargina ir atsiranda nuobodulys, lėtinantis valios aktyvumą, palenkiantis ieškoti įvairių malonumų. Tačiau ištvermė neneigia poilsio. Reikia atsigalvinti, patirti džiaugsmo, paguodos. Tai būtina, norint ištesėti gerame, tačiau šis poilsis turi būti išmintingas, suderintas su Dievo valia, pasireiškiančia per nuostatus, kuriais vadovaujamės, vyresniųjų potvarkius. Ištvermė iki galo yra **Dievo dovana**, kurios nuolat reikia prašyti, vienijantis su Jėzumi ir prašant Švč. Mergelės Marijos užtarimo. Lavintis ištvermėje padeda prisimnimas, kad šis gyvenimas laikinas. Pasitikint Dievu, drąsiai imtis pakartotinių pastangų įsigyti reikalingų dorybių, kovoti su ydomis.

Tvirtumo paslaptis glūdi **nepasitikėjime savi**mi ir visiškame **pasitikėjime Dievu**, todėl nuolankieji yra nenugalimi. Tvirtumo dorybės šaknis — meilė Dievui. Tikrai mylint Dievą, nieko nėra sunkaus ir neįveikiamo.

4. SUSIVALDYMO DORYBĖ

Susivaldymas — tai antgamtinė moralinė dorybė, tramdanti visus palinkimus į kūniškus malonumus, išlaikydama juos padarumo ribose. Šios dorybės aktai — įvairūs apsiraminimai. Praktiškai susivaldymo dorybė pasireiškia: a) skaistybės, b) nusižeminimo ir švelnumo dorybėmis.

a) **Skaistybės** dorybės tikslas — sutramdyti seksualinio malonumo geidimą tiek, kad šioje srityje nebūtų nieko priešingo sveiko proto ir tikėjimo nurodymams. Šių nurodymų tikslas — santuokos rėmuose atlikti savo pareigas, pratęsiant žmonių giminę. Kita's tikslais ieškoti seksualinių malonumų griežtai draudžiama. Tai būtų prigimtės žalojimas. Skaistybė yra angeliška dorybė, įgalinanti žmogų nesusuteršti savo prigimtės. Ji taip pat **švelni, griežta ir sunki** dorybė. Jos įgijimas ir išlaikymas reikalauja rimtų pastangų, o pažeisti ją galima net mažiausiu valingu jai priešingu veiksmu.

Skaistybės dorybės laipsniai: 1) **budėjimas**, kad nepritartume mintims, jausmams, veiksams, priešingiems šiai dorybei. 2) Nedeliant atstumiamos neskaisčios mintys, jausmai, vaizdai. 3) Romumas ir šaltumas, kalbant apie dalykus, liečiančius skaistybę. 4) Visiškas nejautrumas šioje srityje. Tai ypatinga Dievo dovana. Pozityvioji skaistybės dorybės pusė — **žavėjimasis nekaltumu, skaistumu**.

Skaistybės dorybės rūšys: **santuokinė** skaistybė, pagrįsta nesuardoma širdžių vienybe, ištikimybe vienas kitam, pagarba. **Nesantuokinė skaistybė** — visiškas atsisakymas naudotis seksualiniais malonumais. Visiška skaistybė išsaugojama, praktikuojant **nusižeminimą**,

apsimarinią, darbštumą, melle Dievui. Ypač reikia vengti pavojingų progų, abipusę simpatija pagrįstų santykių tarp skirtingos lyties asmenų.

b) **Nusižeminimas** — antgamtinė moralinė dorybė, nuteikianti mus save teisingai vertinti ir siekti, kad būtume laikomi nežinomais ir paniekintais. Nusižeminimo pagrindas — tiesa ir teisingumas. Nusižeminimas pripažįsta, kas yra gauta iš Dievo, ir kas yra mūsų pačių nuosavybė. Šios tiesos šviesoje pripažįstame, kad tik Dievas vertas visos garbės.

NUSIŽEMINIMO LAIPSNIAI. Sv. Benediktas nurodo 12 nusižeminimo laipsnių. Sv. Ignacas Lojola — tris. Tai: 1) apsisprendimas paklusti visuose dalykuose, įpareigojančiuose sunkios nuodėmės bausme, 2) abejingumas visiems kūriniais ir apsisprendimas paklusti visuose dalykuose, įpareigojančiuose lengva nuodėme, 3) apsisprendimas pasirinkti tai, kas darytų panašesniu į Jėzų, o ne tai, kas vertinga pasaulio akyse. Olje taip pat nurodo tris nusižeminimo laipsnius: 1) savo menkumo pažinimas ir pasitenkinimas šia būseną, nes mūsų menkumas pabrėžia Dievo didybę, 2) būti patenkintu, kad ir kiti mus nieku laiko, 3) būti patenkintu, kad esame nieku laikomi ir taip su mumis elgiamasi. Sv. Vincentas Paulietis nurodo taip pat tris nusižeminimo laipsnius: 1) nuoširdus **išsiikininimas**, kad esame verti kitų paniekos, 2) džiaugtis, kad kiti mato mūsų netobulumus ir dėl to mus niekina, 3) stengtis paslėpti tai, ką Viešpats per mus daro, o jei tai neįmanoma — visa priskirti Dievo gailestingumui. Šis nusižeminimas greitai laiku padeda išgyti ir kitas dorybes. Nusižeminimas yra visų dorybių pagrindas, nes jis atveria duris visoms Dievo malonėms ir šiuo atžvilgiu yra pirmesnis už visas kitas dorybes. Todėl juo aukštesnio šventumo norima siekti, tuo gilesnis nusižeminimas turi būti įprastinė sielos būseną.

NUSIŽEMINIMO PRAKTIKA. Pradedantieji kovoja su puikybės ir taip rengia vietą nusižeminimui. Pažangieji stengiasi sekti Viešpaties Jėzaus nusižeminimu, praktikuodami paslėptą gyvenimą, savęs užmiršimą, priimdami paniką, atmetimą. Tai nusižeminimas Dievo, artimo ir savęs pačių atžvilgiu. Nusižeminimas Dievo atžvilgiu pasireiškia: 1) Jo tobulumo ir garbės pripažinimu, 2) laikant Jį visokio gerumo versme, 3) priklausomumo dvasiai, kuri skatina visiškai atsiduoti Sventosios Dvasios veikimui. Artimo atžvilgiu — žavimasi artimo dorybėmis, jo tobulumu, stengiamasi pateisinti ir netinkamus artimo poelgius, meldžiamasi jam suklupus ir save laikoma už kitus žemesniu, menkesniu. Savyje pačiuose matome ir pripažįstame ką gerą esame gavę iš Dievo ir esame giliai paskendę savo menkumo nuodėmingume. Tai sielą pripildo nuoširdaus nusižeminimo, kuris persunkia protą, širdį ir atsispindi išorėje.

Proto nusižeminimas paskatina savo sugebėjimus naudoti Dievo

garbei ir kitų gerovei, nuolankiai ir pagarbiai priimti kitų pamokymus, ypač Bažnyčios nurodymus. Tai padeda išvengti užsispyrimo, gerbti kitų nuomonę, įsitikinimus.

Širdies nusižeminimas pasireiškia neieškojimu garbės ar pagyrimo, labiau mėgstant neįvertinimą, nepripažinimą.

Išorinis nusižeminimas — kultūringa vidinio nusižeminimo išraiška. Jo aktai taip pat stiprina vidinį nusižeminimą. Jis pasireiškia paprastumu, kuklumu, ramumu, mandagumu, santūrumu kalboje, leidžiant kitiems kalbėti ir kalbant tik tada, kai reikia pasitarnauti tiesai.

Taigi nusižeminimo dorybė apima visą žmogų ir padeda praktikuoti kitas dorybes.

c) **Švelnumas** — antgamtinė moralinė dorybė, kuri sutramdo pyktį, pakenčia artimą ir elgiasi su juo maloniai. Tai vidinė dorybė, kuri perima ne tik valią, bet ir jausmų pasaulį. Švelnumas pripildo sielą **taikos, ramybės, giedrumo**, kurie pasireiškia visoje žmogaus išorėje. Tikras švelnumas gali tarpti tik tose sielose, kuriose yra visiškai sunaikintas egoizmas, visi savanaudiški interesai.

Švelnumo dėka sieloje viešpatauja: 1) taika su Dievu, nes visi nemalonumai sutinkami ramiai, giedriai, kaip priemonė daryti pažangą dorybėse, 2) taika su artimu, nes švelnumas, tramdydamas pyktį, įgalina pakęsti artimo trūkumus ir palaikyti su juo gerus santykius, 3) taika su savimi, nes ir nupuolus nesinervinama, bet ramiai, atsargiai iš klaidų mokomasi, stengiamasi būti atidesniu.

Pradedantieji lavinasi švelnume, kovodami su pykčio prasiveržimais, kitomis aistromis. Pažangieji seka Jėzaus švelnumu, pakantumu, atlaidumu, romumu, vengdami aštrių ginčų, įžeidžiančių artimą, niekinančių žodžių, atsimokėti pikto už piktą, kalbėti pykčio apimti. Visus sutinka su pagarba ir geru šypsniu. Švelnus patarnavimas, paguodos žodis, švelnus atsakymas į įžeidimus. Tobulieji stengiasi persiimti paties Dievo švelnumu. Tada žmogaus visas elgesys išpinas švelnumu.

Moralinių antgamtinių dorybių dėka sudrausminamos ir ištobulinamos mūsų galios, atstatant pirmąją harmoniją, kurią sugriovė gimtoji nuodėmė. Pradėtą sielos vienybę su Dievu toliau tobulina teologinės dorybės.

XIV PAMOKA

TEOLOGINĖS DORYBĖS

Teologinės dorybės — tikėjimas, viltis ir meilė. Jų paskirtis suvienyti mus su Dievu per Jėzų Kristų ir įgalinti mus dalyvauti dieviškajame gyvenime. Jų veikimas yra vienijantis ir perkeičiantis.

TIKĖJIMO DORYBĖ

Tikėjimas yra teologinė dorybė, kuri valios ir malonės įtakoje palenkia mūsų protą priimti apreiškias tiesas dėl jas apreiškiančio Dievo autoriteto.

Tikėjimo **materialinis objektas** yra apreiškų tiesų visuma. Šios visos tiesos telkiasi apie Dievą ir Jėzų Kristų: Dievo prigimtines vienumas, Svč. Trejybės paslaptis, Dievas — kaip visa ko pradžia ir tikslas, Jėzus Kristus — Atpirkėjas ir Tarpininkas, — visa tai sudaro mūsų tikėjimo turinį.

Tikėjimo **formalinis objektas** — tikėjimo motyvas. Jo esmę sudaro dieviškasis autoritetas. Tikėjimo tiesų aiškintoja ir neklaidingą jų saugotoja yra Kristaus įsteigtoji Bažnyčia. Jos mums pateikiamos tikėti tiesos yra **katalikų tikėjimas**.

Tikėjimo dorybė yra viso mūsų antgamtinio gyvenimo pagrindas ir labai glaudžiai mus vienija su Dievu. Ji yra žmogaus išteisinimo pradžia, kadangi ja pasinaudodamas, Dievas daro mus savo paties gyvenimo bei pažinimo dalininkais. Tikėjimas yra šviesa mūsų protui, įgalinanti pažinti antgamtinius dalykus.

Tikėjimas yra ir viso krikščioniškojo tobulumo pagrindas. Juo siela giliau persiėmusi tikėjimu dieviškomis tiesomis, tuo aukštesnio laipsnio tobulumą gali pasiekti.

Pažinimas gali būti **juslinis**, įgyjamas pojūčių pagalba; **protinis** — įgyjamas proto pagalba ir **dvasinis** arba **antgamtinis**, kuris įgyjamas tikėjimu. Tik tikėjimo dėka sužinome apie Dievo vidinį gyvenimą, jo paslaptis, mūsų dieviškąją išūnybę, Šventosios Dvasios gyvenimą mumyse. Tikėjimo šviesa padeda giliau pažinti protu priimtas tiesas, todėl Evangelijos moralė yra nepalyginamai tobulesnė už natūraliąją moralę, nes Kristaus skelbiamas šventumas yra vidinis ir atremtas į Dievą ir artimo meilę. Tikėjimas duoda mums gilų įsitikinimą, kuris ypatingu būdu stiprina valią. Jaučiantis silpną, tikėjimas primena, kad Dievas yra mūsų jėga, primena mus laukiantį amžiną atlyginimą. Tikėjimas taip pat yra paguodos bei gausių nuopelnų šaltinis. Pats tikėjimo aktas yra labai nuopelningas, nes juo mes atiduodame Dievui savo kilniausias sielos galias: protą ir valią.

Maldos ir asmeninių pastangų dėka tikėjimas tampa vis gilesnis, tvirtesnis ir veiklesnis.

Pradedančiųjų pareiga stiprinti savo tikėjimą. Jie turi: 1) dėkoti Dievui už tikėjimo dovaną, 2) prašyti Dievą sustiprinti jų tikėjimą, stengtis giliau pažinti tikėjimo tiesas, 3) vengti pavojų, kurie susilpnintų tikėjimą, kovoti su proto puikyste, 4) stengtis kuo greičiau išsiaiškinti abejones tikėjimo tiesomis.

Pažangieji ne vien tikl, bet ir vadovaujami tikėjimu savo gyve-

nime. Jie įpranta į viską žiūrėti ir viską vertinti tikėjimo tiesų šviesoje: daktus, asmenis, įvykius. Savo elgesį jie normuoja tikėjimu, žiūri tikėjimo žvilgsniu, įneša į jį Kristaus mokslą. Savo geru pavyzdžiu, sąžiningu pareigų atlikimu jie patraukia kitus prie Dievo. Tikėjime jie randa stiprybės ir paguodos. Tai atsispindi jų žodžiuose bei elgesyje.

Tobulieji savo tikėjimą tobulina, ugdydami mokslo ir supratimo dovanas.

VILTIES DORYBĖ

Prigimtinis atžvilgiu viltis yra aistra ir jausmas. Kaip aistra ji skatina žmogų siekti išorinio gėrio. Vilties jausmas stiprina žmogų sunkiais momentais.

Antgamtinė viltis remia krikščionių kelyje į tobulumą. Jos objektas yra visos apreikštos tikėjimo tiesos, liečiančios amžinąjį gyvenimą. Antgamtinė viltis remiasi Dievo gerumu ir galybe, todėl yra nepajudinama. Antgamtinės vilties pradai: 1) meilė ir troškimas antgamtinio gėrio — Dievo, kaip tobulosios laimės šaltinio. 2) Šis troškimas ir viltis pasiekti Dievą remiasi Jo paties gerumu, visagalybe bei duotu pažadu, kad Jis yra didžiausias mūsų atlyginimas, 3) naudojimasis visomis turimomis priemonėmis eiti į Dievą — bendradarbiaujama su Juo.

Viltis yra teologinė dorybė, kurios dėka trokštame Dievo, kaip didžiausio gėrio ir, pasitikėdami Jo pagalba, tvirtai tikimės amžinos laimės vienybėje su Juo.

Pirmasis ir esminis mūsų vilties objektas yra pats Dievas, kaip mūsų tikroji laimė. Vilties dorybės motyvas — Dievo gerumas ir Jo visagalybė.

Vilties dorybė: 1) vienija mus su Dievu, 2) daro sėkmingesnis mūsų maldas ir 3) yra mūsų našaus veikimo priežastis. Vilties dorybė, paremta gyvu tikėjimu, parodo mums, kad visos žemiškos gėrybės yra netobulos ir laikinos, todėl negali mūsų padaryti visiškai laimingais ir nukreipia žvilgsnį į antgamtinį gėrį — Dievą, kuris vienas tegali mus padaryti tobulai laimingais. Niekas nesuteikia Dievui didesnės garbės, kaip pasitikėjimas, nes juo skelbiama Dievo galybė ir gerumas. Už pasitikėjimą Dievas atlygina malonių gausumu. Todėl mūsų pasitikėjimas Dievu turi būti nepalaužiamas. Vilties dorybės dėka sužadunami sieloje kilnūs troškimai, ypač dangaus ir Dievo ilgesys ir kartu suteikiama drąsos bei ištvermės. Vilties dorybės dėka mes tampame galingi paties Dievo jėga. Dievas yra pirmoji ir pagrindinė mūsų veikimo priežastis, tačiau neslopinanti mūsų veikimo, bet, priešingai, jį žadinanti ir daranti vaisingu. Reikia būti įsitikinusiems, kad mūsų šventėjimas visiškai priklauso nuo Die-

vo, bet kartu reikia taip stengtis, lyg viskas nuo mūsų pačių priklausytų.

Pradedantieji privalo vengti dviejų kraštutinumų: 1) per didelio pasitikėjimo, kurio veikiami nenorime imtis reikiamų tobulėjimų priemonių, nevengame progų nusidėti ir 2) nedrąsos, nusivylimo, kuris kartais nuveda iki abejojimo savo išganymu. Norint atsispirti šiems nusiteikimams, reikia nepamiršti, kad, remiami Dievo malonės, galime atsispirti visoms pagundoms.

Pažangieji lavinasi ne vien viltyje, bet ir kūdikiškame pasitikėjime Dievu. Jie pamėgsta net savo skurdą ir iš jo kylančius pažeminimus, nes yra įsitikinę, kad visa Dievas duoda, ar leidžia jų gerovei. Šios mintys nuteikia dažnai su pasitikėjimu prašyti išvermės dovanos, kuri yra brangiausia iš visų dovanų. Išvermės negalime nusipelnyti, bet ją galime išsiprašyti. Tam geriausia vienytis su Bažnyčios malda, prašant laimingos mirties.

Tobulieji praktikuoja viltį šventu atsidavimu Dievui.

MEILĖS DORYBĖ

Meilė yra sielos veržimasis į gerį. Ji gali būti **jausminė, protinė** ir **antgamtinė**. Kiekvienai meilei būdinga: 1) simpatija mylimai būtybei, 2) noras su ja suartėti, 3) protų ir širdžių vienybė, turinti tikslą dalytis turimomis vertybėmis, 4) džiaugsmas, kylantis iš įsitikinimo, kad mylima būtybė priklauso mylinčiam.

Antgamtinės meilės versmė, motyvai ir objektas yra antgamtiniai.

Antgamtinė meilės dorybė gaunama kartu su pašvenčiančia malone ir įsilieja į mūsų valią, suantgamtinama jos kilniausią aktą — meilę. Tikėjimas mums pateikia Dievą, kaip tobuliausią Gerį, visiškai atitinkantį mūsų troškimus, o kūriniuose padeda išvelgti Jo atspindį, todėl kūriniuose mylime patį Dievą. Antgamtinės meilės objektas — pats Dievas ir žmonės, kaip Jo mylimi vaikai, gyvos Šventosios Dvasios buveinės.

Antgamtinė meilė (caritas) — tai teologinė dorybė, kuri padaro, kad Dievą mylime taip, kaip Jis pats save myli, t. y. už viską labiau, ir dėl Jo paties, o artimą — iš meilės Dievui. Taigi Dievo ir artimo meilė yra **ta pati** antgamtinė meilės dorybė. Ši meilė dar vadinama krikščioniška meile.

Dievo meilės įsakymas buvo paskelbtas Senajame ir pakartotas Naujajame Įstatyme. Jis įpareigoja Dievą mylėti labiau už viską ir visomis sielos galiomis. Šis įsakymas skatina mus tobulėti, siekiant meilės tobulumo, todėl mūsų meilė privalo augti iki mūsų mirties. Šio įsakymo laikymasis **būtin**as išganymui. Kad pasiektume išganyką, reikia turėti bent mažiausią šios meilės laipsnį ir siekti dangaus.

Krikščioniškosios meilės pagrindinis motyvas: begalinis Dievo tobulumas. Be šio motyvo dar gali būti išganingos baimės, vilties, dėkingumo ir kiti motyvai, tačiau pirmasis turi būti vyraujantis. Iš to seka, kad tvarkinga savęs meilė, palenkta Dievo meilei, derinasi su krikščioniškąja meile. Dėkingumas Dievui už Jo parodytą meilę mums paruošia sielą tyrajai meilei, kuri yra nesavanaudiška. Nesavanaudiška meilė, kai Dievą mylime dėl to, kad Jis geras ir trokštame Jo garbės. Savanaudiška meilė, kai Dievą mylime dėl to, kad Jis mums geras ir trokštame sau Jo gėrybių.

Meilės laipsniai (pagal šv. Bernardą) yra keturi: 1) savęs meilė dėl savęs paties (savimeilė), 2) Dievas mylimas dėl savo naudos, 3) Dievas mylimas dėl Jo paties ir 4) Dievas mylimas vien dėl jo paties. Trys paskutiniai Dievo meilės laipsniai atitinka tris tobulumo laipsnius.

Krikščioniškoji meilė — kilniausia dorybė ir todėl labiausiai pašventinanti. Ji sudaro tobulumo esmę ir apima visas kitas dorybes. Nuostabiai gražiai apie meilę kalba šv. Paulius (1 Kor 13, 1—13). Meilė labiau, negu kitos dorybės: 1) vienija su Dievu, nes persunkia protą pagarba Dievui, valią — visišku atsidavimu Dievo valiai, širdį — visų jausmų atidavimu Dievui ir visų jėgų panaudojimu Dievo ir dėl Dievo artimo tarnybai, 2) perkeičia sielą, padarydama ją vis panašesnę į Mylimąjį, 3) pašventina — padėdama geriau pažinti tikėjimo tiesas ir jomis gyventi. Meilė nepaprastai padidina sielos jėgas daryti gera, įveikti kliūtis, lavintis reikalingose dorybėse, 4) sielą pripildo džiaugsmo. Tai aukščiausio Gėrio turėjimo pradžia. Šio džiaugsmo palydovas — gili ramybė. Įsitikinę, kad Dievas gyvena ir veikia mumyse, su visišku pasitikėjimu Jam atsiduodame, pavesdami Jo rūpesčiui savo sielos reikalus ir tuo būdu patenkame į visiškos ramybės ir giedros buveinę, o dvasinė pažangai nėra palankesnio nušiteikimo, kaip vidinė ramybė.

Mūsų meilė Dievui tuo tobulesnė, kuo labiau save atiduodame. Šis atsidavimas būtinai susijęs su auka.

Pradedančiųjų Dievo meilė pasireiškia sunkios nuodėmės vengimu. Jų meilė — atgallaujanti meilė. Jos skatinami jie 1) stengiasi išsižadėti kūrinių prie kurių buvo prisirišę dėl savo malonumo ir 2) žadina gailėsčio ir nusižeminimo jausmus. Lavnasi pirmame Dievo meilės laipsnyje, vykdydami Dievo ir Bažnyčios įsakymus. Jų meilė netrukus įgauna dėkingumo atspalvį. Nuo dėkingumo už gautas gėrybes labai lengvai galima pereiti prie meilės Geradariui.

Pažangieji praktikuoja pamėgimo (complacentiae) ir palankumo (bonevolentiae) bei prisiderinimo prie Dievo valios meilę.

PAMĖGIMO meilė pasireiškia džiaugsmu dėl Dievo laimės, kuri mus labiau džiugina, negu mūsų pačių laimė. Dievas tampa mūsų Dievu. Jo tobulybėmis džiaugiamasi kaip savomis. Ši meilė pasikei-

čia į atjaučiančią ir kenčiančią meilę Atpirkėjui. Pamėgimo meilė perauga į palankumo meilę, trokštančią šlovinti Dievą ir kitus prie to skatinti. Pilni pagarbos Dievui trokštame, kad būtų aukštinamas Jo šventas vardas. Tuo tikslu jungiamasi su įsikūnijusiu Žodžiu, Mergele Marija, šventaisiais ir angelais ir pačiu Triasmeniu Dievu. Platinti Dievo garbę ypač įpareigoti religinių bendruomenių nariai ir kunigai, todėl jų gyvenimas turi būti nuolatinis himnas Dievo garbei.

PALANKUMO meilė reiškiasi Dievo valios vykdymu ir prie jos prisiderinimu, nes meilė yra dviejų valių vienybė. Kadangi Dievo valia yra be galo pranašesnė už mūsų, turime prie jos derintis. Šis sutikimas su Dievo valia sukuria šventą abejingumą visam, kas neįeina į tarnavimą Dievui. Trokštama tik Dievo, Jo meilės ir garbės, o visam kitam mūsų valia lieka abejinga. Šis nusiteikimas sukuria didelę ramybę, nes esame įsitikinę, kad visa, kas mums atsitinka, naudinga mūsų dvasinei pažangai.

Tobulųjų vienybė su Dievo valia veda į bičiulystę su Dievu, visišką Jam atsidavimą. Dievas tampa visos mūsų būtybės centru. Protas, valia ir jausmai Jam visiškai palenkti. Visi darbai atliekami didesnei Dievo garbei, norint Jam padaryti džiaugsmo.

ARTIMO MEILĖ

Artimo meilė taip pat yra teologinė meilės dorybė, nes artimą mylime dėl Dievo. Artimo mylėjimas dėl jo paties ar dėl to, kad jis mums naudingas, nėra krikščioniška meilė. Antgamtinis krikščioniškosios meilės motyvas: visi žmonės yra Dievo vaikai, to paties mistinio Kristaus Kūno — Bažnyčios nariai, dangaus paveldėtojai. Jie visi tam pašaukti, ir mūsų pareiga savo malda ir pavyzdžiu leisti jiems tai pasiekti. Kristus nepaprastai aiškiais žodžiais tvirtina: „Kiek kartų tai padarėte vienam iš mažiausių mano brolių, man padarėte“ (Mt 25, 40). Dievas nepaprastai gausiai atlygina tiems, kurie artimo asmenyje Jam tarnauja. Artimo meilės praktikos pagrindas: matyti žmoguje Dievą.

Pradedantieji stengiasi išvengti priešingų meilei poelgių ir vykdyti tai, ko reikalauja meilės įsakymas: „Mylėsi artimą, kaip save patį“, t. y. vengia lengvapėdiškų smerkimų, apkalbų, šmeižtų, antipatijos, pasityčiojimų, paniekinančių žodžių (net sąmojaus, užgaulinančio artimą), nesutarimų, ginčų iš puikybės, pavyduliavimo, visų, kas sukelia nesantaiką. Ypač, bet kuria kaina, saugotis **papiktinimo**, t. y. visų to, kas galėtų kitus pastūmėti į nuodėmę ar tai, kas mažiau gera. Būtina susilaikyti net nuo leistinių ar indiferentiškų dalykų, jei jie tam tikromis aplinkybėmis sudarytų progą artimui nusidėti, elgtis prieš sąžinę. Stengiamasi pakęsti artimą, nežiūrint jo ydų. Taip pat pareiga atleisti įžeidimus, taikytis su priešiniais.

Pažangieji yra įsisamoningę, kad artimo meilė ypatinga krikš-

čionybės žymė ir stengiasi sekti Jėzaus pavyzdžiu: šelpti vargšus, atversti nusidėjėjus. Jėzaus meilė žmonėms yra užjaučianti, kilni, pasiaukojanti. Ja ir seka pažanglėji.

Tobulųjų meilė artimui siekia iki visiško savęs paaukojimo kitų gerovei, tarnavimo kitų sielos ir kūno gerovei. Nuoširdžiai priimti artimo aukas ir patarnavimus yra taip pat artimo meilė, kai taip elgdamiesi sąmoningai duodame progos būti laimingu tam, kuris teikia patarnavimą. Tobulųjų artimo meilė reiškiasi ypatinga **meile priešams**: už juos meldžiamasi nuoširdžiau, uoliai, kiekviena proga stengiamasi jiems daryti gera.

XV PAMOKA

ŠVENTOSIOS DVASIOS DOVANOS

Padarius didelę pažangą dorybių praktikoje, atsiveria nauji vienybės su Dievu horizontai. Šiuo laikotarpiu ypač rūpestingai puoselėjamos Šventosios Dvasios dovanos. Malda tampa vis paprastesnė ir, pagaliau, tampa susitelkimo malda, arba aktyviaja kontempliacija. Tai pirmasis vienybės su Dievu laikotarpis, kuris, paprastai, parengia sielą pasyvios kontempliacijos vienybei su Dievu. Todėl čia ir bus kalbama apie Šventosios Dvasios dovanas ir jų puoselėjimą.

Šventosios Dvasios dovanų bendra apžvalga

Šventoji Dvasia, būvodama sieloje, produkuoja ne tik pašvenčiančią malonę, suantgamtinančią žmogaus būseną, bet ir antgamtinus nusiteikimus, dorybes ir dovanas, kurios suantgamtina sielos galias ir įgalina jas veikti antgamtiškai, remiant veikdinančiais malonėmis.

Dorybių ir Šventosios Dvasios dovanų objektas ir veikimo sritis tie patys. Skiriasi tik veikimo būdas. Dievas gali veikti sielą prisitaikydamas prie jos veikimo būdo, t. y. suteiktomis mums dorybėmis. Šiuo atveju veikiamo mes, skatinami veikdinančių malonių.

Per Šventosios Dvasios dovanas Dievo veikimas pasireiškia aukštesniu lygiu, negu žmogiškas veikimas ir mūsų veikimą pralengkia. Šiuo atveju Dievas mumyse veikia be mūsų apsisprendimo, bet ne be mūsų pritarimo. Malonė, skatinanti mus laisvai paklusti Dievo veikimui, vadinama **veikiančiąja** (operata) **malone**. Šios malonės įtakoje laikomės pasyviai. Visas mūsų aktyvumas pasireiškia pritarimu ir leidimu mumyse veikti Šventąją Dvasią, mums vadovauti. Visai atsiduodama Jos vedimui. Veikdami dorybių dėka, turime galvoti, apsispręsti, pasirinkti, tartis su kitais ir pan. Veikdami Šventosios Dvasios dovanų įtakoje, esame vedami dieviško įkvėpimo, kuris, be mūsų apsisprendimo, skatina vieną ar kitą veikti. Veiksmai, atlikti

dovanų įtakoje, yra tobulesni už dorybių įtakoje atliktus, nes šiuo atveju yra daug daugiau laisvo paklusnumo Dievui. Tik dovanų dėka įmanoma praktikuoti heroiškus dorybių aktus. Žmogaus sutikimas labai svarbus, nes be šio sutikimo malonė jo neveiktų, kadangi Dievas gerbia žmogaus laisvę.

Taigi, Šventosios Dvasios dovanos yra antgamtiniai nusiteikimai, kurių dėka mūsų sielos galios greitai paklūsta malonės įkvėpimams, Šventosios Dvasios dovanos daro sielą vis pasyvesne Dievo rankose ir kartu aktyvesne Jo tarnyboje bei dirbant Jo garbei. Dovanos sudaro sąlygas mūsų sieloje betarpiškai veikti Šventajai Dvasiai. Ji apšviečia protą, sustiprina valią ir uždega širdį. Tarp sielos ir Šventosios Dvasios atsiranda tokia vienybė, kokia tik yra įmanoma šioje žemėje. Tik Šventosios Dvasios dovanų dėka įmanoma tobulai praktikuoti moralines ir teologines dorybes. Šių malonių dėka Dievas, kai pats to nori, iškelia sielą į pasyviosios kontempliacijos būseną, padarydamas ją visiškai pasidavusią malonės veikimui. Šventosios Dvasios dovanos yra kilnesnės už moralines ir intelektualines dorybes, bet nėra kilnesnės už teologines dorybes, ypač už meilės dorybę. Meilė yra tobuliausia antgamtinė dorybė. Ji yra ir Šventosios Dvasios dovanų versmė. Tačiau Šventosios Dvasios dovanos tobulina teologinių dorybių praktikavimą.

Šventosios Dvasios dovanos, kartu su pašvenčiančia malone, gaunamos jau Krikšto metu. Veikdinančios malonės įtakoje, augant sieloje antgamtiniam gyvenimui, kartu auga ir šios dovanos. Kad jos pasiektų visišką išsivystymą, būtina kurį laiką uoliai praktikuoti moralines dorybes. Jų praktika daro sielą vis paklusnesne Dievo malonei ir taip rengia ją dovanų dėka tapti visiškai paklusnia Dievo veikimui. Sielai tapus paklusnia Dievo valiai, ir dovanos, didėdamos su pašvenčiančia malone, pasiekia subrendimą ir jų valdymo žmogaus gyvenime tampa jau aiškiai pastebimas.

PRIEMONĖS ŠVENTOSIOS DVASIOS DOVANOMS PUOSELETI

Būtina sąlyga — moralinių dorybių praktikavimas. Kad žmogus galėtų būti klusnus Šventosios Dvasios įkvėpimams dovanų dėka, reikia, kad jis būtų nugalėjęs ydas, apvaldęs aistras protingumo, nusižeminimo, klusnumo, švelnumo bei skaistumo dorybėmis. Natūrali tvarka reikalauja, kad, prieš paklūsama Šventosios Dvasios įkvėpimams, siela įprastų paklusti Dievo įsakymams ir nepaisyti savo puikybės sugestijų. Turi būti taip pat kovojama su pasaulio dvasia, siekiant persiimti Evangelijos dvasia, pasisavinant Kristaus mokslą ir savo gyvenimą derinant prie Kristaus nurodymų.

Pozityvios priemonės: 1) vidinis susitelkimas, kurio dėka įprantama nuolat gyventi Dievo akivaizdoje, nuolat atsigręžus į Dievą, Jo

įsakymus; 2) pratintis ir mažiausiems Šventosios Dvasios įkvėpimams paklusti greitai ir visiškai; 3) su pasitikėjimu pasitikti įkvėpimus. Bažnyčia ragina prieš kiekvieną rimtesnį darbą kreiptis į Šventąją Dvasią, o rimtais gyvenimo momentais — didingais himnais „O Dvasia Viešpatie, nuženk“ arba „Ateik Dvasia, Viešpatie“, kurie atidaro mūsų sielą Šventosios Dvasios įkvėpimams, o kalbant juos vienybėje su Jėzumi ir Marija, išprašo šių įkvėpimų didesnei Dievo garbei.

Pagal tradicinį mokymą yra septynios Šventosios Dvasios dovanos. Pagal jų poveikį sielos galioms, jos skirstomos į **intelektualines ir afektyvines** dovanas. Pirmosios protą daro akylesniu. Tai: mokslo, supratimo, išminties ir patarimo dovanos. Antrosios stiprina valią. Tai: pamaldumo (pareigos jausmo), tvirtumo ir Dievo baimės dovanos. Mokslo, išminties ir supratimo dovanos pasitarnauja pasyviai kontempliacijai, kitos — tobulina žmogaus aktyvumą. Be to, dovanos patobulina atitinkamas dorybes:

patarimo dovana — protingumo dorybę.

pamaldumo dovana — religijos dorybę.

tvirtumo dovana — tvirtumo dorybę.

Dievo baimės dovana — susivaldymo ir vilties dorybę.

mokslo ir supratimo dovana — tikėjimo dorybę.

išminties dovana — teisingumo ir meilės dorybes.

Toliau nagrinėsime Šventosios Dvasios dovanas sąryšyje su dorybėmis, nes taip lengviau suvokti jų pobūdį.

Šventosios Dvasios dovanų pobūdis

1. **PATARIMO** dovana. Ši dovana patobulina protingumo dorybės praktiką. Ji, antgamtinės įtaigos galia, padeda greitai ir tiksliai nuspręsti, ką reikia veikti, ypač svarbesniais atvejais. Šventoji Dvasia įkvėpia ir padeda akimirksniu suvokti, ką turim daryti. Šios dovanos įtakoje siela su tikrumu pasirenka sėkmingas priemones, mato savo kelią ir drąsiai juo eina, moka palaukti tinkamo momento veikti. Ši dovana ypač reikalinga vyresniesiems ir kunigams, einant savo pareigas. Mokslo ir supratimo dovanų dėka gerai suvokiami bendrieji principai, o patarimo dovana padeda šiuos principus taikyti kiekvienu konkrečiu atveju. Ugdant šią dovana, pirmiausia būtinas gilus **įsitikinimas** savo nepajėgumu ir nuoširdus kreipimasis į Šventąją Dvasią, prašant Jos pagalbos atidžiai išsiklausyti į Jos įkvėpimus ir veikti jų įtakoje.

2) **MALDINGUMO** (pareigos jausmo) dovana. Ši dovana patobulina religijos dorybę, įgalindama produkuoti sūniškus jausmus Dievui, jautrų atsidaivimą Jo reikalams. Ši dorybė įgalina su šventu dėmesingumu bei rūpestingumu atlikti religines pareigas. Ši dovana puoselėja:

1. pagarbą savo dangiškajam Tėvui,
2. jautrią, be galo atsidavusią meilę, kurios įtakoje daroma visa, kas patinka Dievui. Ištikimybė Dievo valiai heroiška.

3. nuoširdų paklusnumą Dievo įsakymams ir visišką pasitikėjimą Apvaizda.

Ta pačia nuotaika gerbiami ir visi asmenys bei daiktai, susiję su Dievu: Švč. Mergelė Marija, angelai, šventieji, visi žmonės, Šventas Raštas, Bažnyčia, Popiežius, vyresnieji. Ši dovana reikalinga, kad žmogus galėtų savo pareigas Dievui atlikti su meile ir džiaugsmu, kad būtų pagarbiai klusnus vyresniesiems ir pagarbus žemesniems. Be šios dovanos malda būtų sunki pareiga be paguodos, įvairios nelaimės išgyvenamos kaip bausmės, dažnai neteisingos. Maldingumo dovana mūsų santykius su Dievu paverčia santykiais valko su mylimu Tėvu. Ji ypač reikalinga visiems savo gyvenimą pašventusiems Dievui. Ši dovana taip pat teikia jėgų bendrauti su nesimpatiškais žmonėmis ir tėviškai rūpintis esančiais mūsų globoje, kad juose formuotųsi Kristaus atvaizdas.

Maldingumo dovana ugdoma dažnai mąstant Sv. Rašto tekstus, kalbančius apie Dievo gerumą ir gailėstingumą, o taip pat visus veiksmus paverčiant religijos dorybės aktais ir juos atliekant, norint patikėti dangiškajam Tėvui. Taip visas gyvenimas tampa malda.

3. TVIRTUMO dovana. Ši dovana patobulina tvirtumo dorybę, duodama valiai įtaigos ir energijos, įgalinančios veikti ir pakelti didelius sunkumus džiugiai ir drąsiai, nugalint visas kliūtis. Tvirtumo dovana yra mumyse Šventosios Dvasios veikimo dėka ir suteikia siekliai ypatingos valdžios savo žemesnėms galioms ir išorinėms kliūtims. Tvirtumo dovana pašalina bet kokius svyravimus, suteikia visišką tikrumą, džiaugsmą, viltį, ir jos įtakoje žmogus labai daug nuveikia. Heroiškai veikti ir kentėti sunkiausiose aplinkybėse, — štai kokius aktus gali atlikti šios dovanos įtakoje. Kankinystė yra puikiausias tvirtumo dovanos aktas. Nemažiau vertinga ir kasdienė karžiگیška ištikimybė, visa atsiduodanti Dievo garbei ir sielų išganymui. Ši dovana ypač reikalinga kunigams, gydytojams.

Tvirtumo dovanai sąlygas sudaro gilus nusižeminimas, nes Dievas dažniausiai mėgsta pasinaudoti silpniausiais irankiais, kad sugėdintų išdidžiuosius. Be to, būtinos nuolankios pastangos stropiai atlikti savo luomo pareigas, išlikti susitelkusiems, mandagiems, nuolankiems pačiose nepalankiausiose aplinkybėse. Kas ištikimas mažuose dalykuose, tą Dievas paremia svarbiuose dalykuose.

4. DIEVO BAIMĖS dovana. Dievo baimės dovana — tai baimė, kylanti iš pagarbos, sūniškos meilės Dievui, kuri nuteikia bijotis, kad neižleistume Dievo, meilės verčiausio Tėvo. Ši dovana patobulina vilties ir susivaldymo dorybes. Vilties dorybėje vyrauja baimė būti atskirtam nuo mylimo Dievo. Susivaldymo dorybėje — nusiteikiama

vengti netkry malonumų, galinčių ištumti žmogų į Dievo praradimą, padarius sunkią nuodėmę.

Dievo baimės dovana apima tris pagrindinius aktus: 1) gyvą Dievo didybės nuovoką ir baimę jį ižvelsti mažiausia nuodėme; 2) gyvą gailėsį už mažiausius nusikaltimus, troškimą visa tai atitaisyti aukos ir meilės aktais; 3) rūpestį pažinti Dievo valią ir norą prie jos prisitalkyti, nemėgti nuodėmės.

Dievo baimės dovana priduoda maldingumui tinkamo pagarbumo, nuteikia vyresniusius pagarbiai elgtis su savo pavaldiniais, juose matant gyvą Dievo paveikslą, savo valdžią naudoti Dievo garbei, artimo gerovei ir savo dvasinei pažangai.

Dievo baimės dovana ugdoma išimstant į Dievo didybę. Jo tiesės į mus, nuodėmės bjaurumą, stropiai atliekant sąžinės tyrumą, ypač kreipiant dėmesį į nuoširdų gailėsį. Juo didesnė bus mūsų neapykanta nuodėmei ir gilesnis nusizėminimas, tuo patirsime didesnį Dievo atladumą, tuo tyresnė bus siela.

Trys intelektualinės dovanos: **mokslo, supratimo ir išminties** tiesiogiai pasitarnauja kontempliacijai. Jos dieviškus dalykus įgalina pažinti eksperimentaliai, patiriami, t. y. ne svarstymo keliu, bet apreištos šviesos dėka. Tai Šventosios Dvasios suteikiama tikėjimo šviesa, daug aktyvesnė, negu paprastai. Jos dėka atgamtinčius dalykus, apreiškštasias tiesas pažįstame atgamtine intuicija, o ne protavimu.

5. MOKSLO dovana. Mokslo dovana Šventosios Dvasios įtakoje patobulina tikėjimo dorybę, įgalindama kūrinius pažinti iš jų santykių su Dievu. Tai šventųjų mokslas, kuris be juslių pagalbos, be proto išvedžiojimų rodo kiekvieno kūrinio priklausomumą nuo Dievo. Vienu akimirkiniu suvokiama visų daiktų paskirtis ir kiekviename iš jų randama apie ką mąstyti ir kontempliuoti. Mokslo dovanos objektas — kūriniai, kiek jie mus veda į Dievą savo nuolatinio priklausomumu nuo Jo.

Mokslo dovanos įtakoje greitai ir tikrai matome tai, kas reikalinga mūsų ir kitų šventėjimui. Šios dovanos šviesoje matome savo sielos būklę, jos slapčiausias intencijas ir galimus padarinius. Taip pat matome, kaip turime elgtis su artimu, jo išganymu labui.

Mokslo dovana labai reikalinga visiems tikintiesiems, o ypač kunigams ir vienuoliams. Ji padeda mums nusigręžti nuo kūrinių ir atsisgręžti į Dievą, pamoko, kaip jais naudotis, kad jie taptų tarsi laiptais į Dievą.

Ugdant mokslo dovaną, būtina pratintis gyventi tikėjimu, kūriniuose matyti Kūrėjo talentą ir tobulybės atspindžius. Šios dovanos gaivinami atsižadame to, kas neveda mūsų į Dievą.

6. SUPRATIMO dovana. Supratimo dovanos objektas — apreištosios tikėjimo tiesos. Jos įtakoje suvokiame šių tiesų intymią reikšmę, suprantame, kad jos puikiai derinasi viena su kita ir suvokiame jų reikšmę mūsų išganymui.

Supratimo dovana: 1) įgalina išvėgti į apreikštųjų tiesų vidų; 2) suvokti substanciją po jos akcidentalais (pvz. Viešpatį Jėzų eucharistiniuose pavidaluose); 3) pojutinių ženklų prasmę (pvz. Krikšto metu mirimą nuodėmėi ir prisikėlimą naujam gyvenimui); 4) po medžiaginę išorę matyti dvasinę realybę (pvz. Nazareto darbininke — pasaulio Kūrėją); 5) matyti padarinius jų amžinojoje priežastyje (pvz. išlieta me ant kryžiaus Atpirkėjo kraujuje mūsų sielų apvalymą nuo nuodėmių); 6) matome priežastis jų padariniuose (pvz. Dievo Apvaizdos veikimą); 7) suvokiant posakių prasmę (pvz. Sv. Rašto tekstą).

Sios dovanos įtakoje daug tvirčiau tikime apreikštomis tiesomis, nors jų paslaptį išlieka.

Supratimo dovanai gauti pagrindinis nusiteikimas — gilus ir nužemintas apreikštųjų tiesų tikėjimas, susietas su troškimu jas vis labiau pažinti; pastangos vis labiau į jas gilintis su meile ir nuolankumu.

7. ISMINTIES dovana. Ši dovana patobulina meilės dorybę, paliesdama protą ir valią. Todėl ji laikoma tobuliausia iš visų dovanų, panašiai, kaip meilė apima visas kitas dorybes. Išminties dovanai būdinga: šviesa, kuri įgalina protą teisingai spręsti apie Dievą ir kūrinius, kiek jie veda į galutinį tikslą, t. y. leidžia spręsti apie dalykus, atsižvelgiant į jų giliausias priežastis ir galutinį tikslą ir **antgamtinis skonis**, t. y. gėrėjimasis dieviškais, antgamtiniais dalykais, pripildantis širdį džiaugmu. Ji skiriasi nuo supratimo dovanos tuo, kad įgalina giliau pažinti apreikštąsias tiesas ne tik savyje bei jų giliausioje priežastyje, bet ir jomis gėrėtis.

Išminties dovana patobulina visas dorybes: tikėjimą daro nepalauižiamu, įgalindama beveik patiriamai pažinti tai, ką tikime; stiprina viltį, įgalindama tobulai praktikuoti visas moralines dorybes, nes pamėgus dangiškuosius dalykus, žemiškieji praranda savo skonį. Supratimo dovanos poveikyje siela tampa išvalgesnė, o išminties dovanos dėka gyvena ta realybe, kurią skelbia apreikštos tiesos.

Kadangi išminties dovana yra viena reikalingiausių, jos reikia karštai troškėti ir nuoširdžiai prašyti. Toliau reikia pratintis nepasimesiti smulkmenose, bet visa matyti giliausių priežasčių šviesoje, siekiant tobulos gyvenimo sintezės, kurioje visa būtų nukreipta į Dievą. O Dieve pažįstame ir mylime visus kūrinius, kaip Jo gėrumo atspindžius.

Sventosios Dvasios dovanų vaidmuo maldoje ir kontempliacijoje

Dovanos veikia ne šalia dorybių, bet ateina į pagalbą, todėl dorybių praktikavimas pasidaro greitesnis ir lengvesnis. Tuo pačiu jos remia ir maldą, kuri yra religijos dorybės aktas. Šiuo laikotarpiu Sventosios Dvasios dovanų atskirtį nuo dorybių beveik neįmanoma. Tik kartais jos pasireiškia kiek ryškiau praeinančia intuicija, darančia įtaką apsisprendimui ir sukeldamos didesnius, negu paprastai, meilės polėkius.

Dar stipriau Sventosios Dvasios dovanos pasireiškia aktyviojoje

kontempliacijoje. Supratimo ir išminties dovanų dėka protas tampa išvalgesnis, meilė — karštesnė. Tai įgalina sielą ilgai ir su didesniu jautrumu laikyti žvilgsnį nukreiptą į vieną ir tą pačią tiesą.

Ypatingai Šventosios Dvasios dovanos atsiskleidžia pasyviojoje kontempliacijoje, suteikdamos sielai ypatingo lankstumo bei imlumo, o tai daro ją tinkama mistiniam gyvenimui.

Kontempliacijos versmė — sielos aukščiausios galios: protas ir valia, patobulinti ir pakeisti teologinių dorybių bei dovanų ir veikiamos veikdinančios malonės. Dovanos taip įsilieja į sielos gelmes, kad tas pats aktas yra ir dovanos. Daugumos teologų nuomone ir mokslo dovana turi savo dalį kontempliacijoje. Mokslo dovanos dėka pakylame nuo kūrinų prie Dievo. Supratimo dovana įgalina matyti nuostabią harmoniją tarp sielos ir Dievo, apreiškėtų tiesų ir mūsų giliausių troškimų. Išminties dovanos įtakoje gėrimės dieviškais dalykais taip, kad jie visi užvaldo mūsų dėmesį. Šis gėrėjimasis apima visą sielą ir, atrodo, kad siela jame tirpsta. Tai tarsi dangiškosios laimės aušra.

Kitos Šventosios Dvasios dovanos taip pat prisideda prie kontempliacijos: 1) darydamos sielą lankstesnę Šventosios Dvasios veikimui ir 2) bendradarbiauja kontempliacijoje, žadindamos maldingus jausmus. Dievo baimės dovana palaiko ir tobulina gallesį. Maldingumo dovana palaiko kūdikišką meilę dangiškajam Tėvui. Tvirtumo dovana stiprina atsidavimo ir išivermės jausmus. Patarimo dovana įgalina gautus kontempliacijoje apšvietimus panaudoti savo ir kitų labui.

Daug teologų kalba apie penkias dvasines juses, kurios prideda penkis kūno pojūčius. Regėjimo ir girdėjimo dvasinė juslė — tai supratimo dovana, įgalinanti matyti Dievą ir dieviškus dalykus bei girdėti Jį kalbantį mūsų širdyje. Kitos trys juslės — išminties dovanos apraiška. Tai galimybė Dievu skonėtis bei sueiti į kontaktą su Juo, t. y. eksperimentaliai patirti Dievo meilę.

Šventosios Dvasios veikimo vaisiai ir palaiminimai

Šventosios Dvasios veikimo vaisiai — tai dorybių aktai, pasiekę tam tikro tobulumo ir pripildantys sielą šventu džiaugsmu. Tik rūpestingai lavinantis dorybėse ir dėkingai priimanč Šventosios Dvasios dovanas, susilaukiama Jos vaisių, o kartu su jais ateina ir palaiminimai. Tai amžinosios laimės preliudija. Tai vaisiai, pasiekę tokio subrendimo, kad jų dėka jau čia žemėje ragaujama amžinoji laimė.

Kultyvuojamos Šventosios Dvasios dovanos įveda sielą į tobulųjų kelią. Jų dėka visos dorybės (teologinės ir moralinės) praktikuojamos labai tobulai. Jungiamasi su Dievu ir persilimama Jo tobulybėmis. Jos padaro sielą tokią jautrią ir klusnią Šventosios Dvasios veikimui, kad siela tampa tarsi įrankiu Šventosios Dvasios rankose.

AKTYVIOJI IR PASYVIOJI KONTEMPLIACIJA

Aktyvioji kontempliacija

Aktyviąją kontempliaciją dvasinio gyvenimo žinova, žvelgdami į ją įvairiais aspektais, vadina įvairiai: susitelkimo malda, paprastumo malda, **įgtyvi kontempliacija**. Čia vadiname aktyviąją kontempliaciją, atsižvelgdami į tai, kad sielai išlieka aktyvumas, tuo tarpu, kai pasyvioje kontempliacijoje ji tik priima Dievo veikimą.

Siela, ištikimai praktikavusi mąstomąją maldą, ilgainiui pribirsta tyresnei ir aktyvesnei maldai, kuri pasireiškia meilingu Dievo stebėjimu savyje, ar kurioje nors Jo paslapyje. Šis nusiteikimas sielą daro ramia, susitelkusia ir pajégia priimti dieviškąjį veikimą. Ji pati mažai veikia, bet daug gauna, nes yra labai arti šviesos ir malonės versmės.

Aktyviąją kontempliaciją sudaro du aktai: **žiūrėti ir mylėti**. Paprastėdama malda praeina šiuos etapus: 1) mažėja ir pagaliau visai išnyksta **protavimas ir svarstymas**. Kuri nors tikėjimo tiesa yra tiek perėmusi mūsų protą, kad nebereikia ilgų svarstymų ją įsisavinti. Pakanka trumpo sutelkto žvilgsnio į ją ir siela pakyla nuoširdžiais aktais, o ilgainiui sumažėja ir jų skaičius. 2) Jausmų supaprastėjimas, **įvairių skirtingų aktų sumažėjimas**. Pradžioje vienas kuris aktas negali užimti visą maldai skirtą laiką, todėl jį būtina pakeisti kitu aktu. To nepadarius, patenkama į išsiblaškymus, tingų snaudulį. Ilgainiui viena kuri mintis, viena kuri tikėjimo paslaptis vis labiau patraukia dėmesį, užvaldo sielos visas mintis ir įveda ją į gilų susikaupimą. Šis sudėtingumo mažėjimas apima visą gyvenimą. Gyvenama beveik nuolatinėje Dievo akivaizdoje, persiimama karštu troškimu duoti Dievui garbę. Net pagrindiniai, paprasčiausi veiksmai atliekami tikėjimo dvasioje. Aktyviosios kontempliacijos dėka sielos gyvenimas darosi panašus į dieviškąjį gyvenimą, kuris yra vienumas ir paprastumas. Jis tampa nuolatinio religijos dorybės aktu. Kūriniai tampa laiptais, vedančiais į Dievą. Labai aiškiai matant savo menkumą ir skurdumą, lengvai priskiriama visa, kas gera, Dievui. Taip aktyvioji kontempliacija.

Kad uoli siela yra pribrendusi aktyviai kontempliacijai, galima

Kad uoli siela yra pribrendusi ktyviai kontempliacijai, galima spręsti iš šių ženklų: 1) nežiūrint didžiausių pastangų, nepajéginama nei protautinai mąstyti, nei daugeliu jausmų kilti į Dievą, 2) spontaniškai linkstama prie kuo paprastesnių maldų formos ir turinio atžvilgiu. Aktyvioji kontempliacija — tai žiūrėjimas ir mylėjimas. Ypačių metodų čia nėra. Tėra bendri nurodymai, taikytini grynai individualiai. Pvz., sieloms, negalinčioms ilgesnį laiką vienytis su Dievu, protu ir jausmais, aktyvioji kontempliacija pasireiškia noru Dievą mylėti už viską labiau, noras likti atsidavus Jo valiai. Pasiryžimai darosi bendro pobūdžio: pvz., nuolat būti Dievo artumoje, nieko Jam

neatsakyti, visa daryti iš meilės. Nesimeldžiantiems aktyviaja kontempliacija tokia pasiryžimai gali atrodyti per bendri, o meldžiantis tokia malda — labai konkretūs.

Tarp pasyviosios ir aktyviosios kontempliacijos yra toks santykis, kaip tarp tobulo ir dar tobulesnio veikimo. Aktyvioji kontempliacija įgyjama tikėjimo dvasios dėka, o pasyvioje meldžiamasi Šv. Dvasios dovanų įtakoje.

Aktyviosios kontempliacijos laikotarpis yra jau gana tobulos formos vienybė su Dievu:

a) siela yra jautri ir pastoviai susivienijusi su Dievu, stengiasi praktikuoti dorybes, veikiant Šv. Dvasios dovanoms, kurios dar veikia slapta;

b) malda labai nesudėtinga: žiūrėjimas, tikėjimo aktai, paprasti vallos aktai;

c) pasitaiko momentų, kurių metu prasiskleidžia mokslo, supratimo ir išminties dovanos, kaip žaibas nušviesdamos sielą ir ji kurį laiką patiria palaimintąją ramybę ir džiaugsmą. Tai jau pasyviosios kontempliacijos pasireiškimai.

Pasyvaus su Dievu vieniėjimosi laikotarpis.

Pasyvioji kontempliacija — tai nesudėtingas, jautrus ir gana ilgas Dievo ir dieviškų dalykų stebėjimas, kuris vyksta Šv. Dvasios dovanų ir specialios **veiklančios** malonės veikimo dėka, kuris užvaldo sielą, ir ji veikia daugiau pasyviai (atsiduodama), negu aktyviai (ką nors kurdama).

Tik pats Dievas iš meilės pašaukia sielą į pasyvią kontempliaciją, todėl ji yra veltui duota malonė (gratia gratia data). Šios dovanos savo pastangomis įsigyti negalima, bet jai pasirengti galima. Šioje kontempliacijoje pagrindinis veikėjas — Dievas. Siela tik priima Jo veikimą. Dievas parenka momentą, kontempliacijos būdą ir trukmę. Pasyvioji kontempliacija apima aukščiausias sielos galias — protą ir valią taip, kad siela supratimo ir išminties dovanų poveikyje stebi tiesą ir ja skonis. Ši kontempliacija vyksta pačiame sielos centre. Tuo pačiu metu Dievas produkuoja pažinimą ir meilę.

Pažinimas gali vykti teigiama arba neigiama forma.

Galimas: 1) gilesnis patyrimas jau žinomos tiesos, pažinimas, perimančis visą sielą. 2) Iš dviejų tiesų padaroma išvada, kuri padaro nepaprastai gyvą poveikį sielai. 3) Produkuojama nauja idėja, kurios neturima (vizijų ir apreiškimų metu), kuri dieviškus dalykus valzduoja daug aiškiau ir gyviau, negu galėtume šį pažinimą įgyti paprastu, natūraliu būdu. 4) Suteikiamas praeinantis palaimintas regėjimas. Tai pažinimo teigiama forma. Pažinimas neigiama forma parodo Dievo transcendentalumą.

Pažinimas produkuoja meilę. Pažinus Dievą, kaip aukščiausią

Gėrį, Dievas taip stipriai traukia sielą, kad ji negali atsispirti, bet pasiduoda tam traukimui laisva valia, skubėdama prie Dievo su visu karščiu.

Pasyvioje kontempliacijoje siela yra visiškai nepajėgi veikti pati iš savęs, bet atsiduoda Dievo veikimui. Kontempliacijos metu ji negali protauti, bet yra valdoma aukštesnio principo, sutelkiančio jos protą ir širdį į kontempliuojamą objektą. Šis principas daro ją pajėgia mylėti Dievą ir Juo skonėtis, sugestijonuoja, ką ji turi daryti ir stipriai skatina tai daryti. Šis sielos galių apvaldymas gali būti nevisiškas, paliekant sielai tam tikrą veikimo laisvę ir visiškas, kai siela gali žiūrėti ir stebėtis dieviškais dalykais. Tačiau šiame neveiklume pasireiškia didžiausias sielos veiklumas. Ji jaučiasi perkeista, perimta, atsirėmusi į Dnevą. Šioje būklėje Dievas kontempliuojamas kaip gyva realybė, patiriamai. Šio patyrimo žmonių kalbos žodžiais nusakyti neįmanoma. Dievas patiriamas kontakto būdu. Tai tarpinis pažinimas tarp tikėjimo ir palaimintojo regėjimo, kuris yra ne kas kita, kaip ypatingas tikėjimo aktas. Dažnai siela daugiau myli, negu pažįsta. Tai serafiška kontempliacija. Vyriaujant pažinimui, turime cherubinišką kontempliaciją.

Pasyvioji kontempliacija talpina ir džiaugsmą, ir liūdesį. Džiaugsminga Dievo artuma, liūdimas, kad dar negalima Jo turėti visiškai. Kuris iš šių elementų vyrauja, priklauso nuo paties Dievo. Kartais būna labai skaudžių valandų, vadinamų sielos naktimis ir labai laimingų valandų.

Smulkiau apsaityti žmonių žodžiais patiriamus šioje kontempliacijoje išgyvenimus — neįmanoma. Lengviau suvokti, kuo Dievas nėra, negu kas Jis yra. Šis suvokimas Dievo, kurio grožio ir didybės negalima apsaityti, pripildo sielą tikėjimu, pasitikėjimu, meile bei religijos dorybių aktais, kurie pripildo sielą neapsakomu džiaugsmu. Meilės, kurioje gyvenama kontempliacijos metu, taip pat neįmanoma aprašyti. Sausringos ir silpnos kontempliacijos galima net nesuvokti (Pirmoji naktis — pagal Sv. Joną nuo Kryžiaus). Tik vėliau, iš jos padarinių, galima spręsti, kad ji buvo. Džiaugsmingos kontempliacijos taip pat galima neatskirti nuo aktyvios kontempliacijos, bet intymesnė visuomet pastebima ir išskiriama.

Taigi, pasyvioje kontempliacijoje siela yra vedama, veikiamą, jaudinama, užuot pati sau vadovavusi ir veikusi. Tačiau visa tai vyksta, neprarandant nei laisvės, nei aktyvumo. Dievo artumo jautimas yra vienas iš esminių pasyviosios kontempliacijos elementų, bet be jo dar yra Dievo veikimas.

Pasyvios kontempliacijos nauda: 1) Dievui duodama didesnė garbė, 2) siela greičiau šventėja, nes, gaudama daug šviesos, meilės ir jėgų, yra tiesiog nešama šventumo keliu. Ypač tobula nusižeminimo, pasidavimo Dievo valiai, visiško Jam atsidavimo praktika. Siela kupina ramybės ir džiaugsmo sunkiausių išbandymų valandose.

Kam suteikia Dievas pasyviosios kontempliacijos malonę? Dievas ją duoda kiekvienam, kam ir kada nori, bet paprastai toms sieloms, kurios yra pasirengusios ją priimti. Šv. Tomo Akviniečio nuomone, neįmanoma pasiekti kontempliacijos, neapvaldžius aistrų, dorybių praktika. Rengiantis pasyviajai kontempliacijai, reikia praktikuoti širdies tyrumą, gyvą tikėjimą, religinę tylą, karštą ir dosnią meilę.

Kad kontempliacijos laikas yra atėjęs, galima spręsti iš šių ženklų: 1) vaizduotė lieka neveikli, protautinis mąstymas neįmanomas, 2) nėra jokio noro sutelkti vaizduotę ir jausmus į koki nors dalyką, 3) sielai patinka likti viena su Dievu, susitelkus į Jį be jokių svarstymų, o sielos viduje ramybė, taika, poilsis. Kadangi ši kontempliacija puiki priemonė siekti šventumo, galima jos prašyti, bet nusižeminus ir su sąlyga: „Teesie Tavo valia“.

Pasyviosios kontempliacijos fazės.

Pasyvioji kontempliacija dalinama į įvairius laipsnius pagal tai, kiek Dievas užvaldo sielą.

RAMYBĖS kontempliacijos metu užvaldomas tik sielos centras, o žemesniosios galios ir joslės lieka nepaliestos.

VISISKOS VIENYBĖS kontempliacijos metu užvaldomos visos vidinės sielos galios, nepaliestos lieka tik joslės.

EKSTAZINĖ VIENYBĖ (dvasinės sužieduotuvės), kai užvaldomos visos galios ir joslės.

DVASINĖ SANTUOKA, kai visos vidinės ir išorinės sielos galios užvaldomos pastoviai ir nuolatina.

Be šių kontempliacijos laipsnių dar būna dvi sielos naktys, sielos bandymai.

1. Ramybės kontempliacija.

Ramybės kontempliaciją paprastai sudaro dvi dalys: 1) jausmų naktis, kurios tikslas apvalyti sielą nuo jausminių netobulumų ir 2) malonios ramybės metas.

Jausmų naktyje sielai atrodo, kad ji yra daug blogesnė, negu prieš tai, nors taip iš tikrųjų nėra. Ši jausmų naktis pasireiškia didele sausra; mąstyti labai sunku, šventų jausmų nepasitaiko, vos įmanoma dorybių praktika. Ši sausra skiriasi nuo sausros, kylančios dėl apsileidimo: 1) Dievas traukia labiau, negu kūriniai, 2) nuolat mąstoma apie Dievą, 3) nors ir stengiantis, protautinis mąstymas nesiseka. Be to, būdingas skausmingas Dievo ilgesys. Vargina sunkios pagundos prieš tikėjimą, viltį, skaistybę, kantrumą. Įvairios kūno negalios, kurių niekas nepastebi ir negali padėti, žmonių nesupratimas. Šių bandymų nauda: 1) siela eksperimentaliai pažįsta savo netobulumą ir tai ją pripildo nusizėminimo, 2) Dievo pažinimas ir meilė tampa tobulėsi, 3) išsilaisvinama iš pagrindinių ydų. Šių bandymų metu reikia: 1) visiškai atsiduoti Dievui, 2) būti ištvermingu maldoje, 3) la-

vintis dorybėse, 4) būti ištikimam savo pašaukimui. Šis bandymas gali trukti ilgai, net keliolika metų. Kartais Viešpats siunčia stiprybės, paguodos.

Malonios ramybės metas turi tris fazes: 1) pasyvusis susikaupimas, 2) tikroji ramybė, 3) galių miegas.

Pasyvus susikaupimas — tai specialios veikiančios malonės sukurtas sielas, proto ir valios skendėjimas Dieve. Šios kontempliacijos metu nereikia protauti, tik ramiai atsiduoti Dievo veikimui tiek, kiek jis tės.

Tikrosios ramybės metu Dievas leidžia ragauti malonios ramybės ir gyviausio džiaugsmo, patiriamo dėl Jo artumo pajautimo, nors galima galvoti, vaizduotė ir atmintis lieka nepaliesi ir gali būti išsiblaškymų priežastimi. Ši kontempliacija gali būti trejopa: **tylioji, besimeldžianti ir veikianti**. Tylioje kontempliacijoje siela tyliai skonis Dieve. Vėliau išsiveržia karšta malda, o kartais ir dideliu veiklumu.

Galių miego metu protas ir valia pilnai užimti Dievo, bet vaizduotė ir atmintis, būdamos neužimtos, blaškosi.

Visose šios kontempliacijos fazėse ypač reikia palaikyti nuolankų atsidavimą **į Dievo rankas**.

2. Visiškos vienybės kontempliacija.

Visiškos vienybės kontempliacija — tai labai intymi sielos vienybė su Dievu, lydima visų vidinių galių užvaldymo ir visišku tikrumu, kad Dievas yra sieloje.

Šios kontempliacijos padariniai: 1) nuostabus sielos būklės perkeitimas, pasireiškiantis: a) karštu uolumu garbinti Dievą, padėti kitiems Jį garbinti, pažinti, visa mylėti dėl Dievo. b) Visišką atsiplėsimu nuo kūrinių, c) tobulu atsidavimu Dievo valiai ir d) didele artimo melle. Ši vienybė yra dar tobulesnės vienybės prielaida.

3. Ekstazinės vienybės kontempliacija.

Šios kontempliacijos yra dvi formos: malonioji ekstazinė vienybė ir skausmingoji ekstazinė vienybė.

Maloniosios ekstazinės vienybės metu Dievas užvaldo ne tik vidines sielos galias, bet ir jusles, kurios taip pat yra patrauktos prie kontempliuojamo objekto, kad nieko daugiau negali just. Stebėjimasis ir meilė apima visas mintis, tačiau sielos laisvė lieka nepaliesi. Siela laisvai priima šias malones ir laisvai su jomis bendradarbiauja.

Ekstazės fazės: 1) **paprastoji** paima sielą švelniai, padarydama skaudžią, bet malonią žaizdą, 2) **pagrobimas** — siela ypatingos malonės paliečiama smarkiai, tiesiog prievarta, 3) Sielos skrydis — jis toks stiprus, kad siela rodos atitrūksta nuo kūno.

Paprastosios ekstazės padarinys — sielos šventumas, pasireiškiantis heroišku laipsniu. Ekstazė produkuoja dorybes: visišką nusigręžimą nuo kūrinių, begalinį skausmą dėl nuodėmių, dažną Jėzaus ir Marijos žmogiškame pavidale regėjimą, nuostabią kantrybę, kuri pa-

deda pakelti naujus bandymus, apvalančius mellę nuo netobulumų.

Skausmingoji ekstazinė vienybė — sielos naktis. Jos tikslas paruošti sielą dar glaudesniai susijungimui su Viešpačiu, pašalinant likusius protinius ir aktualiausius netobulumus. Protiniai netobulumai — prisirišimų šaknys, nerangumas, kurio dėka siela greitai nukrypsta nuo dieviškų dalykų į kūrinis. Aktualieji netobulumai — tai tuščias savimi pasitenkinimas ir per didelis drąsumas su Dievu, dėl kurio ne-teikiama tinkamos pagarbos Dievui.

Protas pasijunta visiškoje tamsoje, valia nepatiria jokio džiaugsmo ir jai atrodo, kad taip bus visada. Jaučiama nepaprasta sausra, melstis neįmanoma, visai netarnauja atmintis. Tai tikra skaistykla žemėje. Šios dvasios nakties padariniai — karšta meilė Dievui, matymas malonių, kuriomis Dievas išpuošė sielą, tikrumas dėl išganymo, nepaprasta jėga kelia į vis aukštesnį šventumą.

4. Sielą perkeičianti vienybė (dvasinė santuoka).

Šio aukščiausio kontempliacijos laipsnio bruožai — intymumas, giedrumas ir nesuardomumas. Šioje kontempliacijoje nėra nei ekstazių, nei pagrobimo. Siela yra gilios ramybės ir meilės būsenoje. Vienybė nuolatinė, nesuardoma. Dažni Viešpaties Jėzaus pasirodymai.

Siela taip perimama dievybe, kad visai pamiršta kūrinis ir galvoja tik apie Dievą ir Jo garbę. Visiškas atsidavimas į Dievo rankas — tobula indiferencija kūriniams. Didelis troškimas kentėti, noras užsiimti tik Mylimojo reikalais, karštas uolumas, kad Dievas vis labiau būtų mylimas.

Ekstraordinariniai sielos reiškiniai

Pasyviąją kontempliaciją, ypač jos aukštesnę fazę dažnai lydi vizijos, apreiškimai ir kt. panašūs reiškiniai. Jie vadinami mistiniais (paslaptiniais). Jie gali būti kilę iš Dievo, o kartais ir piktoji dvasia gali sukelti panašius reiškinius.

Dieviškieji ekstraordinariniai reiškiniai gali būti intelektualinės arba psichofiziologinės plotmės. Intelektualinės plotmės reiškiniai: **privatūs apreiškimai ir veltui duotos malonės.**

1. **PRIVATŲS** apreiškimai Dievo padaryti kokiam nors privačiam asmeniui po paskutiniojo apaštalo mirties. Privatūs apreiškimai, net juos aprobavus Bažnyčiai, neįpareigoja tikinčiųjų tikėti į juos, bet tik leidžia jais tikėti.

Apreiškimai įvyksta: 1) vizijomis (pvz., sapne), kuriuos paprastai lydi intelektualinės vizijos, paaiškinančios pirmųjų prasmę. Tai vaizduotinės vizijos. Juslinės vizijos — pasirodymai. Intelektualinės — tiesiogiai protu suvokiama dvasinė tiesa. 2) Antgamtine kalba, kuri gali būti girdimoji, vaizduotinė, intelektualinė, kai protas betarpiškai sugauna tai, kas jam sakoma. 3) Dieviškasis palietimas —

tai malonūs jausmai, įspaudžiami į valią, dievybei ją palietus.

Šios visos malonės nėra būtinos pasiekti tobulą vienybę su Dievu, todėl jų galima prašyti tik sąlyginai: jei tai atitinka Dievo valią, patarnaus Jo garbei ir mūsų sielos išganymui.

Vizijos dažnai maišomos su iliuzijomis, todėl reikia laikytis tam tikrų nurodymų, norint juos atskirti. Šie nurodymai liečia: a) **asmenį**, gaunantį apreiškimą, b) **medžiagą**, apie kurią sužinoma iš apreiškimo, c) **padariniai** ir d) **ženklai**, lydintieji apreiškimą.

a) Patikimesni santūrus, išlaikantys pusiausvyrą, turintys sveiką nuovoką, išsilavinę, nesirgę nervų ligomis, atviri, nuoširdūs. Taip pat svarbu ar turi tvirtų, ilgą praktiką įgytų dorybių, **tikro nusižeminimo**, ar pasisako savo apreiškimus tik dvasios vadui ir juo pasitiki, ar praktikuoja dorybes heroiskame laipsnyje. Šių teigiamų dorybių buvimas duoda pagrindo manyti, kad, kalbėdamas apie turetus apreiškimus, jis sako tiesą.

b) Privatūs apreiškimai, jei jie tikri, negali prieštarauti kuriai nors apreiškimai tiesai ar dorovės normal. Jei prieštarauja — tai yra sąmoninga ar nesąmoninga apgaulė. Klaidingais laikytini privatūs apreiškimai, priešingi tikėjimo tiesoms ir bendram teologų manymui, kuris yra ne kas kita, kaip ordinarinis Bažnyčios mokymas. Atmestini apreiškimai, pažeidžiantys padorumą.

c) Tikrų apreiškimų padariniai — ramybė, džiaugsmas, tikrumas, pastovi nuotaika. Netikrų — neramumas, nuliūdimas, netekimas drąsos. Be to, tikri apreiškimai gilina nusižeminimą, klusnumą, kantrybę, atsidavimą Dievo valiai. Netikri — puikybę, savimi pasitikėjimą, neklusnumą vyresniesiems ir pačiai Bažnyčiai.

d) Apreiškimų tikrumą rimtais atvejais Dievas patvirtina stebuklais.

Net ir tikruose savo esmėje apreiškimuose antraeilėse dalyse gali būti klaidų. Šių klaidų priežastys: 1) į antgamtinį veikimą įsikiša asmeninis veikimas (pasitaiko gamtos mokslų ir istorijos klaidų), 2) dieviškas apreiškimas gali būti klaidingai išaiškintas, 3) gali būti nesąmoningai pakeistas pasakojančio, gavusio apreiškimą, ar užrašančio, jam pasakojant.

Apreiškimų atžvilgiu tinka laikytis **protingo atsargumo**. Bažnyčia tik po kruopštaus tyrimo pripažįsta privačių apreiškimų tikrumą ir tai neįpareigoja tikinčiųjų tikėti į juos. Įvedant naujus pamaldumus, nesiremiam vien privačiu apreiškimu, bet Dievo duotu viešuoju apreiškimu (Šv. Raštas ir Tradicija). Privatūs apreiškimai turi būti rimtai tiriami pagal mistinės teologijos nurodymus. Išsiaiškinus, kad jie netikri, reikia drąsiai tai pasakyti, o tikri turi skatinti į dėkingumą ir uolumą dorybių praktikoje. Gaunantieji apreiškimus privalo būti dvasios vadui atviri, nuolankūs ir klusnūs.

2. VELTUI DUOTOS malonės (gratia gratia data).

Privatūs apreiškimai, pirmiausia, duodami juos gaunančiųjų dvasios gerovei, tuo tarpu veltui duodamos malonės per jas gaunantį asmenį yra suteikiamos **kitų** labui. Jas gaunančiam jos gali pasitarnauti tik netiesioginiai. Šv. Paulius jas vadina **charizmomis** ir jų išvardina **devynias**. Jas visas dalina Šventoji Dvasia. Tai išminties kalba, sugėbėjimas aiškinti tikėjimo tiesas, kaip krikščioniškojo gyvenimo principus, žinojimo kalba — pasinaudojant žmogišku žinojimu, aiškinamos tikėjimo tiesos, tikėjimo dovana — specialus tikrumas, įgalinantis daryti stebuklus, **gydymo** dovana, **stebuklų** dovana, **pranašystės** dovana, tai galima mokyti ir skelbti Dievo žodį Dievo vardu ir, reikalui esant, praturtinti Dievo žodį pranašystėmis kas bus, **dvasių** aiškinimas — galima išvelgti kito žmogaus širdies slaptynes ir atskirti gerą dvasią nuo blogos, **kalbų** dovana — gali melstis su ekstraordinarinio entuziazmu ir skelbti Dievo žodį klausytojams jų kalba, tos kalbos iš anksto nesimokius, **aiškinimo** dovana, tai antgamtinis pajėgumas aiškinti kalbas tų, kurie entuziastingai meldamiesi kalba. Šios visos dovanos daug žemesnės už meilę ir pašvenčiančią malonę.

PSICHOFIZIOLOGINIAI reiškiniai veikia drauge sielą ir kūną. Jie daugiau ar mažiau siejasi su ekstazėmis. Tai: 1) **Kūno lakumas** (pakilimas nuo žemės, skriejimas pažeme ar nepaprastas kūno sunkumas). Tai reiškiniai — natūraliai nepaaiškinami, bet neviršija angelo ar demono pajėgumo. 2) Nuostabus spinduliavimas. 3) Malonus kvapas. 4) Visiškas nevalgymas ir negėrimas ilgesnį laiką ar nemiegojimas. 5) **Stigmatizuotieji**. Žaizdos ir jas lydinčios kančios daro stigmatizuotąjį panašų į Kristų. Jas turi tik asmenys, heroiškaai praktikuojantys dorybes.

Kad reiškinius, susijusius su ekstaze, būtų galima atskirti nuo ligulstumo, isterijos, reikia tirti: a) **asmenį**, b) **reiškinių** įvairovumą ir c) **padarinių** atžvilgiu.

a) Tikrieji mistikai — visai normalūs, protingi žmonės. Jų protas gilus, valia stipri. Jie pajėgūs imtis ir atlikti didžiausius darbus, labai nuolankūs, gailestingi, atidūs Dievo valiai, kupini ramybės, tylos, nesudrumsčiamo sielos giedrumo. Isterikų susierzinimas ir prieuolai — didžiausia pirmųjų priešingybė.

b) Mistikus stebint iš šono, jų išgyvenimai, išvaizda daro malonų įspūdį, kelia nuostabą. Psichinių ligonių, isterikų — visiškai priešinga išvaizda ir laikysena: nemaloni, atstumianti, netvarkinga.

c) Mistikų ekstazės daro juos vis inteligentiškesnius, nepaprastai mylinčius Dievą ir artimą, nepaprastai veiklius.

Isterinius prieuolius lydi melavimas, smuliavimas, pulkybė, silpnavališkumas, moralinis smukimas.

Demoniškieji reiškiniai

Piktoji dvasia, pavydėdama Dievui ir pamėgdžiodama Jo veikimą, stengiasi užvaldyti vieną kitą žmogų, kaip Šventoji Dvasia yra

užvaldžiusi šventuosius. Ji gali kamuoti sielas, sukeldama baissias pagundas, tai nedavimas ramybės, o kartais ima valdyti kūną (apsėdimas, kuris gali būti visiškas ir nevisiškas). Vengti dviejų kraštutinių: 1) visai neigti piktosios dvasios veikimą į žmogų ir 2) visus ligistus reiškinius priskirti piktajai dvasiai. Piktajai dvasiai priskirtini tik tokie reiškiniai, kurių natūraliomis priemonėmis išaiškinti neįmanoma.

NEDAVIMAS RAMYBĖS — tai visa serija labai stiprių gundymų, užtrunkančių ilgesnį laiką. Yra išorinis ir vidinis nedavimas ramybės. Labai dažnai jie eina kartu ir siekia vieno — atplėšti sielą nuo Dievo. Velnias gali veikti visas jusles: regėjimą, klausą, lytėjimą. Taip pat vaizduotę, atmintį, aistras. Kai šis žadinimas labai stiprus ir ilgai trunkantis, yra pagrindo manyti, kad tai velnio darbas, nors paprastai šiomis galiomis naudojasi trejopas geismas. Panašūs reiškiniai gali būti ir pasyvaus bandymo atveju, todėl dvasios vadas turi gerai ištirti.

APSEDIMAS pasireiškia velnio buvimu apsėstojo kūne, o per kūną ir sieloje. Siela gali veikti tik naudodamasis žmogaus kūnu. Betarpiškai susijungti su siela taip, kaip su ja susijungęs kūnas, — negali. Apsėdimo yra dvi būklės: krizės būklė, kai velnias reiškiasi apsėstojo kūne ir ramybės, kai velnio veikimas nepastebimas. Paprastai velniai apsėda tik nusidėjėlius.

Yra nervų ligų, kurias lydi reiškiniai, panašūs į apsėdimo reiškinius, todėl reikia gerai mokėti juos skirti.

Trys pagrindiniai apsėdimo ženklai:

- 1) Krizės metu apsėstieji kalba nežinomomis kalbomis arba supranta tą kalbą.
- 2) Mato tolimus ir paslėptus daiktus.
- 3) Turi žymiai daugiau jėgų už normalų žmogų. Esant visiems šiems ženklams beveik tikra, kad turima reikalo su apsėdimu.

Priemonės prieš apsėdimą: gera nuoširdi išpažintis. Tikras nusižeminimas ir gailėtis priverčia velnią pasitraukti. Naudotis malda, sakramentais, sakramentalijomis, kryžiaus ženklu, šauktis Jėzaus vardo.

Egzorcizmai — tai speciali Bažnyčios priemonė, kuri išlaisvina apsėstąjį iš velnio apsėdimo.

Kuo žmogus labiau atsiduoda Dievui, tuo jis yra mažiau prieinamas velniui.

Spaudė Alytaus spaustuvės Prienų skyrius Vytauto 7
Užsakymo Nr. 1253. Tiražas 2000. 1991 m.